

ФИНАНСОВО РАЗУЗНАВАНЕ

**УНИВЕРСИТЕТСКО ИЗДАТЕЛСТВО
„ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ“**

Съставител и научен редактор – ас. д-р Костадин Баков

**Рецензенти: доц. д-р Йорданка Любецка
проф. д-р Станимир Кабаиванов**

© Авторски колектив, 2026

© Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, 2026

ISBN (online)

СЪДЪРЖАНИЕ

Встъпителни думи	4
<i>ас. д-р Костадин Баков</i>	
Международен превод от политическа значима личност	5
<i>Надежда Христова, Илия Тотев, Катерина Терзиева, Камелия Караджова, Ивелина Казанджиева, Виктория Стефанова, Валентина Чавдарова</i>	
Пране на пари от видни политически личности	21
<i>Стилиян Стоянов, Белослава Кирилова, Василена Конзова, Мартин Шиков, Надя Романова, Симеон Стоянов</i>	
Миграционни потоци и финансови рискове	35
<i>докт. Таня Стоилова</i>	
Финансиране на терористична организация с криптовалюти	51
<i>Николета Кузмова, Калина Чинкова, Любена Николова, Валентина Брандийска, Цветелина Делева, Дарина Иванова, Стилияна Тончева, Боряна Стойчева</i>	
Благотворителна организация: регулативни механизми, рискове и практики за предотвратяване на финансиране на тероризъм	70
<i>Дария Кисеолар, Костадин Славов, Силвия Стойкова, Александър Колев, Данаил Раков, Мария Латева, Кристина Запрянова, Ренан Селим</i>	
Заподозрени транзакции в местна банка	85
<i>Елис Кара, Лилия Паунова, Нуртен Хасан, Валерия Стайковска, Вера Маджарова, Николай Дяков</i>	

ВСТЪПИТЕЛНИ ДУМИ

ас. д-р Костадин Баков

Порастването на глобалните финансови системи в дигитална епоха доведе до нови видове рискове и предизвикателства, свързани с противодействието на прането на пари и финансирането на тероризма. Този сборник е резултат от целенасочено усилие на Катедра „Политически науки и национална сигурност“ към ФИСН при Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ и интердисциплинарен екип от студенти в областта на националната сигурност, финанси, счетоводство с акцент – финансово разузнаване, които поставят фокуса върху практическите аспекти на регулациите, етиката и ефективността на мониторинга на финансовите потоци. В докладите се споделят анализи за регулаторната рамка, за предизвикателствата при идентифицирането на произхода на средствата и за ролята на различните актьори – банки, надзорни органи, правоприлагащи и международни партньори. Разглеждат се методи за откриване на подозрителни транзакции, казуси и добри практики за координация между институциите, както и перспективи за подобряване на прозрачността и отчетността в сектора на финансирането.

Време е да призовем за повече диалог между академичната общност и практиката: да се изгради устойчива култура на контрол и сътрудничество, която да гарантира легитимността на финансовите потоци и да намали рисковете за националната и регионалната сигурност.

Настоящият сборник не е само теоретичен трактат. Той е серия от практически насоки, шаблони и примери за вътрешни процеси, които организации могат да адаптират в своята ежедневна работа: от инициране на сигнал до подаване на официални доклади до ДАНС и Финансовото разузнаване, през методи за оценка на риска, документално оформление и архивиране, до инструктажи за служителите и насърчаване на международното сътрудничество. Разработки са преминали през процес на научна рецензия, съобразен с академичните стандарти, като целта бе да се гарантира тяхното качество, аргументация и методологическа коректност. Докладите се публикуват във вида, в който са представени от авторите, без да са подлагани на рецензиране. Поради това отговорността за изразените в тях позиции, интерпретации и заключения е изцяло на съответните автори.

В заключение, нашата цел е да предоставим на читателя не само знания, но и инструменти за тяхното прилагане в реални ситуации. Нека тези текстове да послужат като основа за по-ефективно противодействие на престъпленията в финансовия сектор и като вдъхновение за продължаващо усъвършенстване на практиките за финансова сигурност в България и региона.

МЕЖДУНАРОДЕН ПРЕВОД ОТ ПОЛИТИЧЕСКА ЗНАЧИМА ЛИЧНОСТ

*Надежда Христова¹, Илия Тотев², Катерина Терзиева³,
Камелия Караджова⁴, Ивелина Казанджиева⁵, Виктория Стефанова⁶,
Валентина Чавдарова⁷*

Резюме: Представяйки актуалното състояние и предизвикателствата в областта на финансовото разузнаване, докладът оценява текущите практики за идентифициране и предотвратяване на финансови престъпления. Включен е анализ на регулаторната рамка, преглед на казус и сравнителен анализ на методи за откриване на подозрителни трансакции. Идентифицирани са силни страни и пропуски в мониторинга, рейтинг на рисковете за различни сектори и ефективността на текущите инструменти за разузнаване. Изведени са насоки за подобряване на процесите, интеграция на данни, повишаване на оперативната ефективност и повишаване на съответствието със стандартите. Подчертана е необходимостта от по-координирани усилия, обновяване на подходите и последващи стъпки за внедряване.

Казус

Политически значима личност от чужбина извършва голям международен превод на средства към офшорна сметка. Средствата са получени след продажба на недвижимо имущество, но няма достатъчно информация за произхода на парите.

Увод

Настоящият доклад разглежда международен превод на средства от чуждестранно политически известно лице към офшорна сметка с неясен произход. Целта на доклада е да се анализират специфичните мерки, които финансовите институции трябва да предприемат при работа с политически значими личности, както и ролята на международните директиви и стандарти за управление на риска при такива трансакции. Докладът ще изследва и последствията за финансовите институции при неспазване на правилата при работа с политическа значима личност. В доклада е представена и правната рамка по проблема, която рамка включва разпоредби от Наказателния кодекс⁸ (НК) и Закона за мерките срещу изпирането на пари⁹ (ЗМИП), които определят задълженията и санкциите при работа в подобни рискови операции.

¹ Специалност: Национална сигурност

² Специалност: Национална сигурност

³ Специалност: Национална сигурност

⁴ Специалност: Счетоводство

⁵ Специалност: Счетоводство

⁶ Специалност: Финанси

⁷ Специалност: Финанси

⁸ Наказателен кодекс. В сила от 01.05.1968 г. Обн. ДВ. бр. 26 от 2 Април 1968 г., изм. и доп. ДВ. бр. 115 от 30 Декември 2025 г.

⁹ Закон за мерките срещу изпирането на пари. Обн. ДВ. бр. 27 от 27 Март 2018 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

1. Правна рамка

Правната рамка по горепосочения казус включва разпоредбите на НК¹⁰ за пране на пари, злоупотреба със служебното положение и подкуп, както и мерките по Закона за мерките срещу изпирането на пари¹¹ за контрол и докладване на съмнителни операции.

Приложими членове от Наказателния кодекс

Чл. 253, ал. 1:

„Който извърши финансова операция или сделка с имущество, или прикрива произхода, местонахождението, движението или действителните права върху имущество, за което знае или предполага, че е придобито чрез престъпление или друго общественоопасно деяние, се наказва за изпиране на пари с лишаване от свобода от една до шест години и глоба от три хиляди до пет хиляди лева.“

Връзка с казуса – международният превод от чуждестранна политическа значима личност към офшорна сметка при неясен произход на средствата, има риск да бъде пране на пари, тъй като може да се прикрива имущество, придобито чрез престъпление. Липсата на данни за източника на средствата е основен индикатор по този член.

Чл. 282, ал. 1:

„Длъжностно лице, което наруши или не изпълни служебните си задължения, или превиши властта или правата си с цел да набави за себе си или за друго облага или да причини другиму вреда и от това могат да настъпят немаловажни вредни последици, се наказва с лишаване от свобода до пет години, като съдът може да постанови и лишаване от правото по чл. 37, ал. 1, точка 6, или с пробация.“

Връзка с казуса – ако политически значимата личност е използвала служебната си позиция, за да извлече лична облага чрез прехвърляне на средствата в офшорната сметка. Така може да се предположи, че случаят е злоупотреба с властта.

Чл. 301, ал. 1:

„Длъжностно лице или чуждо длъжностно лице, което поиска или приеме дар или каквато и да е облага, която не му се следва, или приеме предложение или обещание за дар или облага за себе си или за друго лице, за да извърши или да не извърши действие по служба, или загдето е извършило или не е извършило такова действие, се наказва за подкуп с лишаване от свобода до шест години и глоба от пет хиляди до десет хиляди лева.“

Връзка с казуса – преводът на средства към офшорна сметка може да се разглежда като вид подкуп, обещание, дар, облага към длъжностно лице, за да извърши, пропусне или възнагради действие по служба.

Чл. 304, ал. 1:

„Който предложи, обещае или даде дар или каквато и да е облага на длъжностно лице или на чуждо длъжностно лице, за него или за друго лице, за да извърши или да не извърши действие по служба или загдето е извършило или не е извършило такова действие, се наказва с лишаване от свобода до шест години и глоба от пет хиляди до десет хиляди лева.“

¹⁰ Наказателен кодекс. В сила от 01.05.1968 г. Обн. ДВ. бр. 26 от 2 Април 1968 г., изм. и доп. ДВ. бр. 115 от 30 Декември 2025 г.

¹¹ Закон за мерките срещу изпирането на пари. Обн. ДВ. бр. 27 от 27 Март 2018 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

Връзка с казуса – по същият начин е възможно средствата да се използват като дар или обещана облага към длъжностно лице с цел влияние върху негови решения.

Чл. 304б:

„Който поиска или приеме дар или каквато и да е облага, която не му се следва, или приеме предложение или обещание за дар или облага, за да упражни влияние при вземане на решение от длъжностно лице или чуждо длъжностно лице във връзка със службата му, се наказва с лишаване от свобода до шест години или глоба до пет хиляди лева“.

Връзка с казуса – възможно е преводът от чуждестранна политическо значимо лице към офшорна сметка всъщност да е облага, предназначена за лице, което има за задача да повлияе върху длъжностно лице при вземане на решение, т.е. действия се, чрез посредник.

Закон за мерките срещу изпирането на пари (ЗМИП)

Законът за мерките срещу изпирането на пари урежда правилата за предотвратяване и разкриване на финансови операции, чрез които се прикрива незаконен произход на средства. Той определя кои институции са длъжни да извършват проверки, кога се прилага засилен контрол и как се докладват съмнителни трансакции към финансовото разузнаване. Това гласи и чл. 1:

Чл. 1:

„С този закон се определят мерките за превенция на използването на финансовата система за целите на изпирането на пари, както и организацията и контролът по тяхното изпълнение.“

Чл. 2, ал. 1 от Закона за мерките срещу изпирането на пари определя кога едно действие представлява пране на пари:

„Изпирането на пари по смисъла на този закон, когато е извършено умишлено, е:

1. преобразуването или прехвърлянето на имущество, със знанието, че това имущество е придобито от престъпление или от акт на участие в престъпление, за да бъде укрит или прикрит незаконният произход на имуществото или за да се подпомогне лице, което участва в извършването на такова действие с цел да се избегнат правните последици от деянието на това лице;
2. укриването или прикриването на естеството, източника, местонахождението, разположението, движението, правата по отношение на или собствеността върху имущество, със знанието, че това имущество е придобито от престъпление или от акт на участие в престъпление;
3. придобиването, владението, държанието или използването на имущество със знание към момента на получаването, че е придобито от престъпление или от акт на участие в престъпление;
4. участието в което и да е от действията по т. 1 – 3, сдружаването с цел извършване на такова действие, опитът за извършване на такова действие, както и подпомагането, подбуждането, улесняването или даването на съвети при извършването на такова действие или неговото прикриване.“

В казуса преводът към офшорна сметка от политически обвързано лице попада в ситуацията на риск, защото може да цели прикриване на произхода и реалния собственик на средствата, което съответства на описаните в закона форми на изпиране на пари.

Чл. 3 от Закона за мерките срещу изпирането на пари осигурява правната основа, по която всъщност този превод се приема за рискова транзакция, изискваща задължително наблюдение и анализ. Участието на политическа значима личност поставя сделката в категория „високорискова“, а офшорната структура допълнително засилва подозрението за прикриване на действителния собственик или източник на средствата. Съгласно чл. 3: „Мерките за превенция на използването на финансовата система за целите на изпирането на пари са:

1. комплексна проверка на клиентите;
2. събиране и изготвяне на документи и друга информация при условията и по реда на този закон;
3. съхраняване на събраните и изготвените за целите на този закон документи, данни и информация;
4. оценка на риска от изпиране на пари и финансиране на тероризма;
5. разкриване на информация относно съмнителни операции, сделки и клиенти;
6. разкриване на друга информация за целите на този закон;
7. контрол върху дейността на задължените субекти по раздел II от тази глава;
8. обмен на информация и взаимодействие на национално равнище, както и обмен на информация и взаимодействие между специализираната дирекция „Финансово разузнаване“ на Държавна агенция „Национална сигурност“, звената за финансово разузнаване на други държави и юрисдикции, както и с компетентните в съответната сфера органи и организации на други държави.“

Институциите са длъжни да приложат засилена комплексна проверка, да изяснят произхода на средствата и при наличие на съмнение да подадат сигнал до финансовото разузнаване.

Политически влиятелни лица

Съгласно чл. 36, ал. 1 от ЗМИП, задължените лица (банки, кредитни институции, други доставчици на платежни услуги, адвокати, счетоводители и всички останали, които могат да се видят по чл. 4 от ЗМИП¹²) прилагат разширена комплексна проверка по отношение на клиенти, които са политически влиятелни лица, техни семейни членове или свързани лица. В тези случаи следва да се изискват доказателства за произхода на средствата и да се одобряват операциите от висш ръководен служител.

В разглеждания казус са налице следните потенциални нарушения:

- нарушение на чл. 253 от НК – пране на пари, ако произходът на средствата не може да се докаже;
- нарушение на чл. 282 от НК – злоупотреба със служебното положение, ако лицето е използвало влиянието си;

¹² Закон за мерките срещу изпирането на пари. Обн. ДВ. бр. 27 от 27 Март 2018 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

- нарушение на чл. 301 и 304 от НК – ако има данни, че средствата са свързани с подкуп;
- нарушение на чл. 304б от НК – облага към посредник, който да влияе на длъжностно лице;
- нарушения на ЗМИП – липса на разширена проверка, неподаване на сигнал до ДАНС.

2. Специфични мерки, които трябва да предприемат финансовите институции при работа с политически значима личност

2.1. Обща характеристика

Според ЗМИП видни политически личности са физически лица (ФЛ), които изпълняват или на които са били поверени **важни обществени функции като:**

- държавни глави, ръководители на правителства, министри и заместник – министри, или помощник – министър;
- членове на парламенти или на други на други законодателни органи;
- членове на конституционни съдилища, на върховни съдилища или на други висши органи на съдебната власт, чиито решения не подлежат на последващо обжалване освен при изключителни обстоятелства;
- членове на управителни органи на централни банки;
- и други видове обществени дейности, посочени в посочения по-горе закон¹³.

2.2. Политическите значимите личности като рискови клиенти за финансовите институции

Политическите значими личности са рискови клиенти за финансовите институции, защото:

- имат висок достъп до власт и ресурси, и има риск от корупция;
- често работят с международни трансакции, което затруднява проверката на произхода на парите им;
- използват сложни финансови структури, което дава възможност да извършват пране на пари;
- създават репутационен риск за финансовата институция, в която са клиенти¹⁴.

2.3. Финансови институции

Финансовите институции осигуряват финансови услуги за своите клиенти или членове. Най-общо финансовите институции се делят на **банкови, небанкови и други финансови институции**¹⁵.

Към банковите финансови институции спадат универсални банки (търговски банки) и инвестиционни банки. Небанковите финансови институции са застрахователни

¹³ Закон за мерките срещу изпирането на пари. Обн. ДВ. бр. 27 от 27 Март 2018 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

¹⁴ АД „Кънчев, Марникас и партньори“ (2025). Идентифициране на видни политически личности и свързаните с тях лица по ЗМИП. Достъп на: <https://www.kgmp-legal.com/> Последен достъп: 18.01.2026.

¹⁵ Аврамов, Й. (2008). Корпоративни финанси. София, изд. „Сиела“.

дружества, пенсионни фондове, здравни фондове и инвестиционни дружества. Към небанковите или като отделна група – други финансови институции могат да се посочат факторинг и форфегинг дружествата.

- **Банковите институции** са основният стълб на финансовата система.

В България те са лицензирани от Българската народна банка (БНБ)¹⁶ и са подложени на строг надзор в съответствие с европейското законодателство. Тези институции приемат депозити, предоставят кредити и предлагат разнообразни финансови услуги на физически и юридически лица.

- **Факторинг услугата** е алтернативна форма на финансиране.

Факторинг услугата е свързана с придобиването от факторинг компания на **вземане**, което е резултат от извършени доставки на стоки или услуги. То е като финансираща услуга. Има за цел да ускори реализирането на определени търговски вземания. Може да се опише като покупка на еднократни или текущи вземания, свързани с доставките на стоки или предоставяне на услуги от страна на специализирана **финансова компания – фактор**, от където идва и името на факторинг компанията. Определено предприятие продава счетоводни вземания на факторинг компанията преди да е настъпил техния падеж.

Страни в този вид финансиране са:

- клиент – предприятие, което се води продавач;
- факторинг компания
- длъжник – предприятие, което се води купувач.

Факторинг услугата не е инструмент за събиране на просрочени търговски вземания. Тя се свързва с възможността предприятията в процес на растеж и развитие да имат реална възможност за осигуряване на свеж финансов ресурс, при това ритмично във времето без допълнителни съществени разходи за тях. Факторинг услугата е ефективен инструмент за финансово осигуряване на свеж ресурс регулярно във времето¹⁷. Този вид финансова услуга е легитимен, но има характеристики, които могат да бъдат злоупотребявани, ако съответната факторинг компания има слаби контроли над дейността си и клиентите.

Такива характеристики са:

- работа с търговски вземания, които могат да бъдат фиктивни;
- сложни корпоративни структури;
- трансгранични плащания;
- трудно проследима икономическа обосновка на някои сделки;
- тримата участника в този вид финансиране (факторинг дружеството, предприятието – купувач и предприятието – продавач) могат да бъдат скрити свързани лица;
- могат да се използват подставени лица и офшорни структури;
- предприятието, което продава търговски вземания на факторинг компанията могат да бъдат с неясна търговска цел;
- предоставят се фактури за услуги с трудно доказуемо изпълнение от предприятията – продавач.

¹⁶ Българска народна банка. Официален сайт: <https://www.bnb.bg/>

¹⁷ Костов, И. (2013). Финансов риск и финансово състояние. София, ИК – УНСС.

Факторинг дружествата се считат за уязвими на пране на пари¹⁸. Факторинг дружествата представляват потенциален риск от гледна точка на изпирането на пари поради спецификата на тяхната дейност, която комбинира финансиране, търговски вземания и сложни корпоративни взаимоотношения¹⁹.

Поради комбинацията от трудно проверими активи, сложни корпоративни взаимоотношения и възможност за бързо движение на средства, факторинг дружествата се разглеждат като сектор с повишен риск от злоупотреби за пране на пари. Това налага прилагането на засилени мерки за контрол, особено когато са ангажирани политически значими лица или трансгранични операции.

- **Форфетинг** представлява друга алтернативна форма на финансиране чрез покупка на вземания от стокови доставки и услуги от банкови институции, специализирани в предоставянето на такъв вид финансова дейност. В България този вид финансиране се прилага сравнително ограничено²⁰.

Факторингът е по-уязвим от форфетинга по отношение на пране на пари, защото:

- **при факторинга** има масови, често краткосрочни фактури; често за услуги или доставки, които са трудни за реална проверка; по-лесно могат да бъдат фиктивни или надценени;
- **при форфетинга** има индивидуални, ясно дефинирани вземания; обикновено обезпечени с менителници, записи на заповед или банкови гаранции; по-висока степен на формализация и проверимост.

2.4. Офшорни финансови зони

Офшорните финансови зони са доста често срещан метод за напластяване на парите. При фазата на напластяване на парите, перачите на пари се опитват да направят разстоянието на парите от незаконна дейност и техния източник възможно най – голямо, за да бъдат по – трудно проследими. Точно поради тази причина, перачите избират офшорните финансови зони, които се характеризират със слаба регулативна рамка по отношение на банките, минимални изисквания за отчетност дейността на лицето, позволяват бързи и непрозрачни преводи между сметки в различни юрисдикции, ниско или никакво данъчно облагане, и др.²¹

Във **фазата на интеграция** *перачите на пари* се опитват да внедрят парите от незаконна дейност в легалната икономика. Много честа практика е закупуването на недвижими имоти, с цел узаконяване на парите. *Перачите на пари* купуват недвижим имот, като една част от парите изплащат чрез ипотека, а другите – в брой. След като придобият имота, те го продават на куха фирма, която е тяхна, като продажбата в този момент е на много ниска цена. След това кухата фирма продава имота на трето лице, което изобщо не е запознато със схемата, на реалната пазарна цена и по този начин успяват да интегрират парите си в икономиката²².

¹⁸ Петрунов, Г. (2013). Противодействие на изпирането на пари. София, ИК – УНСС.

¹⁹ Аврамов, Й. (2008). Корпоративни финанси. София, изд. „Сиела“.

²⁰ Костов, И. (2013). Финансов риск и финансово състояние. София, ИК – УНСС.

²¹ Петрунов, Г. (2013). Противодействие на изпирането на пари. София, ИК – УНСС.

²² Петрунов, Г. (2013). Противодействие на изпирането на пари. София, ИК – УНСС.

Финансовите институции прилагат съответните мерки. Едно от задълженията на финансовите институции е да спазват определени правила, когато работят със своите клиенти. Най-често, в своята работа, за да установят дали едно лице е видна политическа личност, служителите дават декларация на своите клиенти, която трябва да попълнят. Декларацията съдържа определени реквизити, по утвърден образец (Приложение 1). Тази декларация по чл. 42, ал. 2, т. 2 от ЗМИП²³ може да бъде като отделен документ или да е включена като част от друг документ, изходящ от декларатора, но задължително трябва да съдържа всички реквизити и да не предизвиква съмнение относно лицето, което я подава, и относно нейното съдържание.

Ако даденото лице бъде идентифицирано като видна политическа личност, тогава служителите следва да идентифицират произхода на неговите средства, които са били използвани в определената сделка или взаимоотношение, както и да изяснят източника на имущественото му състояние или на свързаното с такава личност лице (богатство). Идентифицирането произхода на средства включва дейността, от която са получени, както и начина на прехвърляне към лицето. Произходът на средства може да бъде установен като се съберат данни от публично достъпни регистри и бази данни. Такива са:

- Търговски регистър²⁴;
- Отчет за приходите и разходите²⁵;
- Годишен финансов отчет²⁶;
- Национална агенция за приходите²⁷ (НАП);
- Национален осигурителен институт²⁸ (НОИ);
- Данни за трудова и друга дейност.

Според чл. 72 (1) от ЗМИП²⁹, при съмнение и/или узнаване за изпиране на пари и/или наличие на средства с престъпен произход, лицата по чл. 4³⁰, трябва да незабавно да уведомят дирекция „Финансово разузнаване“³¹ на Държавна агенция „Национална сигурност“, преди извършването на операцията или сделката, като целта е да се забави про-

²³ Закон за мерките срещу изпирането на пари. Обн. ДВ. бр. 27 от 27 Март 2018 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

²⁴ Агенция по вписванията. Официален сайт: <https://portal.registryagency.bg/>

²⁵ Агенция по вписванията. Официален сайт: <https://portal.registryagency.bg/>

²⁶ Агенция по вписванията. Официален сайт: <https://portal.registryagency.bg/>

²⁷ Национална агенция за приходите. Официален сайт: <https://nra.bg/wps/portal/nra/nachalo>

²⁸ Национален осигурителен институт. Официален сайт: <https://www.nssi.bg/>

²⁹ Закон за мерките срещу изпирането на пари. Обн. ДВ. бр. 27 от 27 Март 2018 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

³⁰ БНБ, кредитни институции, доставчици на платежни услуги по смисъла на Закона за платежните услуги и платежните системи, финансовите институции по смисъла на Закона за кредитните институции, обменните бюра, застрахователи и застрахователни посредници със седалище в Република България, лизинговите предприятия, пощенските оператори, колективните инвестиционни схеми и другите предприятия за колективно инвестиране, управляващите дружества и лицата, управляващи алтернативни инвестиционни фондове, които са получили лиценз или са регистрирани при условията и по реда на Закона за дейността на колективните инвестиционни схеми и на други предприятия за колективно инвестиране, пенсионноосигурителните дружества, които са получили лиценз при условията и по реда на Кодекса за социално осигуряване, с изключение на дейността им по управление на фондове за допълнително задължително пенсионно осигуряване, регистрираните одитори, лицата, които по занятие предоставят счетоводни услуги и/или консултации в областта на данъчното облагане, нотариусите и помощник-нотариусите по заместване и др.

³¹ Специализирана дирекция Финансово разузнаване – ДАНС. Официален сайт: <https://www.riskmonitor.bg/bg/resurs/spetsializirana-direktsiya-finansovo-razuznavane-dans>

цеса на нейното осъществяване в рамките на определения допустим срок. Освен това лицата по чл. 4 трябва да уведомят и компетентните органи, съгласно Закона за Министерството на вътрешните работи³², Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“³³ и Наказателно-процесуалния кодекс³⁴ (НПК).

3. Роля на международните директиви и стандарти за управление на риска

Международните директиви и стандарти осигуряват единен подход за идентифициране, оценка и управление на риска при финансови операции с потенциал за пране на пари – особено когато участват чуждестранни политически лица и офшорни структури. Както и намаляват правните празноти, които престъпни мрежи използват чрез подставени лица и непрозрачни схеми.

Ще разгледаме основните актове и органи:

- **Financial Action Task Force (FATF)**

FATF идентифицира държави и юрисдикции със системни стратегически недостатъци в противодействието на изпирането на пари и финансирането на тероризма и финансирането на пролиферацията. Също така определя държавите с високи рискове в „черен“ и „сив“ списък. За всички тези държави, определени като високорискови, призовава да се прилагат засилени мерки³⁵. Нейните 40 препоръки служат като световен стандарт, който държавите внедряват в националното си законодателство. Препоръките на FATF изискват при работа с Politically Exposed Persons (PEPs) да се прилага повишена комплексна проверка на политически изявени лица (Enhanced Due Diligence). Какво представлява тази проверка:

- На първо място трябва ясно да се посочи източника на средствата и да се изпратят доказателства в подкрепа на твърдението. Това могат да са извлечения от банкова сметка, трудови договори, инвестиционни договори, декларации или баланс на средствата във разплащателните сметки.
- Трябва да се представи и доказателство за пребиваване, за да се проследи връзката между клиента и заявената държава.
- Периодично е нужно да се обновява документацията, тъй като статутът на PEP може да се промени.

Целта е банката да установи източника на средствата, за да оцени дали те са законни.

- **Директиви на Европейския съюз**

ЕС е сред регионите с най-строги правила за борба с изпирането на пари. Петата³⁶ (AMLD5) и шестата³⁷ (AMLD6) директива въвеждат сериозни стандарти за прозрачност, контрол и санкции.

³² Закон за МВР. Обн. ДВ. бр. 53 от 27 Юни 2014 г., доп. ДВ. бр. 17 от 13 Февруари 2026 г.

³³ Закон за Държавна агенция „Национална сигурност“. В сила от 01.01.2008 г.

Обн. ДВ. бр. 109 от 20 Декември 2007 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

³⁴ Наказателно-процесуален кодекс. В сила от 29.04.2006 г. Обн. ДВ. бр. 86 от 28 Октомври 2005 г., изм. и доп. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

³⁵ FATF. Официален сайт: <https://www.fatf-gafi.org/en/home.html>

³⁶ Директива (ЕС) 2015/849 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 г. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/bg/TXT/?uri=CELEX%3A32015L0849>

³⁷ Директива (ЕС) 2018/843 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 г. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:32018L0843>

Основни изисквания на AMLD5 и AMLD6:

- Рисков базиран подход (Risk-Based Approach – RBA) Институциите са длъжни да оценяват всеки клиент според неговия индивидуален рисков профил, като отчитат държава на произход, политически статус (PEP), използване на офшорни компании и сложни вериги от собственици.
- Когато се установи, че лицето е политически значима личност, се извършва идентификация и верификация. Банките и финансовите институции трябва да идентифицират самия PEP, членовете на неговото семейство, така и близките му свързани лица (close associates).
- Задължително е засиленото наблюдение на международните преводи. Акцентира се върху засиления мониторинг и анализа на тези транзакции, които са необичайно големи, нямат икономическа логика или преминават през рискови държави. При всяко подозрение за пране на пари или финансиране на тероризъм се подава сигнал (SAR/STR). Директивите налагат строги санкции за укриване на информация и липса на адекватни мерки за вътрешен контрол.

Целта е прозрачност на крайния действителен собственик (UBO registers). Създават се регистри с информация за реалните собственици на фирми, за да се ограничи използването на подставени лица и непрозрачни компании.

- **Базелският комитет за банков надзор**³⁸

Базелският комитет формулира основни надзорни стандарти и насоки и препоръчва добри практики за банков надзор. Тези надзорни стандарти са:

Базел I.

Приет е през 1988 година като първоначален набор от международни стандарти за банков надзор, целящи да гарантират капиталовата адекватност и стабилност на банките.

Базел II.

Приет е официално на 26 юли 2004 година. Целта е да подобри управлението на риска в банките като въвежда три стълба. Минимално капиталови изисквания, надзорен преглед, пазарна дисциплина.

Базел III.

Приет е през ноември 2010 г. като отговор на кризата от 2008 година. В ЕС се въведе чрез законодателство, като окончателните реформи бяха приети през 2014 година. Базелската рамка изисква от банките да спазват основани на риска коефициенти на капиталовата адекватност, с акцент върху рисково претеглената стойност на експозициите на банката.

Това се прави с виждането, че органите на властта на съответните държави ще направят конкретни стъпки, за да ги имплементират чрез собствените си национални системи – чрез закони. Целта на базелския комитет за банков надзор насърчава приобщаване към общи методи и стандарти.

Изисква от банките да изградят вътрешни системи за управление на риска, които да включват процедури за AML/CFT (Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism). Като подчертава важността на корпоративното управление и отчетността

³⁸ Базел III: международна регулаторна рамка за банките., Европейски съвет., [consilium.europa.eu., https://www.consilium.europa.eu/bg/policies/basel-iii/](https://www.consilium.europa.eu/bg/policies/basel-iii/)

на висшия мениджмънт при допускане на международни преводи към и от високорискови лица.

- **Държави членки в Базелския комитет**

Държавите членки в комитета са 28: Аржентина, Австралия, Белгия, Бразилия, Канада, Китай, Франция, Германия, Хонг Конг, Индия, Индонезия, Италия, Япония, Корея, Люксембург, Мексико, Холандия, Русия, Саудитска Арабия, Сингапур, Южна Африка, Испания, Швеция, Швейцария, Турция, Великобритания и САЩ.

- **Стандартизиране и управление на риска при трансакции при работа с политически значима личност**

- **Идентификация и проверка на лицето.**

- Произход на средствата.

- Причина за трансакция.

- **Оценка на риска.**

- Дали продажбата е реална.

- Има ли икономическа логика.

- Дали офшорната сметка е с висок риск според FATF.

- **Мониторинг и докладване.**

- Всички последващи движения по сметката подлежат на **засилено наблюдение**.

- Ако има несъответствия или липса на достатъчно данни за произхода на средствата, финансовата институция е длъжна да **докладва подозрителната операция** на компетентния орган (например дирекция „Финансово разузнаване“ в ДАНС).

4. Последствия за финансовите институции при неспазване на правилата при работа с политически значима личност

Работата с политически значима личност е сред най-рискваните сфери на дейност за финансовите институции. Законът за мерките срещу изпирането на пари³⁹ гласи, че политически значимите лица са физически лица, които заемат или са заемали висши публични длъжности. Поради потенциалния риск от злоупотреба с власт, укриване на незаконно придобити средства и корупция, законодателството изисква при установяване на клиент, който е политическа значима личност, да се прилагат засилени мерки за комплексна проверка. Изискванията произлизат от Четвъртата⁴⁰ (Директива 2015/849) и Петата директива⁴¹ (Директива 2018/843) на ЕС за предотвратяване използването на финансовата система за цели като изпирането на пари и финансирането на тероризма. Те въвеждат принципа, че институциите трябва да идентифицират политически значимите лица, да изясняват произхода на средствата и да прилагат непрекъснат мониторинг на отношенията с тях.

В контекста на конкретния казус, който разглеждаме, а именно: „Международен превод на средства от чуждестранна политическа значима личност към офшорна сметка

³⁹ Закон за мерките срещу изпирането на пари. Обн. ДВ. бр. 27 от 27 Март 2018 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

⁴⁰ Директива (ЕС) 2015/849 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 г. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/bg/TXT/?uri=CELEX%3A32015L0849>

⁴¹ Директива (ЕС) 2018/843 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 г. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:32018L0843>

с неясен произход на парите“, неспазването на тези изисквания може да има множество последствия – правни, финансови, репутационни и институционални.

- **Правни последствия**

При нарушаване на задълженията по ЗМИП финансовите институции подлежат на административни санкции, включително имуществени санкции и глоби (чл. 116-118 ЗМИП)⁴². Глобите могат да достигнат до значителни размери, а именно: за юридически лица до 10% от годишния оборот, а за физически лица до 1 000 000 лв. в тежки случаи.

Неспазването на изискванията за идентифициране на политически значима личност или за уведомяване на Дирекция „Финансово разузнаване“ при ДАНС при появата на съмнение за пране на пари може да се тълкува като съзнателно допускане на използване на финансовата система за престъпни цели, което поражда наказателна отговорност по чл. 253 от Наказателния кодекс (изпиране на пари)⁴³.

Освен националните регулаторни мерки, финансовите институции са обект и на международен контрол от страна на FATF⁴⁴ и MONEYVAL⁴⁵, които оценяват ефективността на системите за борба с изпирането на пари. При установяване на пропуски в контролните механизми FATF може да предложи включване на съответната държава в „сивия списък“, което води до засилен международен надзор и санкции за финансовите й институции⁴⁶.

- **Финансови и икономически последици.**

Финансовите последствия от неспазване на правилата за работа с политически значими лица могат да бъдат изключително сериозни. Конкретната банка или друга финансова институция, освен глобите може да понесе и преки загуби от прекратяване на взаимоотношенията с международни партньори и кореспондентски банки. Според насоките на FATF⁴⁷ и Базелския комитет по банков надзор⁴⁸, кореспондиращите банки често прекратяват отношенията си с институции, които не прилагат адекватни мерки за контрол на клиентския риск. Това води до намален достъп до международните разплащателни системи, ограничена ликвидност и спад на конкурентоспособността на институцията.

Освен това, при наличие на съмнение за нарушаване на правилата, надзорния орган, а именно Българската народна банка⁴⁹ или Комисията за финансов надзор⁵⁰, може да наложи ограничителни мерки, включително временно спиране на определени операции или отнемане на лиценз.

⁴² Закон за мерките срещу изпирането на пари. Обн. ДВ. бр. 27 от 27 Март 2018 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

⁴³ Наказателен кодекс. В сила от 01.05.1968 г. Обн. ДВ. бр. 26 от 2 Април 1968 г., изм. и доп. ДВ. бр. 115 от 30 Декември 2025 г.

⁴⁴ FATF (Financial Action Task Force). Официален сайт: <https://www.fatf-gafi.org/en/home.html>

⁴⁵ MONEYVAL (2022). Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism. <https://www.coe.int/en/web/moneyval/jurisdictions/bulgaria>

⁴⁶ FATF (Financial Action Task Force). Официален сайт: <https://www.fatf-gafi.org/en/home.html>

⁴⁷ FATF (Financial Action Task Force). Официален сайт: <https://www.fatf-gafi.org/en/home.html>

⁴⁸ Европейска централна банка. Банков надзор в ЕЦБ: Надзорни приоритети на ЕНМ за периода 2024 – 2026 г. Достъп на: https://www.bankingsupervision.europa.eu/framework/priorities/html/ssm.supervisory_priorities202312~a15d5d36ab.bg.html Последен достъп: 18.01.2026.

⁴⁹ Българска народна банка. Официален сайт: <https://www.bnb.bg/>

⁵⁰ Комисия за финансов надзор. Официален сайт: <https://www.fsc.bg/>

- **Репутационни последици**

Най-трайни и дълбоки са репутационните щети. Финансовите институции разчитат главно на доверието на своите клиенти и партньори. В случай че стане публично известно, че дадена банка е участвала, дори несъзнателно, в прехвърляне на средства на политически значима личност с неясен произход, това намалява общественото доверие. Примери в международната практика показват, че подобни развили се ситуации могат да доведат до масов отлив на клиенти и спад в пазарната капитализация⁵¹.

- **Влияние върху националната и международната финансова среда**

Нарушенията при работа с политически значими личности не се ограничават само до конкретната институция, а имат системен ефект. Когато в конкретна държава се установят множество пропуски в надзора върху такива лица, това може да предизвика реакция от страна на Европейската комисия (ЕК), Европейския банков орган (ЕВА) и международните финансови институции.

Включването на дадена държава в списъците на FATF (сивия списък) води до повишен риск за цялата финансова система, намаляване на инвестиционната активност и понижаване на кредитния рейтинг.

България например, бива подложена на мониторинг от MONEYVAL през 2022 г., като в препоръките изрично се отбелязва необходимостта от засилване на контрола върху клиентите, които са политически значими личности⁵².

Заклучение

Нашият казус представен в докладът показва, че работата с политически значими лица, носи риск и изисква стриктно прилагане на законовите мерки. Финансовите институции носят пряка отговорност да идентифицират тези рискове, да приложат засилен надзор и да докладват съмнителни операции. Не изпълняването им води до сериозни правни, репутационни, финансови и икономически последици, като изводът е, че когато контролът е слаб, рискът от пране на пари, корупция, измами и сериозни санкции за институциите става реален. Стриктното спазване на ЗМИП и международните директиви е решението за ограничаване на тези рискове.

⁵¹ АД „Кънчев, Марникас и партньори“ (2025). Идентифициране на видни политически личности и свързаните с тях лица по ЗМИП. Достъп на: <https://www.kgmp-legal.com/> Последен достъп: 18.01.2026.

⁵² MONEYVAL (2022). Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism. <https://www.coe.int/en/web/moneyval/jurisdictions/bulgaria>

ИЗПОЛЗВАНИ ИЗТОЧНИЦИ

- Аврамов, Й. (2008). Корпоративни финанси. София, изд. „Сиела“.
- Агенция по вписванията. Официален сайт: <https://portal.registryagency.bg/>
- АД „Кънчев, Марникас и партньори“ (2025). Идентифициране на видни политически личности и свързаните с тях лица по ЗМИП. Достъп на: <https://www.kgmp-legal.com/>
Последен достъп: 18.01.2026.
- Базел III: международна регулаторна рамка за банките., Европейски съвет., consilium.europa.eu., <https://www.consilium.europa.eu/bg/policies/basel-iii/>
- Българска народна банка. Официален сайт: <https://www.bnb.bg/>
- Директива (ЕС) 2015/849 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 г. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/bg/TXT/?uri=CELEX%3A32015L0849>
- Директива (ЕС) 2018/843 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 г. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:32018L0843>
- Европейска централна банка. Банков надзор в ЕЦБ: Надзорни приоритети на ЕНМ за периода 2024 – 2026 г. Достъп на: https://www.bankingsupervision.europa.eu/framework/priorities/html/ssm.supervisory_priorities202312~a15d5d36ab.bg.html Последен достъп: 18.01.2026.
- Закон за Държавна агенция „Национална сигурност“. В сила от 01.01.2008 г. Обн. ДВ. бр. 109 от 20 Декември 2007 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.
- Закон за МВР. Обн. ДВ. бр. 53 от 27 Юни 2014 г., доп. ДВ. бр. 17 от 13 Февруари 2026 г.
- Закон за мерките срещу изпирането на пари. Обн. ДВ. бр. 27 от 27 Март 2018 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.
- Комисия за финансов надзор. Официален сайт: <https://www.fsc.bg/>
- Костов, И. (2013). Финансов риск и финансово състояние. София, ИК – УНСС.
- Наказателен кодекс. В сила от 01.05.1968 г. Обн. ДВ. бр. 26 от 2 Април 1968 г., изм. и доп. ДВ. бр. 115 от 30 Декември 2025 г.
- Наказателно-процесуален кодекс. В сила от 29.04.2006 г. Обн. ДВ. бр.86 от 28 Октомври 2005 г., изм. и доп. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.
- Национален осигурителен институт. Официален сайт: <https://www.nssi.bg/>
- Национална агенция за приходите. Официален сайт: <https://nra.bg/wps/portal/nra/nachalo>
- Петрунов, Г. (2013). Противодействие на изпирането на пари. София, ИК – УНСС.
- Специализирана дирекция Финансово разузнаване – ДАНС. Официален сайт: <https://www.riskmonitor.bg/bg/resurs/spetsializirana-direktsiya-finansovo-razuznavane-dans>
- FATF (Financial Action Task Force). Официален сайт: <https://www.fatf-gafi.org/en/home.html>
- MONEYVAL (2022). Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism. <https://www.coe.int/en/web/moneyval/jurisdictions/bulgaria>

Приложение 1

Образец № 4

(Приложение № 1 към [чл. 26, ал. 1](#) от ППЗМИП)

ДЕКЛАРАЦИЯ

по [чл. 42, ал. 2, т. 2](#) от Закона за мерките срещу изпирането на пари

Долуподписаният/ата:,
(име, презиме, фамилия)

ЕГН/ЛНЧ/официален личен идентификационен номер или друг уникален елемент за установяване на самоличността,

постоянен адрес:,

гражданство/а:,

документ за самоличност:,

ДЕКЛАРИРАМ:

Попадам в следната категория по [чл. 36, ал. 2](#) от ЗМИП (посочва се конкретната категория⁽¹⁾):

държавни глави, ръководители на правителства, министри и заместник-министри или помощник-министри;

членове на парламенти или на други законодателни органи;

членове на конституционни съдилища, на върховни съдилища или на други висши органи на съдебната власт, чиито решения не подлежат на последващо обжалване освен при изключителни обстоятелства;

членове на сметна палата;

членове на управителни органи на централни банки;

посланици и управляващи дипломатически мисии;

висши офицери от въоръжените сили;

членове на административни, управителни или надзорни органи на държавни предприятия и търговски дружества с едноличен собственик – държавата;

кметове и заместник-кметове на общини, кметове и заместник-кметове на райони и председатели на общински съвети;

членове на управителните органи на политически партии;

ръководители и заместник-ръководители на международни организации, членове на управителни или надзорни органи в международни организации или лица, изпълняващи еквивалентна функция в такива организации.

Не попадам в категориите по [чл. 36, ал. 2](#) от ЗМИП.

През последните 12 месеца съм попадал в следната категория по [чл. 36, ал. 2](#) от ЗМИП (посочва се конкретната категория):

.....

През последните 12 месеца не съм попадал в категориите по [чл. 36, ал. 2 от ЗМИП](#).

Попадам в следната категория по [чл. 36, ал. 5 от ЗМИП](#) (посочва се конкретната категория):

съпрузите или лицата, които живеят във фактическо съжителство на съпружески начала;

низходящите от първа степен и техните съпрузи или лицата, с които низходящите от първа степен живеят във фактическо съжителство на съпружески начала;

възходящите от първа степен и техните съпрузи или лицата, с които възходящите от първа степен живеят във фактическо съжителство на съпружески начала;

роднините по сребрена линия от втора степен и техните съпрузи или лицата, с които роднините по сребрена линия от втора степен живеят във фактическо съжителство на съпружески начала;

физическо лице, което е действителен собственик съвместно с лице по ал. 2 на юридическо лице или друго правно образувание или се намира в други близки търговски, професионални или други делови взаимоотношения с лице по ал. 2;

физическо лице, което е едноличен собственик или действителен собственик на юридическо лице или друго правно образувание, за което се знае, че е било създадено в полза на лице по ал. 2.

Не попадам в категориите по [чл. 36, ал. 5 от ЗМИП](#).

През последните 12 месеца съм попадал в следната категория по [чл. 36, ал. 5 от ЗМИП](#) (посочва се конкретната категория):

.....

През последните 12 месеца не съм попадал в категориите по [чл. 36, ал. 5 от ЗМИП](#).

Предоставям следната допълнителна информация във връзка с принадлежността ми към горепосочената категория/и:

.....

Известна ми е наказателната отговорност по [чл. 313 от Наказателния кодекс](#) за деклариране на неверни обстоятелства.

ДАТА:

ДЕКЛАРАТОР:

⁽¹⁾ Съгласно [чл. 36, ал. 3 от ЗМИП](#) категориите включват съответно и доколкото е приложимо, длъжности в институциите и органите на Европейския съюз и в международни организации.

ПРАНЕ НА ПАРИ ОТ ВИДНИ ПОЛИТИЧЕСКИ ЛИЧНОСТИ

Стилиян Стоянов¹, Белослава Кирилова², Василена Конзова³, Мартин Шиков⁴, Надя Романова⁵, Симеон Стоянов⁶

Резюме: Пране на пари от видни политически личности представлява сериозно нарушение на законите и ескалира риска за доверие към институциите. Документът анализира механизми за прикриване на незаконно придобити средства чрез сложни финансови вериги и анонимни трансфери. Важно внимание се отделя на използването на офшорни юрисдикции, корпоративни структури и фиктивни сделки за легализиране на средствата. Ролята на политическите лица обикновено включва използване на близки сътрудници и бизнес партньори за прикриване на оскъпени транзакции. Разкриването на тези практики често зависи от разкриване на собственост и контрол върху активи, както и от международното сътрудничество. Документът подчертава важността на механизми за проследяване, мониторинг и обмен на финансова информация между държави. Рискът за здравето на демокрацията нараства, когато парични потоци се използват за влияние върху политически процеси. Регулаторните рамки се развиват, за да затегнат контрола върху инвалидизиращите практики и да улеснят възпиращи мерки. Препоръчват се по-строги проверки на произхода на капитала, по-голяма прозрачност на финансовите връзки и ефективно противодействие на корупцията. За успешна борба с прането на пари от политически лица е необходима коалиция между законодателство, правораздаване и глобално партньорство.

Въведение и контекст

1. Какво означава понятието „пране на пари“ и кои са неговите фази?

Прането на пари представлява процес, чрез който средства с незаконен произход се прехвърлят през различни финансови и нефинансови канали, така че в крайна сметка да изглеждат като законно придобити. Тази дейност се определя като една от най-значимите икономически престъпления, защото влияе едновременно върху финансовата стабилност, националната сигурност и функционалните демократични институции.

Прането на пари не е еднократен акт, а цялостна система от действия, които прикриват престъпния произход на средствата, правейки ги практически неразличими от легалните. Има три класически фази, през които преминава прането на пари и те са:

- Пласиране – Пласирането е моментът, в който незаконните средства „влизат“ във финансовата система и фокусът на престъпното лице е да „разтвори“ незаконния капитал в легалната икономика по незабележим начин. Това може да се случи чрез серия от многократни малки депозити, които да не предизвикат автоматични предупреждения; смесване на незаконни средства с оборотите на бизнеси, работещи с много кеш (ресторанти, транспорт, търговски обекти и др.); преводи чрез платежни платформи с множество посредници;

¹ Специалност: Национална сигурност

² Специалност: Национална сигурност

³ Специалност: Национална сигурност

⁴ Специалност: Национална сигурност

⁵ Специалност: Национална сигурност

⁶ Специалност: Национална сигурност

закупуване на активи с висока ликвидност – злато, скъпоценности, лесно продаваеми автомобили.

- Наслявяване – Наслявяването е най-сложната и дълбоко замаскираща фаза, в нея средствата се прехвърлят през поредица от транзакции, за да се затрудни проследяването. Целта е да се създаде обмен, непрозрачен финансов „шум“, който да скрие първоначалния произход на средствата. Това най-често се случва чрез създаване на офшорни дружества с номинални директори и фиктивни собственици; международни преводи между компании, регистрирани в различни юрисдикции; покупка и препродажба на финансови инструменти; издаване на фалшиви услуги за „консултантски услуги“ или „маркетингов анализ“; смесване на легален и нелегален капитал чрез сложни вътрешногрупови операции.
- Интеграция – Интеграцията е моментът, в който средствата се връщат към лицето, което ги контролира, но вече като напълно „легални“. Тук се затваря кръга и незаконните средства стават официално допустими. Най-честите канали за интеграция са придобиване на недвижими имоти; участие в бизнеси с висока капитализация; придобиване на дялове чрез свързани лица; финансиране на политически или обществени проекти, които създават „обществено оправдание“ за паричните потоци; живот на висок стандарт, обяснен с доходи от „дивиденди“, „успешна инвестиционна дейност“, или „семејни средства“.

2. *Защо политически изложените лица (PEP) представляват риск?*

Политически изложените лица са обект на специално внимание поради съчетанието от власт, публични ресурси и възможност за влияние. В международната практика на финансовото разузнаване се приема, че PEP не са автоматично свързани с престъпна дейност, но рисковият им профил е по-висок по няколко причини, които включват: достъп до бюджети и обществени поръчки, което създава възможност да се отклоняват средства или да се влияе на решения; широка мрежа от контакти, включително международни, което улеснява използването на офшорни структури или доверени лица; възможност за въздействие върху институции, което може да затрудни разследвания; риск от корупционни практики, които в много юрисдикции са директно свързани с последващо пране на пари.

Целта на този доклад е да се разгледат механизмите, схемите и контролните процеси, които са свързани с прането на пари от политически фигури. Използват се анонимизирани примери, без конкретни имена или реални държавни случаи и имат за цел да обяснят как се генерират незаконни средства, как се разслояват, как се легализират години по-късно, кои институции ги разкриват, какво е законодателството.

Обхватът на изследването включва международни практики и европейски и национални примери.

Тематично докладът е ограничен с прането на пари от влиятелни политически личности, като фокусът е върху това как подобни схеми се развиват и откриват в рамките на 10 години след самото действие. Обхватът съчетава няколко нива – международни, европейски и български практики – за да се види общата картина и къде се намираме ние в нея.

На международно ниво се прилагат основно принципите на FATF⁷, защото те дават най-ясните стандарти за идентифициране и разследване на случаи, в които са замесени политически фигури. На европейско ниво докладът се опира на изискванията на директивите срещу изпирането на пари⁸, които уреждат как трябва да бъдат наблюдавани политически значими лица, как се проследява произходът на средства и как държавите обменят информация помежду си.

За българския контекст са включени примери от публични доклади и медийни разследвания за случаи, станали известни през последното десетилетие (без да се споменават конкретни имена), както и практики на ДАНС⁹ и финансовите институции при обработката на сигнали за съмнителни операции. Изследва се как международните и европейските правила се прилагат на местно ниво и доколко нашата система успява да открива подобни схеми в дългосрочен период.

От гледна точка на финансовото разузнаване тази тема е особено важна, защото дава възможност да се разбере как работят схемите, какви слабости използват и как може да се подобри взаимодействието между различните институции – банки, контролни органи, международни партньори. Тя помага да се оцени доколко действащите регулации реално предпазват държавата от злоупотреба с публични средства.

В по-широк план темата е значима, защото показва и нещо друго: че прането на пари не е просто „финансово престъпление“, а част от цялостната архитектура на корупцията. То дестабилизира демократичните процеси; води до корупция и загуба на обществено доверие; създава нелоялна конкуренция; позволява концентрация на власт и влияние; пречи на икономическия растеж. Разбирането на тези процеси позволява на бъдещи специалисти – юристи, икономисти, финансисти или служители в държавни структури – да изградят по-ефективни механизми за превенция и контрол.

1. Законодателна рамка и институции

Закон за мерките срещу изпирането на пари¹⁰ (ЗМИП) е главният нормативен акт, чрез който България прилага европейските стандарти за борба с прането на пари. Като основни акценти са:

- Засилена проверка (Enhanced Due Diligence – EDD) – това е специален режим за РЕР, който включва подробно проучване на произход на активи, получаване на документи и допълнителни доказателства, постоянен мониторинг на операциите, ежегодно обновяване на информацията.

⁷ FATF. Официален сайт: <https://www.fatf-gafi.org/en/home.html>

⁸ Директива (ЕС) 2015/849 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 г. за предотвратяване използването на финансовата система за целите на изпирането на пари и финансирането на тероризма, за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012 на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 2005/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и на Директива 2006/70/ЕО на Комисията (текст от значение за ЕИП); Директива (ЕС) 2024/1640 на Европейския парламент и на Съвета от 31 май 2024 година относно механизмите, които да бъдат въведени от държавите членки за предотвратяване на използването на финансовата система за целите на изпирането на пари или финансирането на тероризма, за изменение на Директива (ЕС) 2019/1937 и за изменение и отмяна на Директива (ЕС) 2015/849 (Текст от значение за ЕИП).

⁹ Държавна агенция „Национална сигурност“. Официален уеб сайт: <https://www.dans.bg/>

¹⁰ Закон за мерките срещу изпирането на пари. Обн. ДВ. бр. 27 от 27 Март 2018 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

- Докладване на съмнителни операции като задължени лица, които трябва да докладват на ДАНС при несъответствия, необичайни операции или риск са: банки, нотариуси, счетоводители, брокери на недвижими имоти, инвестиционни посредници, доставчици на платежни услуги и др.

ЗМИП предвижда сериозни санкции за институции, които не спазват изискванията за контрол, мониторинг или докладване¹¹.

AMLD4¹² е основа на съвременната рамка, която въвежда изискване за регистри на действителните собственици, конкретизира дефиницията за РЕР, засилва мерките за мониторинг на трансгранични операции

AMLD5¹³ разширява обхвата на борбата с прането на пари като в тях се включват криптовалюти и доставчици на портфейли, поставяне на акцент върху прозрачността на юридическите лица и тръстове, повишаване изискванията към онлайн трансакции.

AMLD6¹⁴ криминализира и създава международно правоприлагане – добавят се нови престъпления, включително кибер измами, увеличава санкциите и наказанията, засилва трансграничното сътрудничество.

В Република България ДАНС¹⁵ е основният орган за анализ на съмнителни операции, като чрез него се поддържа национален механизъм за оценка на риска и се обменя информация с международни структури: Financial Intelligence Units¹⁶ (FIU), Egmont Group¹⁷, Европол¹⁸.

Прокуратурата¹⁹ води разследвания, работи по сложни престъпни схеми с международни елементи, участва в съвместни разследвания със служби от други държави.

Министерство на вътрешните работи²⁰ (МВР) осъществява оперативно- издирвателни действия, събира доказателства, извършва разпити, поддържа международен обмен чрез Интерпол и Европол.

Банки и финансови институции са на първа линия на превенцията, отговорни са за „усилена проверка“ (Enhanced Due Diligence – EDD) мониторинг и докладване, подлежат на регулярни проверки и одити.

При политически изложените лица, известни като РЕР, „усилена проверка“ означава по-задълбочена и детайлна проверка на лицето и неговите финансови операции поради по-високия риск от корупция, пране на пари или финансиране на тероризъм. Тя включва изясняване на личните данни и длъжността на лицето, както и проследяване на

¹¹ Закон за мерките срещу изпирането на пари. Обн. ДВ. бр. 27 от 27 Март 2018 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

¹² Европейски съюз. Directive (EU) 2015/849 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015. Official Journal of the European Union, L 141/73, 2015.

¹³ Европейски съюз. Directive (EU) 2018/843 of 30 May 2018. Official Journal of the European Union, L 156/43, 2018.

¹⁴ Directive (EU) 2024/1640 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2024 on the mechanisms to be put in place by Member States for the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, amending Directive (EU) 2019/1937, and amending and repealing Directive (EU) 2015/849 (Text with EEA relevance).

¹⁵ Държавна агенция „Национална сигурност“. Официален уеб сайт: <https://www.dans.bg/>

¹⁶ Financial Intelligence Units. Официален сайт: <https://www.coe.int/en/web/moneyval/implementation/fiu>

¹⁷ Egmont Group. Официален сайт: <https://egmontgroup.org/>

¹⁸ Европол. Официален сайт: <https://www.europol.europa.eu/>

¹⁹ Прокуратура на Република България. Официален сайт: <https://prb.bg/>

²⁰ Министерство на вътрешните работи. Официален сайт: <https://www.mvr.bg/>

роднинските му и бизнес връзки, проверка на източниците на доходите и капитала, анализ на банковите и финансови трансакции за необичайни или подозрителни операции и събиране на допълнителни документи, които доказват легитимността на средствата. Освен това информацията за РЕР се актуализира по-често от тази за обикновени клиенти, с цел намаляване на риска от използване на финансовата система за незаконни цели и гарантиране на прозрачност и съответствие с регулаторните изисквания²¹.

Контролните механизми при докладване на съмнителни операции включват:

- Автоматизирани системи за мониторинг – анализ на трансакции в реално време.
- Профилиране на клиенти по риск – нисък, среден, висок (РЕР винаги е висок).
- Вътрешни правила и обучения – задължителни ежегодни обучения на служители.
- Докладване на съмнителни операции – ключов инструмент за ранно засичане.
- Съвместни проверки между институции – ДАНС + МВР + НАП + Банки.

2. Основни схеми и механизми

Прането на пари от влиятелни политически фигури е особена форма на корупция. То се случва, когато незаконно придобити средства – от подкупи, злоупотреба с власт или схеми около обществени поръчки – се „изпират“, така че да изглеждат напълно законни. Обикновено в тези процеси участват хора от най-високите нива на изпълнителната власт: министри, ръководители на агенции, влиятелни депутати, кметове и дори високопоставени магистрати. Българският Закон за мерките срещу изпирането на пари определя тези лица като „видни политически личности“, защото имат пряк достъп до обществени ресурси и могат да влияят върху финансови и регулаторни решения. В политическата среда прането на пари разчита на комбинация от корпоративни, финансови и административни механизми. Целта винаги е една – да се скрие произходът на средствата и да се представят като напълно нормална икономическа дейност²².

Схемата с офшорни компании и подставени лица е една от най-често разкриваните форми на пране на пари сред видни политически личности. Тя е добре описана в доклади на FATF²³, Европейската комисия (ЕК) и в глобални разследвания. Тези случаи ясно показват как настоящи и бивши политици се възползват от корпоративна непрозрачност, за да скрийт незаконно придобити средства – обикновено свързани с корупция, злоупотреба с власт или контрол върху обществени ресурси. В основата на схемата стои създаването на компании в офшорни зони, където не е нужно да се разкрива кой е истинският собственик. На хартия фирмите се управляват от номинални директори – често адвокати, счетоводители или други посредници – които служат като фасада. Реалният контрол обаче остава в ръцете на политика или хора от неговия вътрешен кръг, без това да се вижда в официалните документи.

Разследвания многократно показват как през тези структури парите първо се изнасят от страната, а след това се връщат като „чуждестранна инвестиция“, заем или учас-

²¹ Unit 21 (2025). Enhanced Due Diligence (EDD). Достъп на: <https://www.unit21.ai/fraud-aml-dictionary/enhanced-due-diligence> Последен достъп: 16.01.2026.

²² Петрунов, Г. (2016). Изпиране на пари. София, ИК – УНСС.

²³ FATF. Официален сайт: <https://www.fatf-gafi.org/en/home.html>

тие в капитала на българско дружество²⁴. Така корупционният произход на средствата се прикрива зад привидно нормална бизнес дейност. В България журналистически разследвания и проверки на институциите са откривали връзки между политици и офшорни компании, които притежават имоти, фирми или други активи – формално записани на роднини или доверени партньори. Един от най-ясните признаци за подобна схема, често срещан и в практиката по Закона за мерките срещу изпирането на пари, е разминаването между доходите на подставеното лице и активите, които то официално притежава. Именно заради честата употреба на такива механизми българското законодателство въведе задължително разкриване на действителния собственик и засилен контрол върху видните политически личности – мярка, продиктувана както от конкретни доказани случаи, така и от международен натиск.

Фиктивните услуги към министерства и общини са една от най-често срещаните и най-добре документирани схеми за пране на пари, когато става дума за политически изложени лица. Одити на Сметната палата, разследвания на OLAF²⁵, и множество наказателни и административни производства в България и ЕС многократно са показвали как този модел работи. На практика всичко изглежда законно – има договори, процедури, фактури – но реалната услуга е или минимална, или изобщо не съществува. На практика схемата започва с това, че министерства или общини подписват договори за консултации, PR, реклама, обучения, информационни кампании или IT услуги с фирми, които имат пряка или косвена политическа връзка. Всички документи са оформени по правилата, което прави плащането от бюджета напълно „чисто“ на пръв поглед. Точно тази формална изрядност позволява схемата да функционира без да предизвика незабавни съмнения. В проверени случаи обаче се установява, че обещаните услуги почти не съществуват. Често става дума за анализи без реална стойност, обучения на хартия, кампании без съдържание или IT решения, които трудно могат да се използват. Въпреки това приемателните протоколи са подписани, което прави плащането официално оправдано. След като получат средствата, фирмите ги разпределят към други свързани компании, офшорни структури или физически лица – обикновено под формата на подизпълнение, хонорари, заеми или дивиденди. Целта е ясна: да се разслоят паричните потоци и да се заличи връзката между публичните пари и реалните им получатели. В много разследвани случаи крайните бенефициери се оказват хора от близкото обкръжение на политиците, а понякога и самите те, но прикрити зад сложни корпоративни конструкции. Особеното при тази схема е, че парите са напълно законни в началото – идват директно от бюджета. Нелегалният елемент се появява по-късно, когато се вижда, че услугата е фиктивна и че реалните получатели са били внимателно скрити. Именно затова тези случаи често се разглеждат едновременно като корупция и като пране на пари. Българската практика показва, че подобни модели са особено разпространени на местно ниво – в общини, агенции и институции с по-малък контрол и по-голямо политическо влияние върху администрацията. Поради тази причина европейските институции и контролните органи ги опреде-

²⁴ Global Ledger (2025). Crypto AML TOOLSET for Financial Institutions. Access to: https://globalledger.io/industries/financial-institutions?utm_campaign=307588311 Last accessed: 16.01.2026.

²⁵ OLAF. Европейска служба за борба с измамите. Официален сайт: https://anti-fraud.ec.europa.eu/index_bg

лят като сериозен системен риск за публичните финанси и като един от най-утвърдените методи за легализиране на средства от политическа корупция²⁶.

Използването на **обществени поръчки чрез подставени фирми** е една от най-често срещаните и най-добре документирани схеми за пране на пари, когато става дума за видни политически личности. Тази практика е обект на постоянни проверки от Сметната палата²⁷, Агенция за държавна финансова инспекция²⁸ (АДФИ), OLAF²⁹, прокуратурата³⁰ и различни европейски институции. На пръв поглед всичко изглежда напълно законно, защото поръчките се възлагат по официални процедури, но реалният контрол и икономическа изгода са скрити зад мрежа от взаимосвързани компании. Установеният модел показва, че политически фигури – или хора с влияние върху тях – насочват възложителите в министерства, агенции или общини да избират предварително определени фирми. Тези компании технически изпълняват изискванията на Закона за обществените поръчки, но в действителност са подставени. Често са регистрирани на имена на доверени лица, служители или роднини, които нямат нито капацитет, нито реална стопанска дейност, за да изпълнят поръчката. В реални и доказани случаи се вижда, че тези подставени фирми почти не работят по проекта. Вместо това те прехвърлят изпълнението на други свързани дружества, обикновено на много по-ниска цена. Разликата между договорената стойност и реалната цена остава вътре в контролираната мрежа и по-късно се разпределя под формата на консултантски договори, фиктивни услуги, заеми или дивиденди към лица и фирми, свързани с политическата фигура. Често няколко подставени фирми участват в една и съща процедура, за да изглежда, че има конкуренция. На практика резултатът е предварително договорен. Тази схема се наблюдава както при големи инфраструктурни проекти, така и при по-малки обществени поръчки, особено на местно ниво, където контролът е по-слаб и влиянието върху администрацията е по-видимо. Същественото тук е, че парите първоначално влизат в системата напълно законно – като плащания по официални договори. Самото пране на пари започва по-късно, при движението на средствата през мрежата от подставени фирми, която има за цел да скрие крайния получател и връзката с политическата власт. Точно това е причината подобни действия да се разглеждат едновременно като корупционни престъпления и като пране на пари по смисъла от Наказателния кодекс³¹ (НК).

Използването на сделки с **недвижими имоти чрез подставени лица** е един от най-разпространените и най-добре описани механизми за пране на пари, когато става дума за видни политически личности. FATF³², ЕК³³ и националните контролни органи многократно са документирали как този модел работи. В основата му стои придобиването на имоти с незаконни средства, които по документи се водят на хора без явна връзка с политическата фигура. Практиката ясно показва, че политици често използват роднини,

²⁶ OLAF. Европейска служба за борба с измамите. Официален сайт: https://anti-fraud.ec.europa.eu/index_bg

²⁷ Сметна палата на Република България. Официален сайт: <https://www.bulnao.government.bg/bg/>

²⁸ Агенция за държавна финансова инспекция. Официален сайт: <https://www.adfi.minfin.bg/>

²⁹ OLAF. Европейска служба за борба с измамите. Официален сайт: https://anti-fraud.ec.europa.eu/index_bg

³⁰ Прокуратура на Република България. Официален сайт: <https://prb.bg/>

³¹ Наказателен кодекс. В сила от 01.05.1968 г. Обн. ДВ. бр. 26 от 2 Април 1968 г., изм. и доп. ДВ. бр. 115 от 30 Декември 2025 г.

³² FATF. Официален сайт: <https://www.fatf-gafi.org/en/home.html>

³³ Представителство на ЕК в България. Официален сайт: https://bulgaria.representation.ec.europa.eu/index_bg

доверени хора или бизнес партньори като официални купувачи. Тези лица обикновено нямат доходи или финансов профил, който да оправдае покупката на скъп имот, но въпреки това се появяват като собственици в нотариалните актове. Парите за сделката идват от фирми или офшорни структури и се представят като заем, дарение или инвестиция, за да изглежда всичко напълно законно. Има множество случаи, при които имотите покъсно се отдават под наем, препродават се или се използват като обезпечение, а реалният контрол върху всички приходи остава в ръцете на политическата фигура. Така незаконните средства се превръщат в напълно легален доход, скрит зад имотна дейност. В много разследвания именно несъответствието между реалните доходи на подставените лица и притежаваното от тях имущество се оказва ключовият сигнал, че има пране на пари и нарушения на закона³⁴.

Използването на неправителствени организации (НПО) като канал за прехвърляне на средства е добре установена схема за пране на пари от видни политически личности. Това се вижда ясно в доклади на FATF³⁵, ЕК³⁶ и националните контролни институции. Причината е проста: НПО могат да получават дарения, финансиране по проекти и спонсорства при по-ниска публичност и с далеч по-ограничен предварителен контрол върху това кой в крайна сметка получава средствата. Практиката показва, че политически фигури или хора от техния кръг често участват в управлението на такива организации – не винаги формално, но достатъчно, за да влияят върху ключовите финансови решения. Парите постъпват от фирми, свързани с обществени поръчки, държавно финансиране или офшорни структури и на хартия изглеждат като напълно нормални дарения или подкрепа за обществени инициативи. Документално всичко изглежда чисто и подчинено на целите на организацията. В реални и проверени случаи обаче се оказва, че средствата се използват за фиктивни проекти, услуги или възнаграждения. Реалните ползватели често са хора от най-близкото обкръжение на политическата фигура. Част от парите дори се връщат обратно към търговски дружества или физически лица чрез договори за консултации, наеми, хонорари или възлагане на дейности, които съществуват само на хартия. Така незаконните средства се „маскират“ като резултат от напълно законна и дори общественополезна дейност, което прави схемата особено трудна за разпознаване.

3. Схемите за изпиране на пари

В днешно време схемите за изпиране на пари стават все по-успешни по-трудни за разкриване. В световен мащаб, и особено в страни като България, тези схеми са успешни благодарение на добре-познатия първоизточник – корупцията. Вариращите нива на корупция в законодателната, изпълнителната и съдебната власт са главния движещ фактор за успеваемостта на методите за пране на пари и трудното им доказване в съда. Но какво прави корупцията постижима на първо място?

³⁴ РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав). 19 март 2020 година. Достъп на: <https://infocuria.curia.europa.eu/tabs/document?source=document&text=&docid=224581&pageIndex=0&doclang=BG&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=579460> Последен достъп: 16.01.2026.

³⁵ FATF. Официален сайт: <https://www.fatf-gafi.org/en/home.html>

³⁶ Представителство на ЕК в България. Официален сайт: https://bulgaria.representation.ec.europa.eu/index_bg

Волните и неволни пропуски в законите против изпирането на пари както и ефикасното узаконяване на активния надзор против прането на пари е един от главните фактори за високата ефективност на схемите.

Пример може да се даде с поредни обществени поръчки за Софийски градски транспорт, чийто поръчки многократно се печелят от една и съща фирма, която печели поради „липса на кандидати“ или по пряко договаряне по време на обявяване на конкурса на поръчката³⁷.

Първата спънка идва в многообразието на различните активи, чрез които мръсните пари могат да се „ребрандират“ като инвестиции – имоти, луксозни стоки, произведения на изкуството, криптов и много други.

За всеки един вид актив съществуват пропуски в дефинирането, липса на такъв или цялостно некачествена система:

- при имотните сделки или при покупко-продажбата на автомобили често пъти качеството на регистрите за собственост се оказва проблем при опитите за противодействие: регистрите не са дигитализирани; не се актуализират; съдържат оскъдна информация, която нарушава проследяването на пътя на парите;
- при търговията с луксозни стоки и картини пробойните са в множество фактори: законодателството е по-слабо в тази сфера поради самата натура на този тип търговия – трудно се прави разлика между изпиране и „печалба от инвестиция“, когато дадена картина бива закупена от търг и продадена на по-висока цена по-късно; плащането в кеш; относителността и липсата на фиксирани цени на дадените стоки
- криптовалутите сами по себе си са трудно проследими, превръщайки ги в перфектния способ за изпиране на пари
- „удобни“ прагове за проверки – в определени държави като Литва, праговете за проверка на дадени банкови сметки (пр. Револют) са над 10 000 евро, създавайки условия на престъпниците да разделят дадена покупка на няколко фактури.

Самата многообразност и малките детайли в закупуването или продаването на активи, независимо с каква цел, създава редица сложности на властта за даването на адекватна дефиниция и противодействие на нещо, чиято дефиниция е трудна за даване.

Слабият надзор от страна на органите за финансово разузнаване върху отделните органи за изпирани пари не идва само от слабото или неясно законодателство – то идва от голяма липса на кадри в отделните институции, което води до следните проблеми:

- недостатъчни и некачествени ресурси за осъществяване на мониторинг
- сложността на системите и сложната координация между отделните институции в различните министерства и органи (МВР, МФ, ДАНС), което води и до значително забавени реакции при забелязани нарушения;
- слабо санкциониране при доказани нарушения, които не водят до съществени загуби за извършителите;

³⁷ Софийска градска прокуратура привлече 7 обвиняеми за организирана престъпна група и ги задържа за срок до 72 часа след съвместна операция с Комисията за противодействие на корупцията. 7 Ноември 2025 г. Достъп на: <https://prb.bg/sgp/bg/news/76067-sofiyska-gradska-prokuratura-privleche-7-obvinyaemi-za-organizirana-prestapna-gr> Последен достъп: 16.01.2026 г.

- некачествени проверки като цяло.

Наред с всичко това идва и отделния политически натиск върху отделните органи за финансово разузнаване с всеки нов кабинет.

Методът **непрозрачни обществени поръчки** е добре познат на финансовите органи, но е често най-малко проверяваната и трудно за доказване схема, в която се изпират огромни суми пари. И главната причина е, че всичко се легализира с официален договор от държавата. А самата сума минава под радара по следния начин:

- Нарочно завишени цени: поръчка за 5 млн. лв. се вдига на 10 млн. лв.
- Ограничаване на конкуренцията
- Липса на прозрачност от изпълнителите на поръчката – реалният собственик на фирмата изпълнител остава в неизвестност

Пример може да се даде с поредни обществени поръчки за Софийски градски транспорт, чийто поръчки многократно се печелят от една и съща фирма, която печели поради „липса на кандидати“ по време на обявяване на конкурса на поръчката Проблемът тук е, че, подобно на търговете и покупката на имоти, няма адекватен контрол или законодателство, което да разкрива подобни финансови престъпления³⁸.

Конфликтът на интереси възлиза от това, решенията, което дадено лице трябва да взема да са в конфликт с обществения интерес. Тук факторът е по-скоро човешки от колкото законодателен или институционален. Става въпрос за експлоатация на правомощия, най-често от страна на политици, с икономическа изгода, която позволява самият процес на изпиране на пари да мине безнаказано. Разбира се, не е задължително лицата да са само политически: може да са и отделни лица от финансовия сектор (банкери), както и одитори от отделните финансови органи, както и адвокати. Целта тук е точно да се намерят дупките в закона и да се използват по благоприятен за процеса начин.

4. Индикатори, методи за разкриване

Финансовото разузнаване има за цел да открива, спира и документираща движенията на незаконни пари чрез комбинация от технологични инструменти, анализ на данни и международно сътрудничество. Основните механизми включват автоматизирани системи за наблюдение, които в реално време следят транзакции и сигнализируют при отклонения от нормалните модели – транзакционен анализ, чрез който се проследява пътят на средствата между сметки и се картографират парични потоци и проверка на истинските (бенефициарни) собственици на юридически лица, за да се разкрият скрити собственици или „подставени“ лица. Системите за мониторинг не са сами по себе си решение, но те позволяват бързо идентифициране на „червени флагове“ – повторяеми дребни плащания, необясними преводи към офшорни юрисдикции, несъответствия между официални доходи и разходи, и кратки цикли на препродажба на активи – които изискват задълбочена проверка и координация с компетентните служби³⁹.

След активизирането на сигнал експертите използват комбинация от методи: детайлен транзакционен анализ за проследяване откъде идват и къде отиват парите, създаване на карти на паричните потоци за визуализиране на връзки между фирми и лица, и анализ

³⁸ Собствено изследване.

³⁹ Петрунов, Г. (2016). Изпиране на пари. София, ИК – УНСС.

на документи и фактури за установяване на фалшификации или фиктивни сделки. Тези методи служат както за идентифициране на центрoвете на схемата – кои лица реално контролират средствата – така и за събиране на доказателства за последващи правни действия и санкции. Автоматизацията ускорява процеса, но качествените резултати зависят от точността на данните, правилните правила за сигнализиране и адекватната експертна интерпретация⁴⁰.

Проверката на бенефициарните собственици е ключов елемент в борбата с изпирането на пари и укриването на доходи, защото без достъп до надеждна собственическа информация истинските задкулисни актьори остават скрити зад сложни корпоративни структури и офшорни регистри.

Международните препоръки и насоки поставят изисквания институциите да идентифицират и верифицират действителните собственици, да обменят информация между регистри и ведомства и да поддържат прозрачност на корпоративните структури, тъй като само така може да се проследи и приведе към отговорност финансовото злоупотребление.

Ролята на медиите и разследващата журналистика е доказано значима за разкриването на големи международни схеми, течове на вътрешни документи и съвместни международни разследвания. Пример е Panama Papers⁴¹, което представлява най-големия журналистически теч на документи в историята разкриващ как политици, бизнесмени, държавни лидери, спортисти, престъпни групировки и богати частни лица използват офшорни компании, за да крият пари, укриват данъци или прикриват собственост върху активи. Такива разкрития, демонстрират как анализът на изтекли документи може да изложи мрежи от офшорни структури, да предизвика обществени и правни реакции и да подпомогне институциите при стартиране на официални разследвания. Тези разкрития често стимулират международни координирани действия, промени в законодателството и подобряване на регистрите за собственост.

Ефективното разкриване на финансови измами изисква комплексен подход: внедряване на адаптивни технологични системи за мониторинг, поддържане на висококачествени данни и KYC практики⁴², постоянен обмен на информация между национални и международни органи, активна роля на свободните медии и прозрачни регистри на собствеността. Само чрез координация между финансови институции, данъчни и разследващи органи, регистри и журналистически мрежи може да се проследи и прекъсне транснационалното движение на незаконни средства и да се гарантира, че установените „червени знамена“ водят до проверяеми и законово приложими резултати.

5. Превенция, решения и заключения

5.1. Превенция и превантивни мерки

Превенцията срещу прането на пари от политически изложени лица е ключов компонент от националната и международната система за защита на финансовата стабил-

⁴⁰ Национална агенция за приходите (2026). Превенция и противодействие срещу изпирането на пари. https://nra.bg/wps/portal/nra/gambling/Prevencia_i_protivodeystvie_sreshtu_izpiraneto_na_pari

⁴¹ The Panama Papers (2026). <https://www.icij.org/investigations/panama-papers/>

⁴² Evrotrust (2023). Какво е KYC? Достъп на: <https://evrotrust.com/bg/blog/kakvo-e-kyc/> Последен достъп: 16.01.2026.

ност. Поради по-високия рисков профил на РЕР, контролът върху тях трябва да бъде по-задълбочен и постоянен. Основната идея на превенцията е да се създаде прозрачна среда, в която незаконни средства не могат да бъдат лесно вкарвани в икономиката и преправяни като легални. Важна част от тази система са по-строгите проверки на РЕР, които включват задълбочено проучване на лични и корпоративни връзки, редовно актуализиране на информацията за клиента и задължително доказване на произхода на средствата. Засилената проверка не е еднократен акт, а постоянен процес, който позволява ранно засичане на необичайни операции и несъответствия между доходи и разходи.

Значително място заемат и публичните регистри на бенефициарните собственици, които правят по-трудно използването на подставени лица или скрити офшорни структури. Като допълнителен елемент на превенцията се разглежда и контролът върху неправителствените организации, които понякога могат да бъдат използвани за движение на средства под формата на дарения или международни трансфери. Прозрачността при обществените поръчки също е важна, тъй като те често генерират големи финансови потоци и потенциални възможности за корупция.

5.2. Международно сътрудничество

Тъй като прането на пари е трансграничен процес, успешното противодействие е невъзможно без активно международно сътрудничество. Финансовите разузнавателни звена обменят информация чрез мрежата Egmont Group⁴³, което позволява бързо проследяване на трансгранични транзакции и разкриване на скрита собственост.

В рамките на ЕС ключова роля имат Европол⁴⁴, OLAF⁴⁵ и Европейската прокуратура⁴⁶, които подпомагат разследването на сложни финансови престъпления чрез аналитични инструменти и оперативна информация. Европейските директиви срещу изпирането на пари уеднаквяват правилата в държавите членки и налагат високи стандарти за прозрачност и идентификация.

5.3. Препоръки за намаляване на риска

За да се подобри ефективността на системата за превенция, е важно да се модернизират технологичните системи за мониторинг, които анализират големи обеми данни и откриват необичайни модели на поведение. Необходимо е повишаване на прозрачността на публичните разходи и достъпа до регистри на договори, подизпълнители и собствеността на фирмите. По-строги правила за финансирането на политическите кампании, засилен мониторинг върху свързаните с РЕР лица и устойчив международен обмен на информация са допълнителни ключови мерки за ограничаване на риска.

Заклучение

Прането на пари от политически изложени лица е многопластов процес, който засяга финансовата стабилност и общественото доверие. Ефективното противодействие

⁴³ Egmont Group. Официален сайт: <https://egmontgroup.org/>

⁴⁴ Европол. Официален сайт: <https://www.europol.europa.eu/>

⁴⁵ OLAF. Европейска служба за борба с измамите. Официален сайт: https://anti-fraud.ec.europa.eu/index_bg

⁴⁶ Европейска прокуратура. <https://www.consilium.europa.eu/bg/policies/eppo/>

изисква комбинация от строги регулации, модерни технологии, прозрачност на публичните финанси и международна координация.

Укрепването на превантивните механизми намалява риска финансовата система да бъде използвана за прикриване на незаконни средства и създава условия за по-устойчива и прозрачна среда, която защитава обществения интерес и принципите на правовата държава.

ИЗПОЛЗВАНИ ИЗТОЧНИЦИ

Агенция за държавна финансова инспекция. Официален сайт: <https://www.adfi.minfin.bg/>
Директива (ЕС) 2015/849 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 г. за предотвратяване използването на финансовата система за целите на изпирането на пари и финансирането на тероризма, за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012 на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 2005/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и на Директива 2006/70/ЕО на Комисията (текст от значение за ЕИП).

Директива (ЕС) 2024/1640 на Европейския парламент и на Съвета от 31 май 2024 година относно механизмите, които да бъдат въведени от държавите членки за предотвратяване на използването на финансовата система за целите на изпирането на пари или финансирането на тероризма, за изменение на Директива(ЕС) 2019/1937 и за изменение и отмяна на Директива (ЕС) 2015/849 (Текст от значение за ЕИП).

Държавна агенция „Национална сигурност“. Официален уеб сайт: <https://www.dans.bg/>
Европейски съюз. Directive (EU) 2015/849 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015. Official Journal of the European Union, L 141/73, 2015.

Европейски съюз. Directive (EU) 2018/843 of 30 May 2018. Official Journal of the European Union, L 156/43, 2018.

Европол. Официален сайт: <https://www.europol.europa.eu/>

Закон за мерките срещу изпирането на пари. Обн. ДВ. бр. 27 от 27 Март 2018 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

Министерство на вътрешните работи. Официален сайт: <https://www.mvr.bg/>

Наказателен кодекс. В сила от 01.05.1968 г. Обн. ДВ. бр. 26 от 2 Април 1968 г., изм. и доп. ДВ. бр. 115 от 30 Декември 2025 г.

Национална агенция за приходите (2026). Превенция и противодействие срещу изпирането на пари.

https://nra.bg/wps/portal/nra/gambling/Prevencia_i_protivodeystvie_sreshtu_izpiraneto_na_pari

Петрунов, Г. (2016). Изпиране на пари.София, ИК – УНСС.

Представителство на ЕК в България. Официален сайт: https://bulgaria.representation.ec.europa.eu/index_bg

Прокуратура на Република България. Официален сайт: <https://prb.bg/>

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав). 19 март 2020 година. Достъп на: <https://infocuria.curia.europa.eu/tabs/document?source=document&text=&docid=224581&pageIndex=0&doclang=BG&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=579460> Последен достъп: 16.01.2026.

Сметна палата на Република България. Официален сайт:
<https://www.bulnao.government.bg/bg/>

Софийска градска прокуратура привлече 7 обвиняеми за организирана престъпна група и ги задържа за срок до 72 часа след съвместна операция с Комисията за противодействие на корупцията. 7 Ноември 2025 г.. Достъп на:
<https://prb.bg/sgp/bg/news/76067-sofiyska-gradska-prokuratura-privleche-7-obvinyaemi-za-organizirana-prestapna-gr> Последен достъп: 16.01.2026.

Global Ledger (2025). Crypto AML TOOLSET for Financial Institutions. Access to:
https://globalledger.io/industries/financial-institutions?utm_campaign=307588311 Last accessed: 16.01.2026.

Directive (EU) 2024/1640 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2024 on the mechanisms to be put in place by Member States for the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, amending Directive (EU) 2019/1937, and amending and repealing Directive (EU) 2015/849 (Text with EEA relevance).

Egmont Group. Официален сайт: <https://egmontgroup.org/>

FATF. Официален сайт: <https://www.fatf-gafi.org/en/home.html>

Financial Intelligence Units. Официален сайт:
<https://www.coe.int/en/web/moneyval/implementation/fiu>

OLAF. Европейска служба за борба с измамите. Официален сайт: https://anti-fraud.ec.europa.eu/index_bg

The Panama Papers.(2026). <https://www.icij.org/investigations/panama-papers/>

Unit 21 (2025). Enhanced Due Diligence (EDD). Достъп на: <https://www.unit21.ai/fraud-aml-dictionary/enhanced-due-diligence> Последен достъп: 16.01.2026.

МИГРАЦИОННИ ПОТОЦИ И ФИНАНСОВИ РИСКОВЕ

докт. Таня Стоилова¹

Резюме: Докладът изследва нелегалната миграция в Европейския съюз (ЕС) със специален акцент върху свързаните финансови рискове и практики по скрито финансиране. Изследването обхваща широк спектър от въпроси – от методите за контрабанда на мигранти до икономическите ефекти от процесите на депортация и разпределението на данъчни приходи между държавите членки. Специално внимание е обърнато на рисковете, свързани с финансите в контекста на миграцията. Проучването на нелегалната миграция в ЕС и нейните финансови рискове е критично важно, и от силно значение е изследването на икономическото въздействие на този феномен. Докладът анализира и ролята на политики и програми на ЕС, насочени към справяне с нелегалната миграция, както и конкретни казуси от България. Основните изводи сочат, че нелегалната миграция представлява комплексен трансграничен проблем, който води до сериозни финансови и икономически рискове, включително значителни загуби за БВП, разпределение на данъчни приходи и нарастващи разходи за гранична сигурност. Препоръките се фокусират върху необходимостта от модернизация на законодателната рамка, повишаване на сътрудничеството между държавите членки и предоставяне на достатъчно финансови ресурси за справяне с проблема.

Увод

Нелегалната миграция в Европейския съюз представлява един от най-сложните и многопластови проблеми, които засягат както вътрешната сигурност, така и икономическата стабилност на държавите членки². Под нелегална миграция се разбира преминаването през международни граници без спазване на необходимите правни процедури, често с използване на услуга от организирани престъпни мрежи, които осигуряват контрабандни услуги на мигранти за високи такси³.

Целта на настоящия доклад е да анализира различните аспекти на нелегалната миграция в ЕС със специален акцент върху финансовите рискове, които произтичат от нея. Докладът представя представи статистически данни за броя на нелегалните преминавания през границите на ЕС, ще анализира икономическите последици от практиките по контрабанда, ще изследва мерките, предприети от ЕС за ограничаване на нелегалната миграция, и ще разгледа специфичния случай на България като врата на ЕС.

Използваните източници включват доклади на ООН, анализи от Европейски парламент, данни от Statista, икономически изследвания и конкретни оценки за изпълнението на програмата по Фонд „Вътрешна сигурност“ за България⁴. Този междудисциплинарен анализ

¹ Докторска програма: Национална сигурност

² Costa, D., Bivens, J., Morrissey, M. (2025). Unauthorized immigrants and the economy. In: Economic Policy Institute, April 15, 2025. Access to: <https://www.epi.org/publication/unauthorized-immigrants/> Last accessed: 28.02.2026.

³ United Nations (2025). 5 facts you need to know about migrant smuggling. Access to: <https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/2024/December/5-facts-you-need-to-know-about-migrant-smuggling.html> Last accessed: 28.02.2026.

⁴ COM (2021) 591 final. Обновен план за действие на ЕС срещу контрабандата на мигранти (2021 – 2025). Достъп на: <https://secure.ipex.eu/IPEXL-WEB/download/file/082> ... Последен достъп: 28.02.2026.; Statista

комбинираща информация от правна, икономическа и социална перспектива, за да представи цялостна картина на текущата ситуация и бъдещите предизвикателства пред ЕС.

1. Нелегална миграция в ЕС – общ преглед

Нелегалната миграция в ЕС се характеризира с комплексност поради междудържавния си характер и трансграничните мрежи, които често оперират в сянка⁵. Тези престъпни мрежи не само пренасят мигранти, но също така включват дейности като фалшифициране на документи, пране на пари и други форми на финансова измама⁶. Според UNODC, нелегалната миграция и свързаната с нея контрабанда представляват високопечеливша престъпна индустрия с пазарна стойност между 5,5 и 7 милиарда долара⁷.

Нелегалната миграция може да бъде разделена на различни категории, базирани на методите на преминаване и условията, при които се осъществява. Следните основни характеристики са типични за този процес⁸:

(2025). Number of illegal crossings at EU borders 2009–2024. Access: <https://www.statista.com/statistics/454775/number-of-illegal-entries-between-bcps-to-the-eu/?srsltid=AfmBOopU-bZP28lqA6MmnkF-hrLOb3ZfqLtBqEvNShNyqEOcHCtJIPFm> Last accessed: 28.02.2026; Costa, D., Bivens, J., Morrissey, M. (2025). Unauthorized immigrants and the economy. In: Economic Policy Institute, April 15, 2025. Access: <https://www.epi.org/publication/unauthorized-immigrants/> Last accessed: 28.02.2026.; European Parliament (2017). Countering irregular migration: EU policies explained. Published: 30-06-2017. Last updated: 03-11-2025 – 13:18. Access to: <https://www.europarl.europa.eu/topics/en/article/20170627STO78419/countering-irregular-migration-eu-policies> Last accessed: 28.02.2026.; eufunds (2024). Междинна оценка на фонд „Вътрешна сигурност“ за периода 2021 – 2027 г. 25. Март 2024. Доклад. Пи Ем Джи Аналитикс ООД. Достъп на: <https://eufunds.bg/files/uploads/eip/docs> Последен достъп: 28.02.2026.

⁵ EU Immigration and Asylum Law and Policy (2021). Financial Implications of the New Pact on Migration and Asylum: Will the Next MFF Cover the Costs? 27 Wednesday Jan 2021. Access to: <https://eumigrationlawblog.eu/financial-implications-of-the-new-pact-on-migration-and-asylum-will-the-next-mff-cover-the-costs/> Last accessed: 28.02.2026.

⁶ United Nations (2025). 5 facts you need to know about migrant smuggling. Access to: <https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/2024/December/5-facts-you-need-to-know-about-migrant-smuggling.html> Last accessed: 28.02.2026.

⁷ COM (2021) 591 final. Обновен план за действие на ЕС срещу контрабандата на мигранти (2021 – 2025). Достъп на: <https://secure.ipex.eu/IPEXL-WEB/download/file/082> Последен достъп: 28.02.2026.

⁸ United Nations (2025). 5 facts you need to know about migrant smuggling. Access to: <https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/2024/December/5-facts-you-need-to-know-about-migrant-smuggling.html> Last accessed: 28.02.2026.

Контрабанда на мигранти

- Това е престъпна дейност, която се извършва с цел печалба и включва нелегално преминаване на хора през граници чрез опасни маршрути, особено през морските пътища на Средиземно море.

Финансови транзакции:

- Плащанията, свързани с контрабандата, често се осъществяват чрез неформални банкови системи и се използват техники за пране на пари, което затруднява разкриването на незаконните транзакции от страна на властите.

Рискове за човешки живот:

- Нелегалната миграция е свързана с висок риск от загуба на човешки живот, тъй като мигрантите често преминават през опасни водни и сухопътни маршрути при неблагоприятни условия за транспорт.

Според данни, представени в анализа на Statista, броят на незаконните преминавания през границите на ЕС варира значително във времето. Например, през 2015 г. се отбелязват над 1,8 милиона открити незаконни преминавания, докато през по-нов период през 2024 г. броят е значително по-нисък – над 238 000 за отчетения период⁹. Тези данни подчертават променливостта на миграционните потоци, която е резултат от множество фактори, включително политически кризи, икономически условия и мерки за документиране на границите.

Таблица 1. Променливост на броя незаконни преминавания през ЕС¹⁰

Период	Брой незаконни преминавания	Коментари
2015	Над 1 800 000	Пиков период по време на миграционната криза
2023	Над 380 230	Намаляване в сравнение с 2015 г.
2024	Над 238 000	Значително по-ниски числа, свързани с по-стриктни мерки

⁹ Statista (2025). Number of illegal crossings at EU borders 2009–2024. Access: <https://www.statista.com/statistics/454775/number-of-illegal-entries-between-bcps-to-the-eu/?srsltid=AfmBOopU-bZP28lqA6MmnkF-hrLOb3ZfqLtBqEvNShNyqEOcHCtJIPFm> Last accessed: 28.02.2026.

¹⁰ Източник: Statista (2025). Number of illegal crossings at EU borders 2009–2024. Access: <https://www.statista.com/statistics/454775/number-of-illegal-entries-between-bcps-to-the-eu/?srsltid=AfmBOopU-bZP28lqA6MmnkF-hrLOb3ZfqLtBqEvNShNyqEOcHCtJIPFm> Last accessed: 28.02.2026.

2. Финансови аспекти на нелегалната миграция

Финансовите измерения на нелегалната миграция са от ключово значение за разбирането на мащаба и сериозността на проблема. От една страна, незаконното преминаване на граници представлява огромен финансов поток за престъпните мрежи, а от друга страна влияе на икономиката на държавите-членки чрез загубени данъчни приходи и разходи за гранична сигурност.

Контрабандата на мигранти представлява престъпна дейност, извършвана предимно с цел печалба¹¹. Организираните престъпни мрежи начисляват такси за транспорт, фалшифициране на документи, подготвяне на хумани паспорти и други услуги, свързани с нелегалната миграция¹². Според данните, пазарната стойност на този сегмент се оценява между 5,5 и 7 милиарда долара, при което през 2023 г. само в Средиземно море стойността на сделките е била между 290 и 370 милиона долара за транспортиране на около 175 000 до 228 000 човека¹³.

Престъпните мрежи, занимаващи се с контрабанда на мигранти, използват разнообразни методи за плащане, за да избегнат разкриването от страна на органите на реда. В много случаи плащанията се осъществяват в брой и чрез неофициални банкови системи, което затруднява проследимостта на паричните потоци¹⁴. Допълнително, законните предприятия в сектори като туризъм и селскостопански услуги могат да служат за прикриване на незаконни доходи, получени от контрабандните дейности¹⁵.

Таблица 2. Финансови показатели и методи на плащане в контрабандата на мигранти¹⁶

Параметър	Стойност / Описание
Оценка на пазарната стойност	5,5 – 7 милиарда долара
Сделки по Средиземно море	290 – 370 милиона долара за 175 000–228 000 души
Основни услуги	Транспорт, подправени документи, работа
Метод на плащане	Пари в брой, неформални банкови системи

За да се прикрият незаконните приходи, свързани с нелегалната миграция, престъпните мрежи прибегват до техники за пране на пари и интегрират паричните потоци с

¹¹ United Nations (2025). 5 facts you need to know about migrant smuggling. Access to: <https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/2024/December/5-facts-you-need-to-know-about-migrant-smuggling.html> Last accessed: 28.02.2026.

¹² United Nations (2025). 5 facts you need to know about migrant smuggling. Access to: <https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/2024/December/5-facts-you-need-to-know-about-migrant-smuggling.html> Last accessed: 28.02.2026.

¹³ United Nations (2025). 5 facts you need to know about migrant smuggling. Access to: <https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/2024/December/5-facts-you-need-to-know-about-migrant-smuggling.html> Last accessed: 28.02.2026.

¹⁴ United Nations (2025). 5 facts you need to know about migrant smuggling. Access to: <https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/2024/December/5-facts-you-need-to-know-about-migrant-smuggling.html> Last accessed: 28.02.2026.

¹⁵ United Nations (2025). 5 facts you need to know about migrant smuggling. Access to: <https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/2024/December/5-facts-you-need-to-know-about-migrant-smuggling.html> Last accessed: 28.02.2026.

¹⁶ Източник: United Nations (2025). 5 facts you need to know about migrant smuggling. Access to: <https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/2024/December/5-facts-you-need-to-know-about-migrant-smuggling.html> Last accessed: 28.02.2026.

легални бизнеси¹⁷. Този процес затруднява разкриването на истинския произход на средствата и създава допълнителни финансови рискове както за държавите-членки, така и за целия финансов сектор. Наблюдава се тенденция за използване на съвременни технологични инструменти, включително криптовалута и дигитални платежни системи, които да усложнят проследяването¹⁸.

3. Политики на ЕС за борба с нелегалната миграция

ЕС прилага широка гама от мерки за ограничаване на нелегалната миграция и борба с контрабандата на мигранти. Тези мерки включват законодателни инициативи, оперативни интервенции и стратегически партньорства със съседни държави.

На европейско ниво са предприети множество законодателни инициативи, насочени към борба с контрабандата на мигранти. ЕС е въвел специфични акционни планове и стратегии, които включват мерки за повишаване на сигурността на външните граници и засилване на сътрудничеството между държавите-членки¹⁹. Например, обновеният акционен план на ЕС за 2021–2025 г. предвижда мерки за борба с престъпните мрежи, включително подпомагане на оперативната дейност, възстановяване на незаконните приходи и онлайн контрабанда²⁰.

За да подкрепи своите политики за противодействие на нелегалната миграция, ЕС разполага с редица финансови инструменти, като Фонд „Вътрешна сигурност“, Европейски фондове за миграция и граничен контрол, както и други институционални средства за финансиране на оперативните и превантивни действия²¹. Тези финансови ресурси са от съществено значение за изпълнението на поставените цели, въпреки че често се оказват недостатъчни за покриване на всички разходи, свързани с модернизирването на миграционната система²².

¹⁷ Djajić, S., Vinogradova, A. (2013). Undocumented migrants in debt. – In: Labour Economics Volume 21, April 2013, Pages 15-24. <https://doi.org/10.1016/j.labeco.2012.12.004>. Access to: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0927537112001285> Last accessed: 28.02.2026.

¹⁸ COM (2021) 591 final. Обновен план за действие на ЕС срещу контрабандата на мигранти (2021 – 2025). Достъп на: <https://secure.ipex.eu/IPEXL-WEB/download/file/082> Последен достъп: 28.02.2026.

¹⁹ European Parliament (2017). Countering irregular migration: EU policies explained. Published: 30-06-2017. Last updated: 03-11-2025 – 13:18. Access to: <https://www.europarl.europa.eu/topics/en/article/20170627STO78419/countering-irregular-migration-eu-policies> Last accessed: 28.02.2026.;

²⁰ European Parliament (2017). Countering irregular migration: EU policies explained. Published: 30-06-2017. Last updated: 03-11-2025 – 13:18. Access to: <https://www.europarl.europa.eu/topics/en/article/20170627STO78419/countering-irregular-migration-eu-policies> Last accessed: 28.02.2026.

²¹ EU Immigration and Asylum Law and Policy (2021). Financial Implications of the New Pact on Migration and Asylum: Will the Next MFF Cover the Costs? 27 Wednesday Jan 2021. Access to: <https://eumigrationlawblog.eu/financial-implications-of-the-new-pact-on-migration-and-asylum-will-the-next-mff-cover-the-costs/> Last accessed: 28.02.2026.

²² EU Immigration and Asylum Law and Policy (2021). Financial Implications of the New Pact on Migration and Asylum: Will the Next MFF Cover the Costs? 27 Wednesday Jan 2021. Access to: <https://eumigrationlawblog.eu/financial-implications-of-the-new-pact-on-migration-and-asylum-will-the-next-mff-cover-the-costs/> Last accessed: 28.02.2026.

Диаграма 1. Връзки между различните финансови потоци и оперативните мерки за борба с нелегалната миграция

Въпреки прилагането на множество мерки, борбата с нелегалната миграция остава предизвикателство поради няколко ключови фактора²³:

²³ COM (2021) 591 final. Обновен план за действие на ЕС срещу контрабандата на мигранти (2021 – 2025). Достъп на: <https://secure.ipex.eu/IPEXL-WEB/download/file/082> Последен достъп: 28.02.2026 г.; EU Immigration and Asylum Law and Policy (2021). Financial Implications of the New Pact on Migration and Asylum: Will the Next MFF Cover the Costs? 27 Wednesday Jan 2021. Access to: <https://eumigrationlawblog.eu/financial-implications-of-the-new-pact-on-migration-and-asylum-will-the-next-mff-cover-the-costs/> Last accessed: 28.02.2026.

Трансграничният характер:

- Престъпните мрежи оперират на международно равнище, което затруднява координацията между различните държави.

Дигитализация и скрито финансиране:

- Използването на криптовалути и дигитални платформи усложнява проследяването на незаконните парични потоци.

Недостатъчни финансови ресурси:

- Въпреки наличието на фондове, често липсват достатъчни средства за изпълнение на целия спектър от необходими мерки.

4. Икономически последици от нелегалната миграция

Нелегалната миграция оказва сериозно влияние върху икономическата стабилност и фискалната политика на държавите-членки. От една страна, тя води до значителни разходи за гранична сигурност, оперативни интервенции и депортационни програми; от друга страна, тя оказва влияние върху данъчните приходи и разпределението на работната сила.

Масовата депортация на нелегални мигранти, според анализите на Penn Wharton Budget Model²⁴, може да доведе до значително намаляване на БВП на ЕС. Например, според някои сценарии, депортационна политика с период от 4 години може да намали БВП с около 1,0%, а политика с период от 10 години – до 3,3% до 2034 г.²⁵. Допълнително, тези политики повдигат първичния дефицит с няколко стотици милиарда долара, което оказва негативно влияние върху фискалната стабилност²⁶.

²⁴ Penn Wharton Budget Model (2025). Mass Deportation of Unauthorized Immigrants: Fiscal and Economic Effects. July 25, 2025. Access to: <https://budgetmodel.wharton.upenn.edu/p/2025-07-25-mass-deportation-of-unauthorized-immigrants-fiscal-and-economic-effects> Last accessed: 28.02.2026.

²⁵ Penn Wharton Budget Model (2025). Mass Deportation of Unauthorized Immigrants: Fiscal and Economic Effects. July 25, 2025. Access to: <https://budgetmodel.wharton.upenn.edu/p/2025-07-25-mass-deportation-of-unauthorized-immigrants-fiscal-and-economic-effects/> Last accessed: 28.02.2026.

²⁶ Penn Wharton Budget Model (2025). Mass Deportation of Unauthorized Immigrants: Fiscal and Economic Effects. July 25, 2025. Access to: <https://budgetmodel.wharton.upenn.edu/p/2025-07-25-mass-deportation-of-unauthorized-immigrants-fiscal-and-economic-effects/> Last accessed: 28.02.2026.

Таблица 3. Въздействие върху високо квалифицираните работници²⁷

	Gross Income (Percentile)				
	0 to 20	20 to 40	40 to 60	60 to 80	80 to 100
-20	-\$1,800	-\$4,100	-\$6,800	-\$7,200	-\$6,300
-15	-\$1,800	-\$4,200	-\$6,700	-\$7,200	-\$6,400
-10	-\$1,700	-\$3,900	-\$6,200	-\$6,500	-\$6,000
-5	-\$1,600	-\$3,700	-\$6,000	-\$6,400	-\$5,600
0	-\$1,500	-\$3,500	-\$5,900	-\$6,200	-\$5,300
5	-\$1,400	-\$3,600	-\$5,700	-\$6,000	-\$4,100
10	-\$1,400	-\$3,500	-\$5,600	-\$5,900	-\$3,700
15	-\$1,300	-\$3,500	-\$5,400	-\$4,900	-\$3,400
20	-\$1,100	-\$2,900	-\$4,500	-\$3,700	-\$2,900
25	-\$1,500	-\$3,400	-\$4,900	-\$8,900	-\$12,600
30	-\$2,100	-\$4,900	-\$7,800	-\$8,600	-\$10,400
35	-\$3,500	-\$5,500	-\$6,900	-\$7,900	-\$8,300
40	-\$3,000	-\$4,800	-\$6,100	-\$6,500	-\$5,700
45	-\$3,200	-\$3,800	-\$4,900	-\$5,200	-\$3,000
50	-\$2,200	-\$2,900	-\$4,400	-\$3,600	\$0
55	-\$1,600	-\$1,900	-\$2,200	-\$1,600	\$3,000
60	-\$1,500	-\$900	-\$600	\$1,600	\$8,100
65	\$0	\$1,600	\$3,500	\$6,700	\$46,300
70	-\$1,200	\$1,500	\$3,000	\$11,000	\$32,800
75	-\$1,100	\$1,000	\$1,800	\$8,800	\$27,700
80	-\$600	\$900	\$1,200	\$6,200	\$20,800
85	-\$300	\$500	\$600	\$4,100	\$14,500

²⁷ Източник: Penn Wharton Budget Model (2025). Mass Deportation of Unauthorized Immigrants: Fiscal and Economic Effects. July 25, 2025. Access to: <https://budgetmodel.wharton.upenn.edu/p/2025-07-25-mass-deportation-of-unauthorized-immigrants-fiscal-and-economic-effects/> Last accessed: 28.02.2026.

Таблица 4. Въздействие върху нискоквалифицирани работници²⁸

	Gross Income (Percentile)				
	0 to 20	20 to 40	40 to 60	60 to 80	80 to 100
-20	-\$6,800	-\$14,000	-\$15,300	-\$15,800	-\$16,500
-15	-\$6,800	-\$13,400	-\$14,800	-\$15,100	-\$16,200
-10	-\$6,200	-\$11,800	-\$12,900	-\$13,100	-\$13,400
-5	-\$5,700	-\$10,100	-\$10,700	-\$10,800	-\$10,700
0	-\$4,900	-\$8,700	-\$8,600	-\$8,600	-\$8,100
5	-\$4,300	-\$6,500	-\$6,100	-\$5,900	-\$4,800
10	-\$3,200	-\$3,500	-\$2,400	-\$2,200	-\$100
15	-\$2,600	-\$500	\$1,700	\$2,100	\$6,400
20	-\$600	\$1,900	\$4,800	\$8,400	\$9,400
25	\$0	\$3,200	\$3,600	\$7,000	\$12,400
30	-\$200	\$2,300	\$5,500	\$9,800	\$17,100
35	\$2,400	\$4,000	\$7,400	\$9,100	\$14,700
40	\$2,600	\$5,200	\$7,600	\$9,600	\$16,500
45	\$1,700	\$4,600	\$6,500	\$10,100	\$17,900
50	\$1,700	\$4,700	\$6,700	\$10,800	\$19,600
55	\$2,400	\$4,500	\$6,600	\$10,500	\$18,600
60	\$1,000	\$2,200	\$4,000	\$6,000	\$11,300
65	-\$500	\$1,200	\$2,500	\$3,700	\$7,800
70	-\$1,400	\$1,500	\$2,600	\$10,300	\$30,700
75	-\$1,000	\$1,100	\$1,400	\$7,500	\$25,400
80	-\$400	\$600	\$1,200	\$5,600	\$19,500
85	-\$200	\$400	\$900	\$3,900	\$14,200

²⁸ Източник: Penn Wharton Budget Model (2025). Mass Deportation of Unauthorized Immigrants: Fiscal and Economic Effects. July 25, 2025. Access to: <https://budgetmodel.wharton.upenn.edu/p/2025-07-25-mass-deportation-of-unauthorized-immigrants-fiscal-and-economic-effects/> Last accessed: 28.02.2026.

Динамичният разпределителен анализ разглежда как една политика засяга домакинствата чрез тяхното ниво на доходи и възрастова структура, включително неродените (представени чрез отрицателен възрастов индекс към момента на реформата). Той пита колко, средно, струва тази политика за всяко домакинство през целия им живот, ако това бъде представено като еднократно прехвърляне в момента на промяната.

Динамичният разпределителен анализ е стандартът в академичните изследвания, защото конвенционалните методи имат ограничения, които той адресира. Това е и естествената мярка за благосъстояние в модела OLG (модел на три поколения) с рискове, които не могат да се застраховат. Този модел е парадигмен в икономиката за изследване на връзката между микроикономическите реакции на отделните домакинства и макроикономическите ефекти на политически промени.

Нелегалната миграция оказва смесен ефект върху данъчните приходи. От една страна, някои нелегални работници плащат данъци чрез неправилно използване на социални номера и други механизми, което осигурява известно финансово обезпечение на държавния бюджет²⁹. От друга страна, липсата на правна защита и възможност за пълно участие в икономиката води до по-ниски общи данъчни приходи, а тежките мерки за депортация могат да предизвикат временни спадове в заплатите, като например белязан спад за висококвалифицирани работници³⁰.

Таблицы 3 и 4 показват „еквивалентни вариации“³¹ за различните случаи. Положителното еквивалентна вариация означава, че човек би бил по-добре, ако се въведе реформата на политиката. Отрицателното еквивалентна вариация означава, че човек би бил по-зле. Например, в Таблица 3, домакинство с висока квалификация на възраст 30 години, което е в диапазона 20-ти – 40-ти перцентил по доходи, губи около 4 900 долара стойност заради тази политика. Това е знакът, че то би било безразлично между приемане на пакета политики и загубата на еднократно плащане от 4 900 долара без реформата. Обратно, домакинство на възраст 30 години в топ 20-я перцентил по доходи губи еквивалент от 10 400 долара, което означава, че то би било безразлично между приемане на пакета и плащане на 10 400 долара, за да не го приеме.

Таблица 3 разглежда високо квалифицираните работници. Хората с висок доход, пенсионерите, печелят от политиката, защото намаленият капитал води до по-високи възвращения към капитала през следващите десетилетия. Работещото поколение и бъдещите поколения изпитват отрицателни ефекти заради нарастващия дълг и понижаването на капиталовия запас, както и загубата на нискоквалифицирани работници. Средно загуби за работещите около 2 200 долара, за бъдещите поколения около 5 000 долара. Пенсионерите печелят средно около 6 600 долара.

²⁹ Costa, D., Bivens, J., Morrissey, M.(2025). Unauthorized immigrants and the economy. In: Economic Policy Institute, April 15, 2025. Access: <https://www.epi.org/publication/unauthorized-immigrants/> Last accessed: 28.02.2026.

³⁰ Penn Wharton Budget Model (2025). Mass Deportation of Unauthorized Immigrants: Fiscal and Economic Effects. July 25, 2025. Access to: <https://budgetmodel.wharton.upenn.edu/p/2025-07-25-mass-deportation-of-unauthorized-immigrants-fiscal-and-economic-effects/> Last accessed: 28.02.2026.

³¹ Penn Wharton Budget Model (2025). Mass Deportation of Unauthorized Immigrants: Fiscal and Economic Effects. July 25, 2025. Access to: <https://budgetmodel.wharton.upenn.edu/p/2025-07-25-mass-deportation-of-unauthorized-immigrants-fiscal-and-economic-effects/> Last accessed: 28.02.2026.

Таблица 4 разглежда нискоквалифицираните работници. Таблица 4 показва четиригодишната политика, като използва два основни ефекта са: намаляване на капитала и загуба на неупълномощени нискоквалифицирани работници. Политиката намалява броя на конкуриращите се работници, което повишава заплатите им през първите ~20 години. Работещото население обикновено печели средно около 6 600 долара. Нероденото население е значително по-зле: средна загуба около 11 200 долара, защото заплатите за упълномощената нискоквалифицирана група падат с времето заради нарастващ дълг и понижаване на капитала. Пенсионерите печелят около 6 200 долара.

При десетгодишната политика по-малко нискоквалифицирани работници и по-нисък капитал водят до по-големи загуби за почти всички работещи в трудоспособна възраст – средна загуба около 9 000 долара, почти пет пъти повече спрямо 4-годишната политика. Нероденото население е значително по-зле, средни загуби около 31 000 долара. Пенсионерите се представят по-добре при десетгодишната политика, средно около 19 000 долара печалба. След премахването на всички неупълномощени работници, значително увеличение на заплатите за повечето работещи и бъдещи поколения. Работещите в трудоспособна възраст печелят средно около 31 600 долара, бъдещите поколения около 58 000 долара, пенсионерите около 20 000 долара³².

Чрез Таблица 5 представяме икономически ефекти от политика за масова депортация.

Таблица 5. Сравнителен анализ на икономическите ефекти от различни сценарии за депортация на нелегални мигранти³³

Сценарий	Влияние върху БВП	Влияние върху заплатите	Допълнителни разходи
Политика за 4 години	-1,0%	0.5% спад за висококвалифицирани	\$270 млрд. до \$350 млрд.
Политика за 10 години	-3,3% (2034 г.)	2.8% спад за висококвалифицирани, 1.1% – 5.0% увеличение за нискоквалифицирани	\$862 млрд. до \$987 млрд.

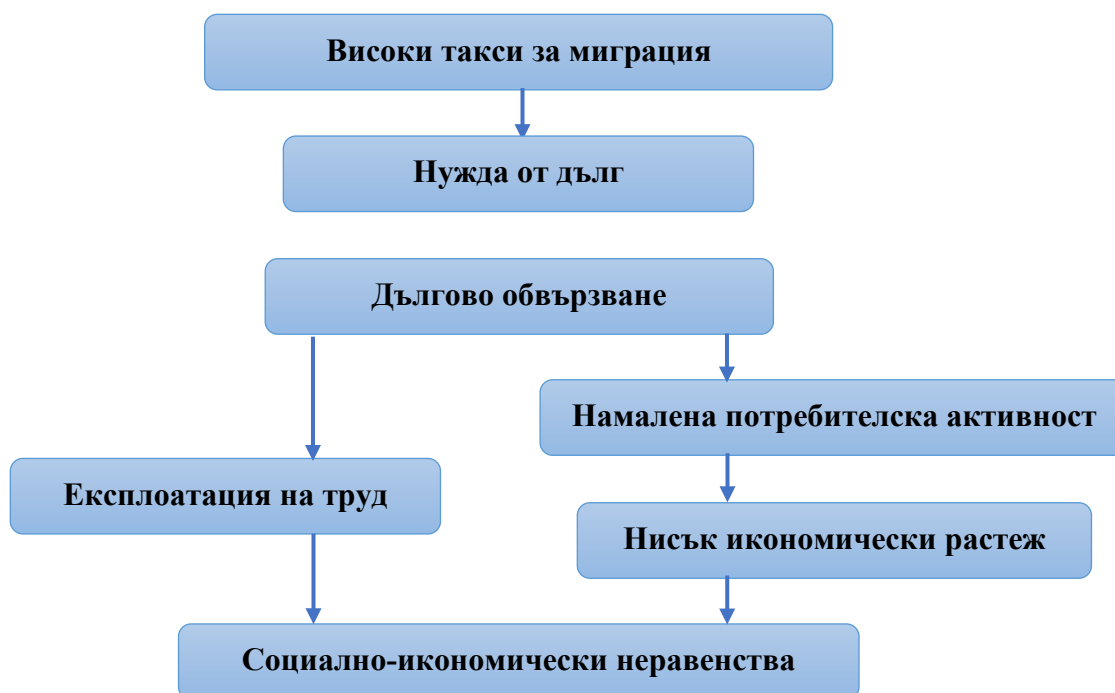
Проучванията показват, че докато депортацията може да доведе до временни увеличения на заплатите за нискоквалифицираните работници, тя също така носи рискове от негативни дългосрочни ефекти върху заплатите на висококвалифицираната работна сила³⁴. Това води до несъразмерно разпределение на доходите, като част от населението страда от по-нисък стандарт на живот, дори ако депортационната политика първоначално носи краткосрочни икономически ползи за някои сектори.

³² Penn Wharton Budget Model (2025). Mass Deportation of Unauthorized Immigrants: Fiscal and Economic Effects. July 25, 2025. Access to: <https://budgetmodel.wharton.upenn.edu/p/2025-07-25-mass-deportation-of-unauthorized-immigrants-fiscal-and-economic-effects/> Last accessed: 28.02.2026.

³³ Източник: Penn Wharton Budget Model (2025). Mass Deportation of Unauthorized Immigrants: Fiscal and Economic Effects. July 25, 2025. Access to: <https://budgetmodel.wharton.upenn.edu/p/2025-07-25-mass-deportation-of-unauthorized-immigrants-fiscal-and-economic-effects/> Last accessed: 28.02.2026.

³⁴ Penn Wharton Budget Model (2025). Mass Deportation of Unauthorized Immigrants: Fiscal and Economic Effects. July 25, 2025. Access to: <https://budgetmodel.wharton.upenn.edu/p/2025-07-25-mass-deportation-of-unauthorized-immigrants-fiscal-and-economic-effects/> Last accessed: 28.02.2026.

Друг значим аспект, който изисква внимание, е феноменът на дълговото обвързване на мигрантите – т.нар. „дългови робства“. Изследванията показват, че много мигранти, които не успяват да финансират своето нелегално преминаване, се задлъжняват пред контрабандистите, което води до експлоатация и намаляване на условията им за живот³⁵. Тези практики не само нарушават правата на мигрантите, но и оказват влияние върху икономическите модели в страните на пристигане, като намаляват потреблението и забавят икономическия растеж³⁶.

Диаграма 2. Връзката между дълговото обвързване на мигрантите и социално-икономическите последици³⁷

5. Случаят на България – анализ на програмите и изпълнението

България, като гранична държава на ЕС, е изправена пред специфични предизвикателства свързани с нелегалната миграция. През последните години страната се сблъсква с нарастващо притискане от нелегални миграционни потоци, особено по границите с Турция³⁸. По-долу се анализират мерките, предприети по програма на Фонд „Вътрешна сигурност“, както и общите тенденции и последици за националната сигурност и икономика.

³⁵ Djajić, S., Vinogradova, A. (2013). Undocumented migrants in debt. – In: Labour Economics Volume 21, April 2013, Pages 15-24. <https://doi.org/10.1016/j.labeco.2012.12.004> Access to: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0927537112001285> Last accessed: 28.02.2026.

³⁶ Djajić, S., Vinogradova, A. (2013). Undocumented migrants in debt. – In: Labour Economics Volume 21, April 2013, Pages 15-24. <https://doi.org/10.1016/j.labeco.2012.12.004> Access to: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0927537112001285> Last accessed: 28.02.2026.

³⁷ Djajić, S., Vinogradova, A. (2013). Undocumented migrants in debt. – In: Labour Economics Volume 21, April 2013, Pages 15-24. <https://doi.org/10.1016/j.labeco.2012.12.004> Access to: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0927537112001285> Last accessed: 28.02.2026.

³⁸ eufunds (2024). Междинна оценка на фонд „Вътрешна сигурност“ з а периода 2021 – 2027 г. 25. Март 2024. Доклад. Пи Ем Джи Аналитикс ООД. Достъп на: <https://eufunds.bg> > files > uploads > eip > docs Последен достъп: 28.02.2026.

След отварянето на границите от 2021 г. България се оказва под засилен натиск поради нелегални опити за преминаване на мигранти, особено по границите с Турция. През 2023 г. са предотвратени над 178 200 случая за незаконно преминаване, което свидетелства за сериозността на ситуацията³⁹. Тези случаи оказват сериозен натиск върху оперативните ресурси на Българската полиция и други органи, отговорни за граничния контрол.

Според междинната оценка на изпълнението на програмата на Фонд „Вътрешна сигурност“ за периода 2021–2027 г. България има задоволителен процедурен напредък, въпреки че се посочват сериозни предизвикателства, свързани с краткия период за оценка и липсата на базова оценка⁴⁰. Програмата включва мерки за обмен на информация, трансгранично сътрудничество и борба с престъпността, които оказват положително влияние върху националната сигурност, въпреки наложените ограничения от нелегалната миграция⁴¹.

Таблица 6. Основни показатели за изпълнението на програмата „Вътрешна сигурност“ в България⁴²

Показател	Стойност (2023)	Коментари
Брой предотвратени случаи за нелегално преминаване	Над 178 200	Основно по границите с Турция
Дял на договорения бюджет от програмата	60%	Представен чрез 14 одобрени проекта
Оценка на оперативния напредък	Задоволителна	Въпреки краткия период за оценка

Нелегалната миграция оказва влияние върху икономическия модел на България, като намалява доверителните механизми в обществото и оказва натиск върху публичните разходи за сигурност. Допълнително, дейностите на контрабандните мрежи, свързани с нелегалната миграция, имат негативни социални последици, като подкопават основните човешки права и дестабилизират местната икономика⁴³. Това изисква разработването на допълнителни мерки за насърчване на интеграцията и защита на правата на мигрантите, дори когато те не влизат легално в страната.

³⁹ eufunds (2024). Междинна оценка на фонд „Вътрешна сигурност“ за периода 2021 – 2027 г. 25. Март 2024. Доклад. Пи Ем Джи Аналитикс ООД. Достъп на: <https://eufunds.bg> > files > uploads > eip > docs. Последен достъп: 28.02.2026.

⁴⁰ eufunds (2024). Междинна оценка на фонд „Вътрешна сигурност“ за периода 2021 – 2027 г. 25. Март 2024. Доклад. Пи Ем Джи Аналитикс ООД. Достъп на: <https://eufunds.bg> > files > uploads > eip > docs. Последен достъп: 28.02.2026.

⁴¹ eufunds (2024). Междинна оценка на фонд „Вътрешна сигурност“ за периода 2021 – 2027 г. 25. Март 2024. Доклад. Пи Ем Джи Аналитикс ООД. Достъп на: <https://eufunds.bg> > files > uploads > eip > docs. Последен достъп: 28.02.2026.

⁴² Източник: eufunds (2024). Междинна оценка на фонд „Вътрешна сигурност“ за периода 2021 – 2027 г. 25. Март 2024. Доклад. Пи Ем Джи Аналитикс ООД. Достъп на: <https://eufunds.bg> > files > uploads > eip > docs. Последен достъп: 28.02.2026.

⁴³ PE-CONS 46/1/25 REV 1 – Data. 2023/0438(COD) LEX 2484. Регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕС) 2016/794 по отношение на засилването на подкрепата на Европол и засилване на полицейското сътрудничество за предотвратяването и борбата с контрабандата на мигранти и трафик на хора. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-46-2025-REV-1/bg/pdf>

Заклучение

Нелегалната миграция в Европейския съюз представлява сериозно предизвикателство не само за сигурността, но и за икономическата стабилност на държавите-членки. Финансовите рискове и икономическите последици от този феномен са широкообхватни – от загуби за БВП и увеличаване на фискалните дефицити до социални неравенства и експлоатация на труд. Престъпните мрежи, извършващи контрабанда на мигранти, използват съвременни технологични средства за скриване на незаконните парични потоци, което затруднява ефективното борба с нелегалната миграция.

Изследването на нелегалната миграция в ЕС от гледна точка на финансовите рискове и скритото финансиране разкрива множество предизвикателства, които изискват комплексен и координиран отговор както от страна на законодателните органи, така и от държавите-членки. Докладът подчертава важноста на силната интеграция между оперативните мерки, модернизацията на технологичните системи и ефективното международно сътрудничество. Настоящото изследване подчертава многопластовия характер на нелегалната миграция в ЕС и свързаните с нея финансови рискове. Основните изводи може да се обобщят в следните точки:

- **Нелегалната миграция представлява високопечеливаща престъпна дейност**, чиято пазарна стойност се оценява между 5,5 и 7 милиарда долара, като методите за плащане и пране на пари усложняват борбата с нея. Отчитаме висока пазарна стойност на нелегалната миграция. **Нелегалната миграция е ултрафинансова престъпна дейност**, която генерира милиарди долари приходи за престъпните мрежи, като същевременно представлява риск за живота на мигрантите и икономическата стабилност на държавите-членки.
- **През 2015 г. и в по-ранните години** се наблюдава голям приток на нелегални мигранти (**пиков период през 2015 г. с над 1,8 милиона случаи**), въпреки че последните данни показват известно намаляване на броя на незаконните преминавания (**спад до над 238 000 през 2024 г.**) вероятно в резултат на стриктни мерки за граничен контрол. Отчитаме променливост в броя на незаконните преминавания.
- **Финансовите последици от нелегалната миграция** включват значително намаляване на БВП, увеличаване на фискалния дефицит и преразпределение на доходите, като депортационните програми оказват различни ефекти върху висококвалифицираните и нискоквалифицираните работници. Отчитаме значително икономическо въздействие. Икономическите последици от нелегалната миграция се усещат в нарушаване на данъчните приходи, което оказва негативно влияние върху икономиката на държавите-членки.
- **Политиките на ЕС за борба с нелегалната миграция** се базират на интегрирани законодателни инициативи и финансови инструменти, които, макар и ефективни в някои аспекти, все още се нуждаят от допълнително финансиране и модернизация за покриване на всички предизвикателства. **Необходимо е засилено международно сътрудничество и допълнително финансиране за справяне с нелегалната миграция. Политически и оперативни мерки, предприети от ЕС, имат положителен ефект, но са необходими допълни-**

телни инвестиции, модернизация на технологиите и международно сътрудничество, за да се справим ефективно с проблема.

- **Случаят на България** показва, че въпреки предприетите мерки, нелегалната миграция остава сериозен проблем, с който се сблъскват както правоприлагащите органи, така и икономическите структури на държавата.

На база анализа могат да се формулират следните препоръки за бъдещи действия с цел намаляване на негативните ефекти от нелегалната миграция:

1. Модернизация на законодателната рамка:

ЕС да актуализира и засили законодателството, насочено към борба с контрабандата на мигранти, включително ясни дефиниции за престъпленията и по-строги санкции за извършителите.

2. Подобряване на финансовото проследяване:

Разработване на механизми за откриване и проследяване на незаконните парични потоци, включително използването на нови технологии като блокчейн и системи за криптовалути.

3. Засилване на международното сътрудничество:

Подобряване на обмяната на информация и координацията между държавите-членки и съседните страни, за да се пресече трансграничният характер на нелегалната миграция.

4. Подкрепа за интеграцията на легалните мигранти:

Създаване на програми за редовизация, които да насърчават легалното участие на мигрантите в икономиката, като по този начин се намалят социалните и икономически неравенства.

5. Инвестиции в гранична инфраструктура:

Осигуряване на достатъчно финансова подкрепа за модернизиране на граничните контроли и оперативните средства за борба с нелегалната миграция, както от национално, така и от европейско ниво.

За постигането на значителен напредък в борбата с нелегалната миграция и свързаните с нея финансови рискове, е необходимо предприемането на интегрирани мерки, които да обхващат както законодателни инициативи, така и практическо оперативно сътрудничество между държавите на ЕС и техните съседни държави. Необходимо е подобряване на инструментите за международно сътрудничество, които да осигурят по-ефикасно обмяне на информация и координация при борбата с трансграничните престъпни мрежи. България, като държава с голям миграционен натиск, трябва да засили оперативната си готовност чрез програми като Фонд „Вътрешна сигурност“ и да подобри механизмите за борба с нелегалната миграция, за да намали негативното въздействие върху националната икономика.

ИЗПОЛЗВАНИ ИЗТОЧНИЦИ

- COM (2021) 591 final. Обновен план за действие на ЕС срещу контрабандата на мигранти (2021 – 2025). Достъп на: <https://secure.ipex.eu/IPEXL-WEB/download/file/082> Последен достъп: 28.02.2026.
- eufunds (2024). Междинна оценка на фонд „Вътрешна сигурност“ за периода 2021 – 2027 г. 25. Март 2024. Доклад. Пи Ем Джи Аналитикс ООД. Достъп на: <https://eufunds.bg> › files › uploads › eip › docs. Последен достъп: 28.02.2026.
- PE-CONS 46/1/25 REV 1 – Data. 2023/0438(COD) LEX 2484. Регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕС) 2016/794 по отношение на засилването на подкрепата на Европол и засилване на полицейското сътрудничество за предотвратяването и борбата с контрабандата на мигранти и трафик на хора. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-46-2025-REV-1/bg/pdf>.
- Costa, D., Bivens, J., Morrissey, M. (2025). Unauthorized immigrants and the economy. In: Economic Policy Institute, April 15, 2025. Access: <https://www.epi.org/publication/unauthorized-immigrants/> Last accessed: 28.02.2026.
- Djajić, S., Vinogradova, A. (2013). Undocumented migrants in debt. – In: Labour Economics, Volume 21, April 2013, Pages 15-24. <https://doi.org/10.1016/j.labeco> 2012.12.004. Access to: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0927537112001285> Last accessed: 28.02.2026.
- EU Immigration and Asylum Law and Policy (2021). Financial Implications of the New Pact on Migration and Asylum: Will the Next MFF Cover the Costs? 27 Wednesday Jan 2021. Access to: <https://eumigrationlawblog.eu/financial-implications-of-the-new-pact-on-migration-and-asylum-will-the-next-mff-cover-the-costs/> Last accessed: 28.02.2026.
- European Parliament (2017). Countering irregular migration: EU policies explained. Published: 30-06-2017. Last updated: 03-11-2025 – 13:18. Access to: <https://www.europarl.europa.eu/topics/en/article/20170627STO78419/countering-irregular-migration-eu-policies> Last accessed: 28.02.2026.
- Penn Wharton Budget Model (2025). Mass Deportation of Unauthorized Immigrants: Fiscal and Economic Effects. July 25, 2025. Access to: <https://budgetmodel.wharton.upenn.edu/p/2025-07-25-mass-deportation-of-unauthorized-immigrants-fiscal-and-economic-effects/> Last accessed: 28.02.2026.
- Statista (2025). Number of illegal crossings at EU borders 2009 – 2024. Access: <https://www.statista.com/statistics/454775/number-of-illegal-entries-between-bcps-to-the-eu/?srsltid=AfmBOopU-bZP28lqA6MmnkF-hrL0b3ZfqLtBqEvNShNyqEOcHCtJIPFm> Last accessed: 28.02.2026.
- United Nations (2025). 5 facts you need to know about migrant smuggling. Access to: <https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/2024/December/5-facts-you-need-to-know-about-migrant-smuggling.html> Last accessed: 28.02.2026.

ФИНАНСИРАНЕ НА ТЕРОРИСТИЧНА ОРГАНИЗАЦИЯ С КРИПТОВАЛУТИ

*Николета Кузмова¹, Калина Чинкова², Любена Николова³,
Валентина Брандийска⁴, Цветелина Делева⁵, Дарина Иванова⁶,
Стилияна Тончева⁷, Боряна Стойчева⁸*

Резюме: Текстът анализира финансирането на терористични организации чрез криптовалюти като съвременен феномен, който обединява икономически, правен и технологичен контекст. Подчертава ролята на разнообразни източници на приходи за терористични групи и необходимостта от устойчив финансов капацитет за оперативна дейност и координация на нападения. Описва криптовалутната търговия като децентрализирана и анонимна среда с пряко трансгранично движение, което улеснява прехвърлянето на средства извън традиционните финансови системи и затруднява проследимостта. Представя механизмите за финансиране чрез криптовалюти: дарения, криминална дейност и онлайн кампании, използвани за прикриване на произхода на средствата. Детайлизира процеса на прехвърляне, изпирането и конвертирането в реални пари чрез L2L преводи, децентрализирани борси и „миксери“, които затрудняват идентифицирането на оригиналните източници. Разглежда ролята на монети и услуги за обмен като KY/ AML регулации и мониторинг на транзакциите, с акцент върху нуждата от засилване на анализа на вериги и трансграничното сътрудничество. Анализира съществуващите правни рамки в България и международно ниво, включително приемане на закони срещу прането на пари, механизмите за отнемане на имущество и задължения за идентифициране на клиенти. Посочва ограниченията на законодателството, като несъответствия между традиционните регулации и децентрализираните крипто транзакции, както и предизвикателствата при доказване на произхода на средствата в контекст на криптовалутите. Изтъква значението на хармонизацията на международните стандарти (FATF и подобни рамки) и необходимостта от по-ефективно регулаторно надзорство и обмен на информация между институциите и сектора на финтех. В заключение се предлага балансиран подход, който съчетава правна рамка, технически инструменти и международно сътрудничество, за да се ограничи злоупотребата с криптовалутите за финансиране на тероризма, без да се възпрепятства легитимното иновативно използване на блокчейн технологиите.

1. Финансиране на терористични организации

Подобно на всяка организация, създадена за осъществяване на конкретни дейности, и терористичните групи се нуждаят от финансиране, за да съществуват и да действат. Наличието на по-значителни средства повишава техния капацитет за реализиране на операции. Често приходите им произхождат от различни източници. В условията на

¹ Специалност: Финанси

² Специалност: Финанси

³ Специалност: Финанси

⁴ Специалност: Счетоводство

⁵ Специалност: Счетоводство

⁶ Специалност: Национална сигурност

⁷ Специалност: Национална сигурност

⁸ Специалност: Национална сигурност

глобализация те разполагат с възможности да поддържат комуникация между различните държави, да управляват и инвестират капитал на световно равнище, да организират и финансират съвместни нападения и терористични актове.

2. Криптовалутна търговия

В наши дни се оказва, че криптовалутната търговия привлича все по-голям интерес от различни икономически субекти. Децентрализираната и анонимна среда на дигиталните валути като Биткойн, Етериум, Монеро и Рипъл предлага широки възможности за инвестиране и прехвърляне на средства извън традиционните финансови системи, които познаваме. Друго тяхно предимство е лесното им трансгранично движение, липса на посредници и по-сложна и трудна проследимост на транзакциите. Това, от една страна, създава предпоставки за подобряване на финансовото състояние на легитимни инвеститори, но от друга – предоставя потенциални възможности и за злоупотреба от страна на престъпни и терористични организации, които се стремят да прикрият източниците и движението на своите капитали, „тяхна главна цел“⁹.

Въпреки че мнозина твърдят, че криптовалутата е анонимна форма на транзакция, криптовалутите са псевдонимни. Те оставят дигитална следа, която агенции като Федералното бюро за разследване¹⁰ (ФБР) могат да проследят. Това отваря възможността правителствата, властите и други да проследяват финансови транзакции.

Криптовалутите са се превърнали в популярен инструмент за престъпниците, които се занимават с престъпни дейности, включително пране на пари и незаконни покупки. Случаят с Dread Pirate Roberts¹¹, който е управлявал пазар за продажба на наркотици в тъмната мрежа, вече е добре известен¹². На теория криптовалутите са проектирани да бъдат децентрализирани, като богатството им е разпределено между много страни в блокчейн. Една от концепциите на криптовалутите е, че всеки може да ги добие, използвайки компютър с интернет връзка. Въпреки това, добивът на популярни криптовалuti изисква значителна енергия, като понякога дневното потребление на енергия за добив надвишава само това на едно домакинство. Високите разходи за енергия и непредсказуемостта на добива концентрираха добива сред големи фирми, които се стремят да печелят от дейността. Въпреки че блокчейните на криптовалутите са силно защитени, хранилищата за съхранение на ключове извън веригата, като борси и портфейли, могат да бъдат хакнати. Много борси и портфейли за криптовалuti са били хакнати през годините, което понякога е довело до кражба на монети за милиони долари¹³. Криптовалутите, тър-

⁹ Янева, М. (2020). Приложимост на криптовалутите в световен мащаб. Икономическа наука, образование и реална икономика; развитие и взаимодействия в дигиталната епоха, Юбилейна международна научна конференция при Икономически университет – Варна, ТОМ 1, стр. 307 – 315, ISBN 978-954-21-1037-8.

¹⁰ Federal Bureau of Investigation (2026). Agency URL: <http://www.fbi.gov/>

¹¹ Deep Web (2015). Access to: <https://www.deepwebthemovie.com/#land> Last access: 16.01.2026.

¹² „Deep Web“ е документален филм от 2015 г., който описва събития около „Пътя на коприната“, биткойн и политиката на тъмната мрежа, включително процеса срещу Улбрихт.; „Пътят на коприната – наркотици, смърт и тъмната мрежа“ (2021) е документален филм, отразяващ операцията на ФБР за проследяване на Улбрихт и затваряне на „Пътят на коприната“. Документалният филм е излъчен по британската телевизия през 2017 г. в документалната поредица на BBC Storyville.

¹³ Янева, М. (2020). Приложимост на криптовалутите в световен мащаб. Икономическа наука, образование и реална икономика; развитие и взаимодействия в дигиталната епоха, Юбилейна международна научна конференция при Икономически университет – Варна, ТОМ 1, стр. 307 – 315, ISBN 978-954-21-1037-8.

гувани на публичните пазари, страдат от нестабилност на цените, така че инвестициите изискват точно наблюдение на цените. Например, биткойнът преживя бързи скокове и сривове в стойността си, като се покачи до близо 65 000 долара през ноември 2021 г., преди да падне до малко над 20 000 долара година и половина по-късно. Цените на биткойн се възстановиха рязко до средата на 2024 г. и достигнаха връх от над 123 000 долара до средата на 2025 г.¹⁴ В резултат на този огромен диапазон на волатилност, много хора смятат криптовалутите за спекулативен балон.

3. Финансиране на тероризма според Фил Уийлямс

Фил Уийлямс¹⁵ изследва връзката между финансирането на тероризма и изпирането на пари, подчертавайки, че и двата процеса използват сходни механизми, канали и финансови институции.

Терористичните организации извършват финансова дейност необходима за:

- Издръжка на извършителите и подготовката на акции
- Закупуване на оръжия и експлозиви
- Логистика, комуникация и планиране – създаване
- Обучение и развитие – реализация

Основната цел не е легализиране на средства (както при прането на пари), а финансово осигуряване на терористични действия. Финансирането е критичен елемент за съществуването на терористичните мрежи – без достъп до ресурси техните операции се ограничават¹⁶.

Публични политики срещу изпирането на пари в България включват изграждане на национална система за противодействие на изпирането на пари, съобразена с:

- директивите на Европейския съюз, препоръките на FATF и международните конвенции.

Ключови етапи в развитието на политиките:

- 1998 г. – първи Закон за мерките срещу изпирането на пари¹⁷.
- 2018 г. – нов Закон (ЗМИП) и Правилник за прилагането му¹⁸.
- 2003 – 2012 г. – приемане на закони и стратегии за борба с финансирането на тероризма и незаконно придобито имущество¹⁹.

¹⁴ Investor.bg (2026). Биткойнът се възстановява до над 71 хил. долара след разпродажбите заради Иран. Достъп на: <https://www.investor.bg/a/541-kriptopazar-i-digitalni-aktivni/427299-bitkoynat-se-vazstanovyava-donad-71-hil-dolara-sled-razprodazhbite-zaradi-iran> Последен достъп: 04.03.2026.

¹⁵ Phil Williams (2025). <https://globalinitiative.net/profile/phil-williams/>

¹⁶ Трифонов, Т., А. Пейчев (2003). Тероризмът. София, Фондация „Национална и международна сигурност“.

¹⁷ ЗАКОН ЗА МЕРКИТЕ СРЕЩУ ИЗПИРАНЕТО НА ПАРИ Обн. ДВ. бр. 27 от 27 Март 2018 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г. отм. ДВ. бр. 27 от 27 Март 2018 г.

¹⁸ ЗАКОН ЗА МЕРКИТЕ СРЕЩУ ИЗПИРАНЕТО НА ПАРИ Обн. ДВ. бр. 27 от 27 Март 2018 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.; ПРАВИЛНИК ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ЗАКОНА ЗА МЕРКИТЕ СРЕЩУ ИЗПИРАНЕТО НА ПАРИ Приет с ПМС № 357 от 31.12.2018 г. Обн. ДВ. бр. 3 от 8 Януари 2019 г., ... изм. ДВ. бр. 61 от 29 Юли 2025 г.

¹⁹ ЗАКОН ЗА МЕРКИТЕ СРЕЩУ ФИНАНСИРАНЕТО НА ТЕРОРИЗМА И НА РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА ОРЪЖИЯ ЗА МАСОВО УНИЩОЖЕНИЕ (ЗАГЛ. ИЗМ. – ДВ. БР. 49 ОТ 2025 Г.) Обн. ДВ. бр. 16 от 18 Февруари 2003 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

Съществуват три основни стълба:

- Превантивен – идентификация на клиенти, наблюдение и докладване на съмнителни операции.
- Наказателен – криминализиране на прането на пари (чл. 253 НК).
- Гражданскоправен – отнемане на незаконно придобито имущество.

Задължени лица (31 категории задължени лица²⁰) трябва да:

- идентифицират клиенти и действителни собственици;
- събират информация за целта на отношенията;
- наблюдават сделки и докладват съмнителни операции;
- уведомяват ДАНС (Финансово разузнаване) при плащания над 30 000 лв.

4. Как се осъществява процесът на финансиране чрез криптовалута?

Придобиване на криптовалута – чрез дарения, незаконна дейност, онлайн кампании.

Чрез дарения – получават се от частни лица или групи от хора, които вярват, че даряват за благотворителна кауза, а зад нея всъщност стои мрежа от измами. Такъв пример е Публична организация в социални мрежи с посочен точен крипто-адрес (еквивалент на номер на банкова сметка) за „подкрепа“ на нуждаещи се като в хода на действие парите постъпват директно в портфейли, контролирани от терористите и по този начин тяхната измама вече е извършена.

Чрез незаконна дейност – такава незаконна дейност може да се осъществи чрез придобиване на криптовалута посредством приходи от криминални дейности като например търговия с наркотици, трафик на хора, търговия с оръжия, кражби, измами и т.н.

Чрез онлайн кампании – те биват реални или фалшиви като се осъществяват чрез платформи за краудфъндинг (За финансиране на бизнес проект или начинание предприемачите са уговарили няколко души за големи суми пари. Краудфъндингът преобръща тази идея, като се използва интернет, за да се разговаря с хиляди, ако не и с милиони потенциални финансиращи лица и организации. След това те могат да използват социалните медии, заедно с традиционните мрежи от приятели, роднини, познати и колеги, за да съберат пари), социални мрежи, като по-често се използват ICO (токен сейлове или „анонимни“ кампании).

- Фалшива благотворителна кампания с примамливо послание и крипто-адрес за дарения; средствата отиват към нелегален проект.
- Продаване на „токени“ или дигитални продукти, които всъщност служат за набиране на средства за незаконни дейности²¹.

5. Трансфер на средства – използване на peer-to-peer преводи, децентрализирани борси, „миксери“

След придобиването на криптовалутата, нейното преместване и „пране“ преминава през определени механизми, които затрудняват проследяването и покриват следите

²⁰ ЗАКОН ЗА МЕРКИТЕ СРЕЩУ ИЗПИРАНЕТО НА ПАРИ Обн. ДВ. бр. 27 от 27 Март 2018 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

²¹ Hoffman, B. (2017). Inside Terrorism. Columbia University Press.

на източника. Като основни инструменти може да посочим следните: peer-to-peer (P2P) преводите, децентрализирани борси (DEX) и услуги за смесване („миксери“).

Peer-to-peer (P2P) преводи са директни транзакции между частни адреси или чрез платформи, в които участниците(продавачи и купувачи) договарят условия помежду си, без наличието на борса или банка като посредник²².

Децентрализирани борси (DEX) такива са платформи, работещи чрез контракти, които позволяват обмен на токени без централен контрол и често без задължителна идентификация на потребителя. DEX улесняват бърза конверсия между различни криптоактиви и често са предпочитани за бързо раздвижване на средства.

„Миксери“ за прикриване на следите от паричния поток – това са услуги и техники, чиято цел е да разделят, смесват и препращат средства чрез множество адреси и транзакции, с цел да се прикрие пътят на средствата и да се намали възможността за проследяване.

6. Конвертиране в реални пари – продажба през криптоборси или обмен през посредници

Конвертирането на криптовалута във фиатни пари (реални) е финалната стъпка, чрез която дигиталните активи, натрупани или придобити по различен начин, стават използвани в традиционната икономика. Именно при тази трансформация често се опитва да се „изпере“ или да се маскира произходът на средствата. Може да илюстрираме следното действие чрез примери:

- Лице депозира биткойни на голяма борса, продава ги за евро и прави банков превод към бизнес сметка в друга държава.
- Престъпна група използва малки, разпределени продажби на различни борси, след което тегленията се извършват чрез посредници, които предоставят фалшиви документи.

Като за финал на обяснението по процеса може да дадем няколко примера:

- Лице продава криптовалута на друг потребител чрез P2P платформа като купувачът плаща в кеш или банков превод, а продавачът прехвърля монетите към друг адрес.
- Група използва Децентрализирана борса (DEX), за да конвертира големи количества от една валута в комбинация от множество токени, след което разпределя сумата в множество по-малки транзакции към различни адреси.
- Приходи от незаконна дейност минават през услуга за „миксинг“, след което част от средствата се прехвърлят към борси, за да се изтеглят във фиатни (реални) пари.

Мерки за превенция и намаляване на риска:

- Усилване на KYC/AML практиките – задължителна идентификация при обмен към или от фиатни (реални) пари, при големи обеми и при подозрителни модели на търговия.

²² Янева, М. (2020). Приложимост на криптовалутите в световен мащаб. Икономическа наука, образование и реална икономика; развитие и взаимодействия в дигиталната епоха, Юбилейна международна научна конференция при Икономически университет – Варна, ТОМ 1, стр. 307 – 315, ISBN 978-954-21-1037-8.

- Мониторинг на вериги и анализ на потоци – използване на блокчейн-аналитични инструменти за откриване на атипични маршрути и връзки с адреси или услуги, известни с пране на пари.
- Ограничения и забрани – прилагане на лимити за депозити/тегления и забрани или допълнителни проверки за адреси, свързани с миксери или „darknet“ платформи.
- Сътрудничество с правоохранителни органи – обмен на сигнали и данни при съмнение за престъпна дейност, както и бързата реакция за замразяване или отчитане на средства, където е възможно в рамките на закона.
- Политика на прозрачност за P2P платформи – въвеждане на мерки за верификация на участниците, отчетност за обявени сделки и механизми за сигнализиране.
- Обучение и повишаване на осведомеността – за оператори на борси, платформи и служители на финансови институции относно новите техники за обфускация и адекватните индикатори.

7. Какво е блокчейн технологията?

Блокчейнът представлява технология, която може да се опише като мрежа от свързани бази данни. За разлика от традиционните системи, където информацията се пази на един централен сървър, тук данните са разпределени между множество компютри по целия свят. Това прави блокчейна децентрализирана и изградена на принципа на P2P архитектура. „Разпределена“ означава, че информацията се съхранява на много места едновременно, а „P2P“ подчертава липсата на централен орган, който да държи основното копие. Една от ключовите предимства на блокчейн технологията е, че елиминира нуждата от посредници, когато хората управляват своите финансови средства. Тя позволява на всеки потребител самостоятелно да контролира парите си по сигурен и удобен начин. Съвременните дигитални портфейли имат интуитивни дизайни, благодарение на които дори начинаещи могат лесно да купуват, продават и инвестират в различни криптовалути. Понеже много блокчейн мрежи използват отворени протоколи, технологията става все по-достъпна и намира приложение в различни сфери – от логистика и здравеопазване до промишлено производство. Сред най-разпространените ѝ приложения са интелигентните договори (smart contracts) и платформите за онлайн набиране на средства (crowdfunding)²³.

Съществуват няколко основни типа блокчейн:

• Публичен блокчейн

При публичните блокчейн мрежи регистрите са напълно достъпни за всеки потребител в интернет. Всеки може да провери или добави нов блок с транзакции, тъй като системата е с отворен код и се поддържа от голям брой участници. Потребителите могат свободно да се присъединят, да извършват транзакции, да ги валидират и да запазят своята анонимност. Класически пример за такъв тип мрежа е биткойн.

• Частен блокчейн

Частният блокчейн обикновено се внедрява в рамките на една организация. Достъпът е ограничен и само определени лица могат да валидират или добавят блокове с

²³ Kriptomat (2025). Какво е блокчейн технология и как работи? Достъп на: <https://kriptomat.io/bg/blockchain/kakvo-e-blokchein-tekhnologiya/> Последен достъп: 16.01.2026.

транзакции. Тук ролите са ясно разпределени, а правилата – стриктно определени. Затова този модел най-често се използва за вътрешни цели, при които всички валидатори са част от една и съща компания.

- **Хибриден блокчейн**

Някои организации комбинират предимствата на публичния и частния модел. Хибридният блокчейн позволява дадена част от данните да бъде достъпна само за определени членове, докато друга част остава публична. Този тип система е разпределена, но с ясно дефинирани роли за участниците. Типичен пример са банки или финансови институции, които обменят чувствителна информация чрез защитен вътрешен слой, а по-малко критичните данни могат да бъдат достъпни за по-широк кръг потребители.

- **Блокчейн консорциум**

При този вариант група организации работят заедно и споделят контрол над мрежата. Само предварително упълномощени участници могат да валидират и добавят транзакции. Често се сравнява с хибридният модел, тъй като също предлага ограничен достъп, но в случая собствеността и управлението са разделени между няколко институции. Този тип блокчейн се използва най-вече в междусекторни проекти, които изискват доверие между различни партньори²⁴.

8. Въвеждане и развитие на публични политики за противодействие на изпирането на пари на международно ниво

Първоначално политиките за противодействие на изпирането на пари са въведени като допълнителен инструмент в борбата с трафика и разпространението на наркотици²⁵.

През 80-те години на миналия век започва широката употреба на теорията за свободния пазар в икономиката и във връзка с това социолозите започват да разглеждат престъпниците от гледна точка на концепцията за приход-разход. Според тази концепция щом при незаконните дейности се постига по-голяма печалба, отколкото при законните, то това е достатъчен стимул за включване в тях.

Международната рамка за борба с изпирането на пари се развива в няколко етапа:

- Начален период (1988–1990 г.) – създаване на първите норми и препоръки (ООН, FATF).
- Институционализиране (1991–2000 г.) – ЕС и Съветът на Европа изграждат законодателни механизми.
- Разширяване и модернизация (2001–2015 г.) – борбата обхваща и финансирането на тероризма, корупцията и организираната престъпност.

Предизвикателства, които възникват при проследяване на потоци при криптовалутите, са:

- Анонимност – Проследяването на паричните потоци при криптовалутите е значително затруднено поради особеностите на блокчейн технологиите и аноним-

²⁴ Капитал (2021). Какво е блокчейн и как работи?. Достъп на: https://www.capital.bg/biznes/blockchain/2021/01/29/4166516_kakvo_e_blokchein_i_kak_raboti/ Последен достъп: 16.01.2026.

²⁵ Петров, А. (2005). Тероризъм и системи за сигурност. София, УНСС. ISBN: 954-9940-93-4.

ността, която те предоставят. Реалния собственик трудно може да бъде разкрит. Макар трансакциите да са видими в публичните регистри, криптовалутните адреси не са пряко свързани с реални лица. Липсата на участие на трети страни под формата на финансови институции, които стриктно да проследяват финансовият поток води до всеобщото разпространение и превръща криптовалутите в една златна среда за финансиране на терористична дейност.

- Използване на услуги за смесване – миксери – разделяне или обединяване на трансакции през много адреси, за да се прикрие произхода им, значително усложняват проследяването им.
- Използват се криптовалутите с криптографски механизми – скриват изпращача, получателя и сумата на трансакцията
- Използване на децентрализирани борси DEX – прехвърляне на средствата между различни блокчейни, което затруднява проследяването им. DEX-овете често работят без централен субект, което усложнява приложението на традиционните AML (anti-money laundering) инструменти (като например задължението за предоставяне на данни за идентификация произход/получател). Това увеличава риска от „преминаване“ на средства през платформи, където няма регулации KYC (know your customers). Трансграничният характер на криптовалутите създава допълнителни трудности, тъй като трансакциите могат да преминават през множество държави с различни регулаторни режими, което изисква сложно международно сътрудничество.
- Липса на стандартни регулации – изискванията във всяка държава са различни и когато средствата преминават през различни страни проследяването им е доста трудно²⁶.

Съществуват методи за прикриване на следите от паричния поток.

Децентрализираните борси са платформи за търговия с криптовалутите, които не се управляват от централен посредник (Binance), а обменът се извършва директно между потребителите (peer to peer) чрез смарт договори в блокчейн мрежи.

- Без посредник – няма централен оператор, който да държи средствата на потребителите, те остават в личните им портфейли.
- Прозрачност – всички трансакции се записват публично в блокчейна.
- Смарт договори – автоматизират процеса на размяна и ликвидност.
- Анонимност – самоличността на търгуващите трудно може да бъде разкрита.
- Примери – Uniswap, Curve²⁷.

Миксери – услуги или смарт договори, които смесват криптовалутите от множество източници, така че да се скрият следите между първоначалния подател и крайния получател и трансакциите да останат поверителни.

Как работят:

- Потребителят изпраща криптовалута (напр. Bitcoin) към миксера.

²⁶ Личева, Т. Внедряване на блокчейн в държавния сектор и сигурност на информацията. – В: Научно сп. „Сигурност и отбрана“, бр. 1, с. 223 – 235.

²⁷ Янева, М. (2020). Приложимост на криптовалутите в световен мащаб. Икономическа наука, образование и реална икономика; развитие и взаимодействия в дигиталната епоха, Юбилейна международна научна конференция при Икономически университет – Варна, ТОМ 1, стр. 307-315, ISBN 978-954-21-1037-8.

- Миксерът я комбинира с монети на други потребители.
- След определено време получателят получава „чисти“ монети – същото количество, но с различен произход, което прави проследяването почти невъзможно.
- Примери – Tornado Cash, ChipMixer²⁸

Мерките за справяне с финансирането на тероризма чрез криптовалюти са:

1. Национално ниво

- По-висок контрол върху доставчиците на услуги с виртуални активи, прозрачност. Задължително регистриране и лицензиране на VASP (virtual asset service provider)/ CASP (crypto asset service provider) (централизирани борси, услуги за обмен) с изисквания за KYC/AML/CFT и отчетност. Това позволява да се прекъснат легитимни коридори за терористично финансиране.
- Анализ на риска, своевременен обмен на информация и по-добра координация между институциите. Националните финансови разузнавателни звена трябва да обменят информация в реално време и да реагират бързо на сигнали за съмнителни операции.
- Интегрирани национални инструменти за проследяване – специализирани екипи в прокуратура/МВР с достъп до блокчейн аналитични платформи и правни инструменти за събиране на извънчейн данни (запитвания към борси, IP/логове, банкови записи).
- Провеждане на периодични обучения на служителите на отговорните институции за обогатяване на знанията им относно криптовалютите, начините за проследяване.

2. Международно ниво

- Подобро международно сътрудничество – обмен на данни между различните организации (Интерпол, Европол) за проследяване на подозрителни дейности с криптовалюти.
- Прилагане и хармонизация на FATF²⁹ стандартите за виртуални активи – припращане на юрисдикции да имат съвместими правила относно VASP³⁰, обмен на информация и съвместни проверки.
- Създаване на общи бази данни за адреси, борси, платформи, използвани за незаконни цели
- Разработване на глобални стандарти, еднакви мерки във всяка страна.

²⁸ Личева, Т. (2023). Модерна сигурност в управлението. София, Научно-технически съюз по машиностроене „Индустрия 4.0“. ISBN 978-619-7383-30-0. Достъп на: <https://www.academia.edu/106264787/>.

²⁹ FATF (Financial Action Task Force). Официален сайт: <https://www.fatf-gafi.org/en/home.html>

³⁰ VASP (2025). https://sumsub.com/travel-rule/?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=sem_g_srch_travel-rule_t1-2&utm_content=pid|kwd-1965092897|cid|21265216692|aid|756313069162|gid|161656551066|pos||src|g_|dvc|c|reg|1001464|rin||fid|&utm_term=vasp&gad_source=1&gad_campaignid=21265216692&gclid=Cj0KCQiA8KTNBhD_ARIsAOvp6DJqmstH_znHLwMqDs9VB5hpB4n3ovY_5tTDEo9h0y51L9gUAWs8s7EaAv13EALw_wcB.

- Важна роля играе и сътрудничеството с частния сектор – криптоборси, блокчейн анализатори и финтех компании – които разполагат с данни и технологии, необходими за ранно откриване на подозрителни схеми.

В тази връзка членове от Наказателния кодекс³¹ (НК) са:

Чл. 253 от НК

Чл. 253 НК е разпоредбата за изпирането на пари. Този член наказва хора, които се занимават с пари или имущество, за които знаят, че произлизат от престъпление. Това може да бъде всеки, който „пере“ незаконни пари – например като ги превежда през различни сметки, купува биткойни с тях, инвестира ги или по какъвто и да е начин се опитва да скрие истинския им произход. Законът наказва и човека, който просто държи тези средства или помага на друг да ги прикрие. Идеята е да не могат престъпниците да превръщат „мръсни“ пари в „чисти“. Предметът на престъплението или имуществото, в което е превърнат, се отнема в полза на държавата“. Наказания и глоби:

- Който извършва финансова операция или сделка, или прикрива произхода/движението/собствеността на имущество, за което знае или предполага, че е придобито чрез престъпление, се наказва с 1 – 6 години затвор и глоба 3000 – 5000 лв.
- Същото наказание важи и за този, който придобива, държи, използва или помага за преобразуването на такова имущество.
- Наказанието става 1 – 8 години затвор и глоба 5000 – 20 000 лв., ако деянието е:
 1. от повече лица в предварителен сговор или по поръчка на организирана престъпна група;
 2. извършено два или повече пъти;
 3. от длъжностно лице в кръга на службата му;
 4. чрез сметка с фалшиво или чуждо име без съгласие.
- Ако средствата са от тежко умишлено престъпление, наказанието е 3 – 12 години затвор и глоба 20 000 – 200 000 лв.
- Ако средствата са в особено големи размери и случаят е особено тежък, наказанието е 5 – 15 години затвор и глоба 10 000 – 30 000 лв., плюс лишаване от някои права.
- Предметът на престъплението (имуществото) се отнема в полза на държавата, а ако го няма – присъжда се равностойността.
- Тези разпоредби важат и когато първоначалното престъпление е извършено извън наказателната юрисдикция на България.

Недостатъци:

- Законът е създаден за традиционни финансови операции (например през банки и финансови институции), а не за децентрализирани крипто транзакции.
- Трудно се доказва произходът на средствата, тъй като криптовалутите често преминават през миксери и peer-to-peer платформи.
- Ограничен технически капацитет за блокчейн анализ затруднява събирането на доказателства.

³¹ Наказателен кодекс. В сила от 01.05.1968 г. Обн. ДВ. бр. 26 от 2 Април 1968 г., изм. и доп. ДВ. бр. 115 от 30 Декември 2025 г.

- Дублиране с други престъпления
- Ниска ефективност на прилагане
- Проблеми при отнемането на имущество
- Висока зависимост от международно сътрудничество
- Тежки наказания, но недостатъчно превенция

Чл. 255 от НК

Този член се отнася до укриване на данъци. Тук попадат хора, които нарочно не подават данъчни декларации, укриват доходи, дават фалшива информация на НАП, унищожават или променят счетоводни документи, за да избегнат плащане на данък. Законът се занимава с действия, които ощетяват държавния бюджет и се третират като престъпление, когато са умислени и причиняват големи щети. Наказания и глоби:

- Който избягва установяване или плащане на данъчни задължения в големи размери чрез някое от следните действия:
 - не подава декларация;
 - подава декларация с неверни данни или укрива истина;
 - не издава фактура или друг счетоводен документ;
 - унищожава/укрива счетоводни документи или не ги съхранява в срок;
 - води счетоводство в нарушение на закона;
 - съставя или използва документ с невярно съдържание (неистински или преправен);
 - приспада несъществуващ данъчен кредит,
 - се наказва с 1 – 6 години лишаване от свобода и глоба до 2000 лв.

Ако деянието е извършено с участието на:

- служител от гранична полиция,
- митническа администрация,
- Национална агенция по приходите (НАП),
- регистриран одитор,
- наказанието е 2 – 6 години затвор, глоба до 5000 лв. и лишаване от определени права.

Когато укриването на данъци са в особено големи размери, наказанието става 3 – 8 години затвор и конфискация на част или цялото имущество.

Ако до края на съдебното следствие в първа инстанция неплатеният данък бъде изцяло внесен с лихвите, наказанието се намалява:

- по ал. 1 и 2: до 2 години затвор и глоба до 500 лв.
- по ал. 3: до 3 години затвор и глоба до 1000 лв.

Недостатъци:

- Данъчното право не е ефективен инструмент срещу терористично финансиране, защото крипто транзакциите рядко се декларират и трудно се свързват с лица³².

³² Янева, М. (2020). Приложимост на криптовалутите в световен мащаб. Икономическа наука, образование и реална икономика; развитие и взаимодействия в дигиталната епоха, Юбилейна международна научна конференция при Икономически университет – Варна, ТОМ 1, стр. 307-315, ISBN 978-954-21-1037-8.

- Липсва ясно регулиране на крипто активи в НК, което ограничава приложението на състава (тоест не са обвързани с НК, няма задължителна регистрация на крипто платформи)
- Този член е подходящ за измами, но не за международни преводи, за децентрализирани борси и за peer-to-peer трансфери към терористични мрежи.
- Трудно разграничаване между грешка и престъпление
- Зависимост от сложни счетоводни и финансови експертизи
- Дублиране с други закони
- Санкциите може да изглеждат несъразмерни
- Много зависим от работата на НАП
- Дълги и сложни съдебни производства

Чл. 108 а от НК

Този член обхваща действия, свързани с терористични цели – включително финансирането на терористични групи. Той наказва всеки, който дава, събира или предоставя средства с намерение те да бъдат използвани за терористични действия. Не е нужно самият човек да извърши атака – само това, че осигурява пари, имущество или помощ за нея, е достатъчно да попадне под този член. Основната идея е да се спре финансирането на терористични мрежи на ранен етап. Наказания и глоби:

- За извършване на терористично престъпление – лишаване от свобода от 5 до 15 години, а ако е причинена смърт → 15 до 30 години, или доживотен затвор, или доживотен затвор без замяна.
- За събиране или предоставяне на средства, знаейки/предполагайки, че ще се използват за тероризъм) – лишаване от свобода от 3 до 12 години
- За набиране или обучение на лица за терористични действия – лишаване от свобода от 2 до 10 години.

Недостатъци:

- Текстът е твърде общ и не включва специфични дигитални активи, криптовалuti и не посочва новите форми на финансиране (DeFi, анонимни крипто услуги).
- Доказването на умишлено финансиране на тероризъм е трудно изпълнимо при анонимни крипто трансфери (няма имена, няма документи, няма отношения между страните).
- Липсват ясни правила за конфискация и съхранение на крипто активи. В този член не се уточнява как се конфискува крипто, как се съхранява, как се оценява и кой го държи (дали е МВР, дали е прокуратурата, или ДАНС).
- Българските органи разполагат с недостатъчен технологичен капацитет на разследване. Блокчейн анализът изисква специален софтуер (Chainalysis, TRM Labs) и обучени крипто анализатори, а българските органи разполагат ограничено с тези инструменти³³.

³³ Янева, М. (2020). Приложимост на криптовалутите в световен мащаб. Икономическа наука, образование и реална икономика; развитие и взаимодействия в дигиталната епоха, Юбилейна международна научна конференция при Икономически университет – Варна, ТОМ 1, стр. 307 – 315, ISBN 978-954-21-1037-8.

Financial Action Task Force³⁴ (FATF) е международна организация, създадена с цел борба с прането на пари, финансирането на тероризма и финансирането на разпространението на оръжия за масово унищожение. Основни задачи на организацията са:

- Разработва международни стандарти и препоръки за:
 - предотвратяване на прането на пари;
 - борба с финансирането на тероризма;
 - повишаване на прозрачността на финансовите системи.
- Оценява дали държавите прилагат тези стандарти.
- Изготвя списъци на държави с висок риск:
 - „сив списък“ – държави, които не напълно спазват стандартите, но сътрудничат;
 - „черен списък“ – държави със сериозни пропуски и липса на сътрудничество.

България не е пряк член на FATF, но е част от Moneyval³⁵ – регионален орган, който следва стандартите на FATF.

През юни 2023 г. България е включена в сивия списък на FATF. Причините са: недостатъци в системата за борба с прането на пари и слаб контрол върху рисковите сектори. През 2024 – 2025 г. – страната работи по „план за действие“ за излизане от списъка: подобряване на законите, засилен надзор, прозрачност на фирмената собственост и др. Ако България изпълни всички изисквания, може да бъде извадена от списъка след оценка от FATF³⁶.

Регулаторни действия за увеличаване прозрачността на криптовалутни транзакции са:

- Регистрация и лицензиране на криптоплатформи и доставчици на онлайн портфейли, спазване на определени стандарти и мерки, докладване за подозрителни транзакции, възможност за проследяване на реални лица и техните криптоадреси³⁷. Примери: В ЕС – Регламентът MiCA (Markets in Crypto-Assets Regulation) за регулиране на криптовалути и Директивата AMLD6 относно прането на пари и финансирането на тероризма³⁸. В САЩ – изисквания от FinCEN за регистрация на криптоплатформи като „money services businesses“³⁹.
- Пълна/прозрачна имплементация на Travel Rule⁴⁰ – изискване за VASP да прехвърлят идентификационна информация (подател/получател) при транс-

³⁴ FATF (Financial Action Task Force). Официален сайт: <https://www.fatf-gafi.org/en/home.html>

³⁵ MONEYVAL (2022). Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism. <https://www.coe.int/en/web/moneyval/jurisdictions/bulgaria>

³⁶ FATF (Financial Action Task Force). Официален сайт: <https://www.fatf-gafi.org/en/home.html>

³⁷ Crypto.com (2026). <https://accounts.crypto.com/en-US/signup?from=>.

³⁸ Anti-money laundering and countering the financing of terrorism at EU level (2025). Access to: https://finance.ec.europa.eu/financial-crime/anti-money-laundering-and-countering-financing-terrorism-eu-level_en Accessed: 16.01.2026.

³⁹ FinCEN (2025). https://www.trulioo.com/lp/contact/book-a-demo-fincen?utm_campaign=regulatory-ads&utm_medium=paid-search&utm_source=google&utm_content=demo-page&utm_term=fincen&gad_source=1&gad_campaignid=23534434272&gclid=Cj0KCQiA8KTNBhD_ARIsAQvp6DJC7MYdaqnBmZWxtSk3yp-Sd1CTqsDPvWVxzwDr0f54B-6MgjMtM9caAuXKEALw_wcB

⁴⁰ Travel Rule (2025). https://sumsub.com/travel-rule/?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=sem_g_srch_travel-rule_t1-

ферите на средства и криптовалюти над определен размер. ЕС вече е въвела регулаторни рамки, а много държави работят по национални правила. Това значително намалява възможността за анонимни големи преводи чрез централизирани участници.

- Задължителна идентификация на клиентите⁴¹ (KYC – Know Your Customer). Платформите трябва да събират информация за самоличността на потребителите, преди да им позволят да търгуват или прехвърлят криптоактиви. Лимити за трансакции извън платформите без верификация. Това атакува най-уязвимите места, където крипто става „пари“ в реалния свят⁴².
- Blockchain анализ и мониторинг⁴³ – регулаторите и борсите използват инструменти (напр. Chainalysis⁴⁴), които могат да проследяват движения на средства по публични блокчейни, откриват миксери и подозрителни адреси. Единствено по-голяма прозрачност се постига чрез строга идентификация, технологичен мониторинг, регулаторен надзор и международно координиране.

За илюстрация по-долу представяме Случаят Ружа Игнатова

Ружа Игнатова е родена на 30 май 1980 г. в Русе. Според някои източници семейството ѝ е от ромски произход и живее в плевенските села⁴⁵. На около 10-годишна възраст заминава за Германия със семейството и завършва магистратура по икономика в университета Констанц. По-късно придобива германско гражданство, след което българското ѝ гражданство е отнето⁴⁶.

[2&utm_content=pid|kwd-361118506047|cid|21265216692|aid|756313069162|gid|161656551066|pos|src|g_dvcl|reg|1001464|rin|fid|&utm_term=travel%20rule&gad_source=1&gad_campaignid=21265216692&gclid=Cj0KCCQiA8KTNBhD_ARIsAOvp6DIZW42xEY3sDccfksZm-9bq-8_vyYxANSrWe5k6EDwfwshYrUzW_HlaAs3pEALw_wcB.](https://www.evrotrust.com/bg/blog/kakvo-e-kyc/)

⁴¹ Evrotrust (2023). Какво е KYC? Достъп на: <https://evrotrust.com/bg/blog/kakvo-e-kyc/> Последен достъп: 16.01.2026.

⁴² The Investopedia Team (2025). Cryptocurrency Explained With Pros and Cons for Investment. Access to: <https://www.investopedia.com/terms/c/cryptocurrency.asp> Last accessed: 16.01.2026.

⁴³ ChainUp (2025). Блокчейн анализ и блокчейн анализ: какво представляват? Достъп на: <https://www.chainup.com/bg/%D0%B1%D0%BB%D0%BE%D0%B3/%D0%9E%D0%B1%D1%8F%D1%81%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D0%B1%D0%BB%D0%BE%D0%BA%D1%87%D0%B5%D0%B9%D0%BD-%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%B7%D0%B8%D1%82%D0%B5/> Последен достъп: 16.01.2026.

⁴⁴ AMLBot (2025). One-stop compliance solution for crypto business. Access to: https://amlbot.com/?utm_term=chainalysis&utm_campaign=IQ_Search_Competitor_Brands_05.06.25&utm_source=google&utm_medium=search&hsa_acc=4890104815&hsa_cam=22647110836&hsa_grp=178970018765&hsa_ad=756631349672&hsa_src=g&hsa_tgt=kwd-374501174617&hsa_kw=chainalysis&hsa_mt=e&hsa_net=adwords&hsa_ver=3&gad_source=1&gad_campaign_id=22647110836&gclid=Cj0KCCQiA8KTNBhD_ARIsAOvp6DJDxj21kjmM04qJ_IC874SSXDZJeM_9p5OMLWuWkO-1TJaluGj2lJkaAv0IEALw_wcB Last accessed: 16.01.2026.

⁴⁵ Lupa BG (Mar 7, 2024). Пуснаха тихомълком от затвора брата на Ружа Игнатова. Достъп на: https://lupa.bg/news/pusnaha-tihomalkom-ot-zatvora-brata-na-ruzha-ignatova_283924news.html Последен достъп: 16.01.2026.

⁴⁶МВР. Дирекция „Пресцентър и връзки с обществеността (2022). Продължава издирването на 41-годишна германска гражданка, родена у нас. Достъп на: <https://web.archive.org/web/20220419105326/https://www.mvr.bg/press> Последен достъп: 16.01.2026.

Кариерата ѝ започва като консултант в McKinsey & Company, където работи с редица международни банки и финансови институции⁴⁷. Според технологичния блог Questona.com⁴⁸ тя е вписана в търговския регистър като управляваща поне 30 дружества и едноличен собственик на капитала на поне 5 фирми. През 2009 – 2010 г. е член на борда и финансов директор на инвестиционен фонд CSIF, управляван от Цветелина Бориславова, и участва в няколко дъщерни дружества⁴⁹.

Заедно с баща ѝ, Пламен Игнатов, купуват металургичен завод в Бавария. За да изглеждат добре, раздават хранителни дарове на работниците (леберкез и пилешко). През началото на 2012 г. Ружа решава да продаде леярната тайно; купувачът обявява фалит 4 дни по-късно. Игнатова не обявява несъстоятелност, което води до условна присъда. Синдикатът обвинява семейство в кражба на около 1 милион евро; делото води до загуба на над 100 работни места и обвинения за източване на средства и изнасяне на части от инсталацията⁵⁰.

Медийно Ружа Игнатова е известна като „най-издирваната жена в света“. Германските издания Süddeutsche Zeitung⁵¹ и Augsburgener Allgemeine⁵² публикуват дълги статии за нея, а агенцията ДРА⁵³ напомня, че е единствената жена в списъка на ФБР с десетимата най-издирвани престъпници, цитирайки агент Роналд Шимко⁵⁴. Следите ѝ се губят на 25 октомври 2017 г., когато тя заминава от София за Атина.

През 2013 г. участва в създаването на краткотрайната криптовалута BigCoin⁵⁵. След това заедно с партньора ѝ Себастиан Грийнууд стартират OneCoin⁵⁶. Въпреки че е рекламирана като криптовалута, OneCoin не притежава основните ѝ белези. Компанията използва мрежов маркетинг, привлича вложители и постигат бизнес успех, което води до избора ѝ за „бизнес дама на годината“ за 2014 г.⁵⁷

Игнатова е подозирана от чуждестранните медии в участие в няколко финансови пирамиди. Според експерти, организациите, свързани с нея (Like UniCoin/SiteTalk, OPN, Bonofa, BNG International и др.), използват средства от предишни схеми (Conligus, Univer

⁴⁷ In LIFE (2014). Д-р Ружа Игнатова: Всеки може да постигне всичко, стига да го пожелае! Достъп на: <https://web.archive.org/web/20151105065148/http://inlife.bg/> Последен достъп: 16.01.2026.

⁴⁸ Петров, Х. (2015). Странният случай с OneCoin – Questona. Достъп на: <https://questona.com/stranniat-sluchai-s-onecoin/> Последен достъп: 16.01.2026.

⁴⁹ Стоянов, Н. (2019). Възход и падение на OneCoin и доктор Ружа. – В: Капитал. Достъп на: https://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2019/03/11/3402725_vuzhod_i_padenie_na_onecoin_i_doktor_ruja/ Последен достъп: 16.01.2026.

⁵⁰ Стоянов, Н. (2016). Компании: Доктор Ружа и пазаруването на имоти от нищо. – В: Капитал. Достъп на: https://www.capital.bg/biznes/kompanii/2016/05/13/2759325_doktor_ruja_i_pazaruvaneto_na_imoti_ot_nishto/ Последен достъп: 16.01.2026.

⁵¹ Süddeutsche Zeitung (2025). <https://www.sueddeutsche.de/>

⁵² Augsburgener Allgemeine (2025). <https://www.augsburger-allgemeine.de/>

⁵³ ДРА (2025). <https://dpa.bg/>

⁵⁴ Митов, Б. (2019). OneCoin: „Криптокралицата“, която се оказва твърде хай-тек за родната прокуратура. Достъп на: <https://www.svobodnaevropa.bg/a/29817505.html> Последен достъп: 16.01.2026.

⁵⁵ Suberg, W., Writer, S. (2015). One Coin, Much Scam: OneCoin Exposed as Global MLM Ponzi Scheme. Access to: <https://cointelegraph.com/news/one-coin-much-scam-onecoin-exposed-as-global-mlm-ponzi-scheme> Accessed: 16.01.2026.

⁵⁶ Suberg, W., Writer, S. (2015). One Coin, Much Scam: OneCoin Exposed as Global MLM Ponzi Scheme. Access to: <https://cointelegraph.com/news/one-coin-much-scam-onecoin-exposed-as-global-mlm-ponzi-scheme> Accessed: 16.01.2026.

⁵⁷ Стоянов, Н. (2022). Уанкойн: Жената, която измами света. София, изд. „Изток – Запад. ISBN: 978-619-01-1071-2.

Team и др.). OneCoin се характеризира като финансова пирамида и е обявена за такава още през май 2015 г.⁵⁸

През септември 2016 г. започва разследване от британската полиция и Financial Conduct Authority⁵⁹ предупреждава потребителите за рисковете при взаимодействие с OneCoin. През ноември 2016 г. Игнатова постепенно се оттегля от управлението на българските дружества. През април 2017 г. германският финансов регулатор забранява дейността на OneCoin в Германия. Прокуратурата в Билефелд образува дело за измама. Обвинителният акт в Ню Йорк е голям, обхваща 600 страници и описва 17 500 жертви и щети около 57 милиона евро. През януари 2018 г. българската и германската прокуратури с Европол посещават офисите на OneCoin в София⁶⁰.

На 8 март 2019 г. Окръжната прокуратура в Ню Йорк повдига обвинения срещу Ружа Игнатова и брат ѝ Константин за организиране на финансова пирамида, довела до кражба на милиарди долари. Константин Игнатов е арестуван и признава вината си през ноември 2019 г., след което излежава 34 месеца в затвор в Ню Йорк и се завръща в София⁶¹.

През 2022 г. Ружа Игнатова е включена в списъка на ФБР на десетте най-издирвани престъпници, като се обявява награда от 100 000 долара за информация относно местонахождението ѝ. По-късно наградата е увеличена на 5 милиона долара⁶².

Заклучение

Финансирането на терористична дейност чрез криптовалюти поставя комплексно предизвикателство: от една страна, технологичните характеристики на разпределените регистри и анонимизиращите услуги затрудняват проследимостта и доказателствения път; от друга – пълното блокиране на иновациите или личната финансова неприкосновеност не е приемливо. Ефективният отговор изисква балансиран, многостранен подход, който съчетава правна рамка, технически инструменти, институционална способност и международно сътрудничество. Регулациите трябва да намалят възможностите за злоупотреба, като въвеждат задължения за познаване на клиента (KYC) и мерки срещу изпирването на пари за платформи с реално плащане и обмен, без да криминализират нормалната употреба на децентрализирани иновации. Борбата с финансирането на тероризма чрез криптовалюти не може да бъде решена единствено чрез технологични мерки или репресивни регулации. Най-ефективната стратегия е координиран, многоизмерен подход – усилване на правната и техническата способност за разследване, разумни и адаптивни регулации, и тясно международно и секторно сътрудничество – който едновременно затруднява злоупотребата и запазва потенциала на криптехнологиите за легитимни приложения.

⁵⁸ Стоянов, Н. (2022). Уанкойн: Жената, която измами света. София, изд. „Изток – Запад. ISBN: 978-619-01-1071-2.

⁵⁹ Стоянов, Н. (2022). Уанкойн: Жената, която измами света. София, изд. „Изток – Запад. ISBN: 978-619-01-1071-2.

⁶⁰ Стоянов, Н. (2022). Уанкойн: Жената, която измами света. София, изд. „Изток – Запад. ISBN: 978-619-01-1071-2.

⁶¹ Стоянов, Н. (2022). Уанкойн: Жената, която измами света. София, изд. „Изток – Запад. ISBN: 978-619-01-1071-2.

⁶² Sands, L. (2022). Missing Cryptoqueen: FBI adds Ruja Ignatova to top ten most wanted. Access to: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-62005066> Accessed: 16.01.2026.

ИЗПОЛЗВАНИ ИЗТОЧНИЦИ

- Закон за мерките срещу изпирането на пари Обн. ДВ. бр. 27 от 27 Март 2018 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.
- Капитал (2021). Какво е блокчейн и как работи?. Достъп на: https://www.capital.bg/biznes/blockchain/2021/01/29/4166516_kakvo_e_blokchein_i_kak_raboti/ Последен достъп: 16.01.2026.
- Личева, Т. (2023). Внедряване на блокчейн в държавния сектор и сигурност на информация. – В: Научно сп. „Сигурност и отбрана“, бр. 1, с. 223 – 235.
- Личева, Т. (2023). Модерна сигурност в управлението. София, Научно-технически съюз по машиностроене „Индустрия 4.0“. ISBN 978-619-7383-30-0. Достъп на: <https://www.academia.edu/106264787/>
- МВР, Дирекция „Пресцентър и връзки с обществеността“ (2022). Продължава издирването на 41-годишна германска гражданка, родена у нас. Достъп на: <https://web.archive.org/web/20220419105326/> <https://www.mvr.bg/press> Последен достъп: 16.01.2026.
- Митов, Б. (2019). OneCoin: „Криптокралицата“, която се оказва твърде хай-тек за родната прокуратура. Достъп на: <https://www.svobodnaevropa.bg/a/29817505.html> Последен достъп: 16.01.2026.
- Наказателен кодекс. В сила от 01.05.1968 г. Обн. ДВ. бр. 26 от 2 Април 1968 г., изм. и доп. ДВ. бр. 115 от 30 Декември 2025 г.
- Петров, А. (2005). Тероризъм и системи за сигурност. София, УНСС. ISBN: 954-9940-93-4.
- Петров, Х. (2015). Странният случай с OneCoin – Questona. Достъп на: <https://questona.com/stranniat-sluchai-s-onecoin/> Последен достъп: 16.01.2026.
- Стоянов, Н. (2019). Възход и падение на OneCoin и доктор Ружа. – В: Капитал. Достъп на: https://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2019/03/11/3402725_vuzhod_i_padenie_na_onecoin_i_doktor_ruja/ Последен достъп: 16.01.2026.
- Стоянов, Н. (2016). Компании: Доктор Ружа и пазаруването на имоти от нищо. – В: Капитал. Достъп на: https://www.capital.bg/biznes/kompanii/2016/05/13/2759325_doktor_ruja_i_pazaruvaneto_na_imoti_ot_nishto/ Последен достъп: 16.01.2026.
- Стоянов, Н. (2022). Уанкойн: Жената, която измами света. София, изд. „Изток – Запад. ISBN: 978-619-01-1071-2.
- Трифонов, Т., А. Пейчев (2003). Тероризмът. София, Фондация „Национална и международна сигурност“.
- Янева, М. (2020). Приложимост на криптовалутите в световен мащаб. Икономическа наука, образование и реална икономика; развитие и взаимодействия в дигиталната епоха, Юбилейна международна научна конференция при Икономически университет – Варна, ТОМ 1, стр. 307-315, ISBN 978-954-21-1037-8.
- Augsburger Allgemeine (2025). <https://www.augsburger-allgemeine.de/>
- AMLBot (2025). One-stop compliance solution for crypto business. Access to: https://amlbot.com/?utm_term=chainalysis&utm_campaign=IQ_Search_Competitor_Brands_05.06.25&utm_source=google&utm_medium=search&hsa_acc=4890104815&hsa_cam=22647110836&hsa_grp=178970018765&hsa_ad=756631349672&hsa_src=g&hsa_t

- [gt=kwd-374501174617&hsa_kw=chainalysis&hsa_mt=e&hsa_net=adwords&hsa_ver=3&gad_source=1&gad_campaignid=22647110836&gclid=Cj0KCQiA8KTNBhD_ARIsAOvp6DJDxj21kjnM04qJ_IC874SSXDZJeM_9p5OMLwuWkO-1TJa1uGj2IJkaAv0IEALw_wcB](#)
Last accessed: 16.01.2026.
- Anti-money laundering and countering the financing of terrorism at EU level (2025). Access to: https://finance.ec.europa.eu/financial-crime/anti-money-laundering-and-countering-financing-terrorism-eu-level_en Accessed: 16.01.2026.
- ChainUp (2025). Блокчейн анализ и блокчейн анализ: какво представляват? Достъп на: <https://www.chainup.com/bg/%D0%B1%D0%BB%D0%BE%D0%B3/%D0%9E%D0%B1%D1%8F%D1%81%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D0%B1%D0%BB%D0%BE%D0%BA%D1%87%D0%B5%D0%B9%D0%BD-%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%B7%D0%B8%D1%82%D0%B5/> Последен достъп: 16.01.2026.
- Crypto.com (2026). <https://accounts.crypto.com/en-US/signup?from>
- Deep Web (2015). Access to: <https://www.deepwebthemovie.com/#land> Last access: 16.01.2026.
- DPA (2025). <https://dpa.bg/>
- Evrotrust (2023). Какво е KYC? Достъп на: <https://evrotrust.com/bg/blog/kakvo-e-kyc/> Последен достъп: 16.01.2026.
- FATF (Financial Action Task Force). Официален сайт: <https://www.fatf-gafi.org/en/home.html>
- Federal Bureau of Investigation (2026). Agency URL: <http://www.fbi.gov/>
- FinCEN (2025). https://www.trulioo.com/lp/contact/book-a-demo-fincen?utm_campaign=regulatory-ads&utm_medium=paid-search&utm_source=google&utm_content=demo-page&utm_term=fincen&gad_source=1&gad_campaignid=23534434272&gclid=Cj0KCQiA8KTNBhD_ARIsAOvp6DJC7MYdaqnBmZWxtSk3yp-Sd1CTqsDPvWVxzwDr0f54B-6MgjMtM9caAuXKEALw_wcB
- Hoffman, B. (2017). Inside Terrorism. Columbia University Press.
- In LIFE (2014). Д-р Ружа Игнатова: Всеки може да постигне всичко, стига да го пожелае! Достъп на: <https://web.archive.org/web/20151105065148/> <http://inlife.bg/> Последен достъп: 16.01.2026.
- Investitor.bg (2026). Биткойнът се възстановява до над 71 хил. долара след разпродажбите заради Иран. Достъп на: <https://www.investor.bg/a/541-kriptopazar-i-digitalni-aktivi/427299-bitkoynat-se-vazstanovyava-do-nad-71-hil-dolara-sled-razprodazhbite-zaradi-iran> Последен достъп: 04.03.2026.
- Kriptomat (2025). Какво е блокчейн технология и как работи? Достъп на: <https://kriptomat.io/bg/blockchain/kakvo-e-blokchein-tekhnologiya/> Последен достъп: 16.01.2026.
- Lupa BG (Mar 7, 2024). Пуснаха тихомълком от затвора брата на Ружа Игнатова. Достъп на: https://lupa.bg/news/pusnaha-tihomalkom-ot-zatvora-brata-na-ruzha-ignatova_283924news.html Последен достъп: 16.01.2026.

- MONEYVAL (2022). Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism. <https://www.coe.int/en/web/moneyval/jurisdictions/bulgaria>
- Phil Williams (2025). <https://globalinitiative.net/profile/phil-williams/>
- Sands, L. (2022). Missing Cryptoqueen: FBI adds Ruja Ignatova to top ten most wanted. Access to: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-62005066> Accessed: 16.01.2026.
- Suberg, W., Writer, S. (2015). One Coin, Much Scam: OneCoin Exposed as Global MLM Ponzi Scheme. Access to: <https://cointelegraph.com/news/one-coin-much-scam-onecoin-exposed-as-global-mlm-ponzi-scheme> Accessed: 16.01.2026.
- Süddeutsche Zeitung (2025). <https://www.sueddeutsche.de/>
- The Investopedia Team (2025). Cryptocurrency Explained With Pros and Cons for Investment. Access to: <https://www.investopedia.com/terms/c/cryptocurrency.asp> Last accessed: 16.01.2026.
- Travel Rule (2025). https://sumsub.com/travel-rule/?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=sem_g_srch_travel-rule_t1-2&utm_content=pid|kwd-361118506047|cid|21265216692|aid|756313069162|gid|161656551066|pos||src|g_|dvc|c|reg|1001464|rin||fid|&utm_term=travel%20rule&gad_source=1&gad_campaignid=21265216692&gclid=Cj0KCQiA8KTNBhD_ARIsAOvp6DIZW42xEY3sDccfksZm-9bq-8_vyYxANSrWe5k6EDwfwshYrUzW_HIaAs3pEALw_wcB
- VASP (2025). https://sumsub.com/travel-rule/?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=sem_g_srch_travel-rule_t1-2&utm_content=pid|kwd-1965092897|cid|21265216692|aid|756313069162|gid|161656551066|pos||src|g_|dvc|c|reg|1001464|rin||fid|&utm_term=vasp&gad_source=1&gad_campaignid=21265216692&gclid=Cj0KCQiA8KTNBhD_ARIsAOvp6DJqmstH_znHLwMqDs9VB5hpB4n3ovY_5tTDEo9h0y51L9gUAws8s7EaAv13EALw_wcB

**БЛАГОТВОРИТЕЛНА ОРГАНИЗАЦИЯ:
РЕГУЛАТИВНИ МЕХАНИЗМИ, РИСКОВЕ И ПРАКТИКИ
ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ НА ФИНАНСИРАНЕ НА ТЕРОРИЗЪМ**

*Дария Кисеолар¹, Костадин Славов², Силвия Стойкова³,
Александър Колев⁴, Данаил Раков⁵, Мария Латева⁶,
Кристина Запрянова⁷, Ренан Селим⁸*

Резюме: Настоящият доклад изследва феномена на съмнителни благотворителни организации и риска от използването им за финансиране на тероризъм и други нелегални дейности. Анализират се причините за възникването на прозрачно изглеждащи НПО, които прикриват трансфери на средства и консулти с терористични структури. Особено внимание се отделя на международни, европейски и национални регулативни механизми за контрол на дарителските потоци, както и на ролята на банките като ключови посредници в борбата с финансирането на престъпления. Представени са идентифицирани индикатори за съмнителна дейност и примери за злоупотреби, включително използване на фалшиви организации, преразпределение на средства и натиск върху дарители за бързи дарения. Разглеждани са роли и отговорности на регулаторните институции (ДАНС, БНБ, КФН, съдебни органи) за мониторинг, докладване и санкции срещу злоупотреби. Анализира се значението на транзакционното наблюдение, прозрачността на финансовите потоци и проверките на бенефициенти в контекста на ЗМИП и FATF препоръките. Обсъждат се ефективните практически подходи за предотвратяване на риска, включително риск-базиран надзор, договорени споразумения с донори и партньори, както и насоки за отчетност. Представени са препоръки за подсилване на международното сътрудничество и обмена на информационни данни между FIUs и правоохранителни органи. Подчертано е, че ранното идентифициране на високорискови НПО е от съществено значение за предотвратяване на финансова подкрепа за радикални групи. Накрая се очертават посоки за бъдещи изследвания и практически имплементации за повишаване на прозрачността и безопасността на благотворителния сектор.

Въведение

Съществуването на благотворителни организации, които се занимават с хуманитарна помощ и събиране на средства за различни социални цели, е съществено за функционирането на съвременното общество. Въпреки това, проблемът с незаконното финансиране на тероризъм чрез благотворителни организации е широко разпространен в све-

¹ Специалност: Финанси

² Специалност: Финанси

³ Специалност: Финанси

⁴ Специалност: Счетоводство

⁵ Специалност: Счетоводство

⁶ Специалност: Национална сигурност

⁷ Специалност: Национална сигурност

⁸ Специалност: Национална сигурност

товен мащаб⁹. Фиктивни компании и незаконни дейности като пране на пари или контрабанда често се използват за прикритие за тези действия. Благотворителните организации, които събират средства за хуманитарни цели, понякога отклоняват част от тези средства, за да финансират терористични групи или да осигуряват логистична подкрепа за терористи. Тази практика е не само незаконна, но и е възмутителна, особено когато средства, генерирани от добросъвестни граждани, са използвани за насилие, включително атаки срещу мирни хора и, в някои случаи, за смъртта на невинни жертви.

Обаче, процесът на финансиране на тероризъм чрез благотворителни организации става все по-сложен и трудно откриваем, тъй като често даренията и средствата се трансферират през сложни канали и мрежи. Дарителските кампании често разчитат на доброволни вноски, извършвани чрез банкови преводи, онлайн платформи или криптовалути – канали, които могат да бъдат експлоатирани за прикриване на незаконни потоци от средства.

В този контекст, разкритията за злоупотреби с дарителски средства подчертават необходимостта от засилен финансов контрол и регулации. Проблемът е още по-сложен в международен контекст, където различни държави и юрисдикции имат различни нива на правен и финансов контрол, което създава допълнителни трудности за глобалното наблюдение и предотвратяване на тероризъм, прикрит под фасадата на хуманитарна помощ. Липсата на строг контрол, особено в зони на конфликти или при международни кампании, създава условия за финансиране на групировки, свързани с тероризъм, както и за изпирането на пари. Така благотворителните организации, макар и с добри намерения, могат неволно да се превърнат в посредници на престъпни дейности.

Настоящият доклад има за цел да изследва рисковете от злоупотреба с благотворителни организации за финансиране на терористични структури и други незаконни дейности, както и ролята на банковите институции и регулаторните механизми в тяхното предотвратяване.

Следователно, за постигане на поставената цел се формулират следните основни задачи като: да се идентифицират основните индикации, които могат предизвикат подозрение относно дейността на благотворителната организация; да се анализира ролята на банковите институции и мерките, които трябва да предприемат банковите институции, които обработват плащанията на тази организация; да се представят действащите регулативни и институционални механизми за борба с финансирането на тероризма и прането на пари чрез благотворителни структури; да се формулират добри практики и препоръки за повишаване на прозрачността и отчетността в сектора на благотворителността.

1. Благотворителните организации като обект на финансов контрол

Хуманитарните бедствия предлагат възможности на терористичните групи да проникнат в конфликтни зони под прикритието на предоставяне на хуманитарна помощ и да набират или изпращат средства в тези райони под същото прикритие. Терористичните организации създават мрежи, които се използват за измиване и пренасочване на дарените средства, като се използват сложни механизми за трансфер на пари. Например, може да се

⁹ Levitt, M. (2004). Charitable Organizations and Terrorist Financing: A War on Terror Status-Check. – In: The Washington institute for Near East Policy. Access to: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/charitable-organizations-and-terrorist-financing-war-terror-status-check> Last accessed: 12.02.2026.

създадат фалшиви благотворителни организации или да се използват съществуващи НПО-та, които действат като фасада за прехвърляне на средства към терористи¹⁰.

Благотворителните организации и НПО (неправителствени организации) са често използвани за събиране на средства за терористи поради няколко ключови причини:

- Те лесно привлекат дарения за хуманитарни цели, но всъщност тези средства могат да бъдат използвани за терористична дейност.
- Тези организации работят в конфликти, което дава терористи идеални условия за скриване на своята дейност.
- Чрез тях е лесно да се перат и прехвърлят средства, без да се проследяват.
- Благотворителните организации служат като прикритие за терористите, което прави изключително трудно проследяването на парите и операциите¹¹.

За терористичните организации благотворителните организации служат като легитимна и безопасна среда, която не привлича подозрение, тъй като целта им – хуманитарната помощ, която е добре приета от обществото и международните институции. Това позволява на терористичните организации да се обогатяват и да получават ресурси без да бъдат разкрити¹².

2. Примери за злоупотреби с дарителски средства в международен контекст

Примерите за злоупотреба с дарителски средства в международен контекст, за съжаление, са многобройни. Те показват колко ефективно терористичните организации могат да манипулират благотворителни структури за собствените си цели.

Al-Kifah Refugee Center (Бруклин, Ню Йорк)

Al-Kifah Refugee Center (Ал-Кифах Рифюджи Сентър) е пример за благотворителна организация, която започва като хуманитарен проект за подпомагане на афганистанските бежанци по време на съветската инвазия в Афганистан през 1980-те години. Организацията предлага помощ на моджахидините, но в по-късните години се свързва с терористични дейности. Това е също така първата значителна връзка между благотворителност и тероризъм, която разследващите власти разкриват¹³.

Един от ключовите фигури в този процес е **Вадил ал-Хадж** (Wadi al-Hage) – осъден терорист, който през 1991 г. е привикан в Ню Йорк да ръководи Al-Kifah Refugee Center. Той се запознава с други лица, които по-късно ще бъдат осъдени за атентатите през **1993 г. в Световния търговски център** (World Trade Center, Уърлд Трейд Център) и други терористични действия. Въпреки първоначалната благотворителна цел, организа-

¹⁰ Shanahan, R. (2018). Charities and terrorism: Lessons from the Syrian crisis. – In: Lowy Institute. Access to: <https://www.lowyinstitute.org/publications/charities-terrorism-lessons-syrian-crisis> Last accessed: 12.01.2026.

¹¹ TowneBank (2025). Charity Fraud. Access to: <https://www.townebank.com/personal/resource/security/fraud/charity-fraud/> Last accessed: 12.01.2026.

¹² Shanahan, R. (2018). Charities and terrorism: Lessons from the Syrian crisis. – In: Lowy Institute. Access to: <https://www.lowyinstitute.org/publications/charities-terrorism-lessons-syrian-crisis> Last accessed: 12.01.2026.

¹³ Levitt, M. (2004). Charitable Organizations and Terrorist Financing: A War on Terror Status-Check. – In: The Washington institute for Near East Policy. Access to: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/charitable-organizations-and-terrorist-financing-war-terror-status-check> Last accessed: 12.02.2026.

цията започва да играе важна роля в развитието на **Ал-Каида** (al-Qaeda, Ал-Кайда) и е смятана за един от предшествениците на тази терористична група¹⁴.

Al-Haramain Islamic Foundation (Югоизточна Азия)

Al-Haramain Islamic Foundation (Ал-Харамайн Ислямска Фондация) е една от най-големите и известни ислямски благотворителни организации в света, но по-късно става ясно, че тя е била използвана за финансиране на терористични операции. След ареста на **Омар ал-Фару** (Omar al-Faruq) в Индонезия през 2002 г., той разкрива, че **Ал-Каида** (al-Qaeda, Ал-Кайда) е използвала фондове от Al-Haramain за терористични действия в Югоизточна Азия. Тези средства били изпращани чрез различни канали, които включвали съмнителни дарители от Близкия Изток¹⁵.

Al-Faruq пояснява, че парите са преминавали през благотворителната организация, която, вместо да се използва за хуманитарни цели, подпомагала терористични клетки в региона. Това е само част от по-голяма схема, свързана с финансирането на тероризма чрез официално регистрирани благотворителни организации¹⁶.

Saudi High Commission for Aid to Bosnia

Saudi High Commission for Aid to Bosnia (Саудитска висша комисия за помощ на Босна) е друга благотворителна организация, която се оказва свързана с терористични групи¹⁷. Тя е създадена със сериозна подкрепа от саудитското кралско семейство и има за цел да предоставя хуманитарна помощ по време на войната в Босна през 1990-те години. След операция на НАТО през октомври 2002 г., при която се изземват материали от офиса на организацията, властите откриват доказателства, че не само се е използвала за финансиране на терористични дейности, но и че самата организация е била част от мрежа, която е свързана с терористични атаки¹⁸.

Сред откритите документи има планове за нападения срещу **Световния търговски център** (World Trade Center, Уърлд Трейд Център) и **американските посолства в Кения и Танзания** (U.S. embassies in Kenya and Tanzania, Ю Ес ембасиз ин Кения енд Танзания), както и материали за фалшиви документи и химически оръжия. Открити са и значително количество финансови средства – **41 милиона долара** – които са изчезнали от оперативните фондове на организацията. Изследванията разкриват, че част от тези средства са били използвани за подготовка на терористични атаки¹⁹.

Benevolence International Foundation (САЩ и Босна)

¹⁴ Shanahan, R. (2018). Charities and terrorism: Lessons from the Syrian crisis. – In: Lowy Institute. Access to: <https://www.lowyinstitute.org/publications/charities-terrorism-lessons-syrian-crisis> Last accessed: 12.01.2026.

¹⁵ Shanahan, R. (2018). Charities and terrorism: Lessons from the Syrian crisis. – In: Lowy Institute. Access to: <https://www.lowyinstitute.org/publications/charities-terrorism-lessons-syrian-crisis> Last accessed: 12.01.2026.

¹⁶ RUSI (2007). The funding of terrorism through charities. Access to: <https://www.rusi.org/publication/funding-terrorism-through-charities> Accessed: 12.02.2026.

¹⁷ Levitt, M. (2003). Subversion from Within: Saudi Funding of Islamic Extremist Groups Undermining U.S. Interests and the War on Terror from within the United States. – In: The Washington institute for Near East Policy. Access to: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/subversion-within-saudi-funding-islamic-extremist-groups-undermining-us-interests> Last accessed: 12.02.2026.

¹⁸ Shanahan, R. (2018). Charities and terrorism: Lessons from the Syrian crisis. – In: Lowy Institute. Access to: <https://publications.lowyinstitute.org/archive/charities-and-terrorism-lessons-from-the-syrian-crisis/> Accessed 12.02.2026.

¹⁹ Shanahan, R. (2018). Charities and terrorism: Lessons from the Syrian crisis. – In: Lowy Institute. Access to: <https://publications.lowyinstitute.org/archive/charities-and-terrorism-lessons-from-the-syrian-crisis/> Accessed 12.02.2026.

Benevolence International Foundation (Беневоленс Интернешънъл Фондация) е саудитска благотворителна организация, която се състои от офиси в различни страни, включително в САЩ и Босна. Тази фондация също е използвана за финансиране на тероризъм. В края на 1990-те години тя се свързва с джихадистки групи в Чечения, Босна и други региони²⁰.

През март 2002 г. разследващите власти в Босна откриват, че в офиса на фондацията в Сараево се намират **оръжия** (weapons, уепънс), **планове за бомби** (bomb plans, бомб плънс) и **фалшиви паспорти** (false passports, фолс паспорц). Тези доказателства сочат към подготовката на терористични атаки. След разкритията, властите започват разследвания и установяват, че същата организация е свързана с финансирането на **Ал-Каида** (al-Qaeda, Ал-Кайда) и други терористични групи²¹.

Примерите за злоупотреби с дарителски средства в международен контекст показват, че благотворителните организации могат да бъдат уязвими към злоупотреби и манипулации. Възможността тези организации да бъдат използвани за финансиране на терористични групи подчертава необходимостта от внимателен мониторинг и контрол върху тяхната дейност. Някои от индикаторите, които биха могли да предизвикат подозрение относно благотворителната дейност, ще разгледаме в следващата подточка.

3. Признаци и индикации за съмнителна дейност

Много често можем да станем свидетели на това как благотворителни организации от всякакъв вид и размер са податливи на измами. Последниците от тези измами могат да доведат до финансови загуби и накърняване на репутацията на благотворителната организация. Измамите е възможно да бъдат осъществени от доброволци или служители на благотворителната организация или от външен човек²².

Срещат се редица признаци за това, че една организация може да е намесена в такъв тип измама.

Един такъв признак е отказ за предоставяне на данни за благотворителната организация. Трябва да сме предпазливи с организации, които отказват да предоставят подробна информация своята мисия, оперативни разходи или как ще бъде използвано дарението. Важно е, когато решим да подкрепим дадена благотворителна организация, да направим подробно проучване в Google и да проверим официалния уебсайт на организацията и да разберем дали дава необходимата информацията, която ни интересува²³.

Друга съмнителна индикация за измама е липса на информация за конкретната история на даренията. Полезен съвет би бил да се изискват подробности за дарението,

²⁰ Levitt, M. (2003). Subversion from Within: Saudi Funding of Islamic Extremist Groups Undermining U.S. Interests and the War on Terror from within the United States. – In: The Washington institute for Near East Policy. Access to: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/subversion-within-saudi-funding-islamic-extremist-groups-undermining-us-interests> Last accessed: 12.02.2026.

²¹ Shanahan, R. (2018). Charities and terrorism: Lessons from the Syrian crisis. – In: Lowy Intitute. Access to: <https://www.lowyinstitute.org/publications/charities-terrorism-lessons-syrian-crisis> Last accessed: 12.01.2026.

²² TowneBank (2025). Charity Fraud. Access to: <https://www.townebank.com/personal/resource/security/fraud/charity-fraud/> Last accessed: 12.01.2026.

²³ TowneBank (2025). Charity Fraud. Access to: <https://www.townebank.com/personal/resource/security/fraud/charity-fraud/> Last accessed: 12.01.2026.

което сте направили (дата, сума, начин на плащане). Ако не се предостави желаната от вас информация, то това значи, че това не е действителна информация²⁴.

Освен това, много измамници използват тактики за оказване на натиск, за да ви накарат да дарите незабавно. За целта направете бързо проучване в интернет за името на организацията, потърсете някакви мнения, оценки, ревюта, за да разберете дали някой е имал проблеми с тази благотворителна организация в миналото. Ако срещнете някакви предупредителни знаци, то най-добре потърсете друга, по-надеждна, организация, която да подкрепите²⁵.

Изискване на алтернативни методи за плащане също може да е индикация за подобен вид измама. Не е препоръчително да се дарява на организации, които изискват дарения в брой, подаръчни карти или приложения за плащане като Venmo²⁶ и CashApp²⁷. Това са желани от измамниците начини за плащане, тъй като по този начин би било изключително трудно да си върнете парите обратно. Ако смятате, че дадена благотворителна организация е легитимна, дарете средства директно чрез официалния уебсайт или физическия пощенски адрес на организацията.

Това, че една организация няма членство в уебсайтове за отчетност също е предупредителна индикация за нейната нелегитимност.

В обобщение, за да се предотвратят измами, свързани с благотворителни организации, е необходимо да се проявява повишена бдителност, като се проверява легитимността на организацията, прозрачността на нейната дейност и надеждността на предоставяната информация. Важно е дарителите да избягват съмнителни методи на плащане, да се пазят от натиск за незабавно даряване и да търсят ясни доказателства за отчетност и прозрачност. Чрез внимателно проучване и използване на сигурни канали за комуникация и плащане, рискът от измама може значително да бъде намален.

4. Роля на банковите институции в идентифицирането и предотвратяването на злоупотреби

Банковите институции играят ключова роля в идентифицирането и предотвратяването на злоупотреби, особено когато става въпрос за финансови престъпления, пране на пари и други форми на икономически измами. Като основни посредници в финансовата система, банките имат отговорността да осигуряват безопасността и сигурността на своите клиенти, като същевременно предотвратяват използването на финансови канали за незаконни дейности. Това включва внедряването на различни механизми за наблюдение и контрол, като например анализ на транзакции, системи за откриване на подозрителни дейности и строги процедури за идентификация на клиентите. Чрез тези мерки, банковите институции не само че защитават своята репутация и финансовата стабилност на икономиката, но също така изпълняват важна социална функция, като се борят с престъпността и злоупотребите в глобален мащаб.

²⁴ TowneBank (2025). Charity Fraud. Access to: <https://www.townebank.com/personal/resource/security/fraud/charity-fraud/> Last accessed: 12.01.2026.

²⁵ TowneBank (2025). Charity Fraud. Access to: <https://www.townebank.com/personal/resource/security/fraud/charity-fraud/> Last accessed: 12.01.2026.

²⁶ Venmo (2026). <https://venmo.com/>

²⁷ CashApp (2026). <https://cash.app/>

4.1. Идентифициране на риска

Банките, като ключови субекти по Закона за мерките срещу изпирането на пари²⁸ (ЗМИП), Закона за мерките срещу финансирането на тероризма²⁹ (ЗМФТ) и международните стандарти на Financial Action Task Force³⁰ (FATF), имат задължение да прилагат строги процедури за превенция, мониторинг и докладване на рискови операции.

При благотворителни организации, работещи в конфликтни зони, нивото на риск е високо, поради:

- непрозрачност на финансовите потоци;
- липса на надеждни външни одити;
- възможност за злоупотреба с дарителски средства;
- потенциално взаимодействие с въоръжени или санкционирани групировки.

Банковата институция следва да извърши разширена проверка на клиента, включително:

- анализ на бенефициентите и крайните получатели;
- установяване на източниците на финансиране;
- преглед на управителните органи за връзки със санкционирани лица;
- географски риск, свързан с държави с активни конфликти или присъствие на терористични групи.

4.2. Мониторинг на транзакциите и поведенчески индикатори

Банката трябва да въведе *усилено транзакционно наблюдение*, включително към необичайно големи или чести преводи, несъответстващи на декларираната дейност, плащания към физически или юридически лица, свързани със санкционирани групи. Трябва да се установят преводи, разделени на множество от по – малки суми и липса на крайните получатели на хуманитарната помощ.

Други мерки, които банковите институции могат да предприемат, са свързани със замразяване на активи на организации, съгласно ЗМФТ³¹, да налага ограничения върху международни преводи към вискорискови държави и да изисква допълнителни документи, доказващи законната цел на плащанията.

4.3. Докладване към компетентните органи

След вътрешната проверка банката трябва незабавно да подаде доклад за съмнителна операция до дирекция Финансово Разузнаване към ДАНС³². Докладът следва да

²⁸ Закон за мерките срещу изпирането на пари. Обн. ДВ. бр. 27 от 27 Март 2018 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

²⁹ ЗАКОН ЗА МЕРКИТЕ СРЕЩУ ФИНАНСИРАНЕТО НА ТЕРОРИЗМА И НА РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА ОРЪЖИЯ ЗА МАСОВО УНИЩОЖЕНИЕ (ЗАГЛ. ИЗМ. – ДВ, БР. 49 ОТ 2025 Г.). Обн. ДВ. бр. 16 от 18 Февруари 2003 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

³⁰ FATF (2025). Access to: <https://www.fatf-gafi.org/en/topics/fatf-recommendations.html> Last accessed: 12.02.2026.

³¹ ЗАКОН ЗА МЕРКИТЕ СРЕЩУ ФИНАНСИРАНЕТО НА ТЕРОРИЗМА И НА РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА ОРЪЖИЯ ЗА МАСОВО УНИЩОЖЕНИЕ (ЗАГЛ. ИЗМ. – ДВ, БР. 49 ОТ 2025 Г.). Обн. ДВ. бр. 16 от 18 Февруари 2003 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

³² Държавна агенция „Национална сигурност“ (2026). Официален уебсайт: <https://www.dans.bg/>

бъде пълен, последователен и основан на факти – да описва конкретните транзакции, свързаните лица и юридически субекти, установените аномалии, доказателства за връзки със санкционирани райони или посредници, както и всякакви допълнителни обстоятелства, засилващи подозрението, че средствата могат да бъдат използвани за финансиране на тероризъм.

При този процес банката **няма право да уведомява клиента** за предприетите действия, тъй като това би представлявало нарушение на забраната за „tipping-off“. Паралелно с подаването на сигнала, финансовата институция може да бъде задължена да предприеме и временни мерки, като замразяване на активи или блокиране на преводи, в зависимост от естеството на риска и от изричното разпореждане на държавните органи. След подаване на сигнала банката трябва да поддържа непрекъсната комуникация с ДАНС, да предоставя допълнителна информация при поискване и да съдейства за последващи проверки.

Вътрешната документация, включително всички анализи, транзакционни данни, кореспонденция и взети решения, трябва да се съхранява минимум пет години, за да се гарантира възможност за последващи разследвания или одити. Тази структурирана и последователна процедура осигурява проследимост, прозрачност и пълно съответствие със законодателството, като същевременно защитава финансовата система от участие в схеми за финансиране на тероризъм.

Пример за неправомерно използване на благотворителна организация с цел финансиране на терористична групировка е случаят с Holy Land Foundation³³ (САЩ)

Такъв случай, свързан с неправомерно използване на благотворителна организация за финансиране на терористична групировка, е Holy Land Foundation for Relief and Development³⁴ (HLF) – някога най-голямата ислямска благотворителна фондация в САЩ³⁵.

Установено е:

- През 2001 г. Министерството на финансите на САЩ закрива организацията, след като разследване установява, че част от средствата, събирани за хуманитарни каузи, са пренасочвани към структури, свързани със санкционирана организация – Хамас, която е включена в списъците на ООН и САЩ като терористична групировка.
- Хуманитарната дейност е използвана като прикритие, чрез което средства се канализират към контролирани организации и „чарити клонове“, действащи като посредници в конфликтни региони.

Схемата функционира по следния начин: Фондацията официално събира дарения за „социални програми“, „помощ за семейства“ и „подкрепа на деца-сираци“. Част от средствата са изпращани в регионални благотворителни дружества, които външно изглеждат легитимни. Оказва се, че някои от тези дружества са управлявани или контролирани от лица, свързани с Хамас. По този начин даренията индиректно подкрепят струк-

³³ Holy Land Foundation for Relief and Development (2026). https://web.archive.org/*/http://www.hlf.org

³⁴ Holy Land Foundation for Relief and Development (2026). https://web.archive.org/*/http://www.hlf.org

³⁵ Levitt, M. (2002). Charitable and Humanitarian Organizations in the Network of International Terrorist Financing. – In: The Washington institute for Near East Policy. Access to: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/charitable-and-humanitarian-organizations-network-international-terrorist-financing> Last accessed: 12.02.2026.

тура, включена в санкционни списъци, въпреки че дарителите може никога да не са дозирали това³⁶.

5. Регулативни механизми за предотвратяване на злоупотреби с благотворителната организация

Злоупотребата с благотворителни организации (или по-широко – с нестопански организации, НПО) за финансиране на тероризъм е сериозен глобален проблем, който подкопава доверието в сектора и застрашава хуманитарните усилия. За да се предотвратят такива злоупотреби, съществуват многослойни регулативни механизми на международно, европейско и национално ниво. Те се фокусират върху рисково-базирано подход, който не засяга целия сектор, а само уязвими организации, като същевременно защитава свободите на асоциация, изразяване и религия.

5.1. Регулативни и институционални механизми за превенция

5.1.1. Международни и европейски регулативни механизми

На глобално ниво основният стандарт е зададен от **Финансовата действена група**³⁷ (FATF) чрез **Препоръка 8**, която изисква от страните да прилагат целеви мерки за защита на НПО от злоупотреба с терористично финансиране³⁸.

Този подход е базиран на четири стълба:

- **Продължителна комуникация и осведомяване:** Регулаторите трябва да водят редовен диалог с НПО, да споделят рискове и да предоставят насоки. Примери включват ръководства на САЩ за идентифициране на подозрителни дейности и чек листи за уязвимости.
- **Рисково-базиран надзор и мониторинг:** Високорискови НПО (напр. тези с международни операции в конфликтни зони) подлежат на регистрация, годишни финансови отчети и проверки. Ниски рискове изискват опростени мерки.
- **Разследвания и събиране на информация:** Властите (вкл. финансови разузнавателни единици) трябва да имат достъп до данни за НПО и да споделят информация между агенции. Не се изисква задължително докладване на подозрителни транзакции от НПО, но те трябва да съобщават за известни злоупотреби³⁹.
- **Международно сътрудничество:** Страните назначават контакти за отговаряне на запитвания от чуждестранни власти и прилагат санкции по ООН резо-

³⁶ Levitt, M. (2002). Charitable and Humanitarian Organizations in the Network of International Terrorist Financing. – In: The Washington institute for Near East Policy. Access to: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/charitable-and-humanitarian-organizations-network-international-terrorist-financing> Last accessed: 12.02.2026.

³⁷ FATF (2025). Access to: <https://www.fatf-gafi.org/en/topics/fatf-recommendations.html> Last accessed: 12.02.2026.

³⁸FATF (2025). Access to: <https://www.fatf-gafi.org/en/documents/documents/bpp-combating-abuse-npo.html#:~:text=FATF%20Recommendation%20%20requires%20that,for%20the%20financing%20of%20terrorism> Last accessed: 12.02.2026.

³⁹ FATF (2025). Access to: <https://www.fatf-gafi.org/en/documents/documents/bpp-combating-abuse-npo.html#:~:text=FATF%20Recommendation%20%20requires%20that,for%20the%20financing%20of%20terrorism> Last accessed: 12.02.2026.

люции (напр. 1267/1989 и 1373), като замразяване на активи на свързани с тероризъм НПО.

FATF препоръчва и **национална оценка на рисковете** за целия НПО сектор, за да се идентифицират уязвими подгрупи (напр. организации в зони с активни терористични заплахи). Рискът се определя като комбинация от заплаха (терористическа активност) и уязвимост (слаби контроли в организацията). Допълнително, **Съветът за Европа** подкрепя кампании за повишаване на осведомеността, като семинар в България през май 2025 г. за TF рискове в НПО⁴⁰.

В ЕС тези стандарти са интегрирани чрез **Директива (ЕУ) 2015/849** за противодействие на изпирането на пари и финансирането на тероризма, която изисква от НПО да прилагат загриженост за донори и партньори, особено при трансгранични трансфери⁴¹. ООН⁴² и Световната банка⁴³ също подчертават ролята на НПО в TF, като препоръчват прозрачност и саморегулация.

5.1.2. Български регулативни механизми

В България рамката е обвързана с FATF⁴⁴ и ЕС стандартите⁴⁵ чрез **Закон за мерките срещу финансирането на тероризма и на разпространението на оръжия за масово унищожение**⁴⁶ (ЗМФТ), обн. ДВ бр. 16/2003 г., с многобройни изменения (последно ДВ бр. 54/2025 г.). Той определя мерки като:

- **Замразяване на активи:** Властите (МВнР, ДАНС, Специализирана Дирекция „Финансово разузнаване“) могат да замразяват средства на лица или организации, свързани с тероризъм, включително НПО, без съдебно решение за 6 месеца.
- **Допълнителни проверки:** Българската народна банка⁴⁷ (БНБ) и Комисията за финансов надзор⁴⁸ (КФН) издават указания за системи за превенция на TF рискове, включително за НПО с международни операции.
- **Задължения за НПО:** По **Закон за мерките срещу изпирането на парите**⁴⁹ (ЗМИП) НПО са „задължени лица“ (чл. 4, т. 28) и трябва да идентифицират клиенти (донори), да докладват подозрителни трансакции към Специализирана Ди-

⁴⁰ FATF (2025). Access to: <https://www.fatf-gafi.org/en/topics/fatf-recommendations.html> Last accessed: 12.02.2026.

⁴¹ FATF (2025). Access to: <https://www.fatf-gafi.org/en/topics/fatf-recommendations.html> Last accessed: 12.02.2026.

⁴² The United Nations (2026). <https://www.un.org>

⁴³ World Bank Group (2026). <https://www.worldbank.org>

⁴⁴ FATF (2025). Access to: <https://www.fatf-gafi.org/en/topics/fatf-recommendations.html> Last accessed: 12.02.2026.

⁴⁵ Standards for Good Governance of a CSO (available only in Bulgarian) (2026). Access to: [https://frgi.bg/en/kakvo-pravim/podkrepa-za-npo/standarti-za-npo/#:~:text=Standards%20for%20NGOs%20*%20Transparency%2C%20accountability%20and,standards\)%20*%20Conflict%20of%20interest%20\(7%20standards\)](https://frgi.bg/en/kakvo-pravim/podkrepa-za-npo/standarti-za-npo/#:~:text=Standards%20for%20NGOs%20*%20Transparency%2C%20accountability%20and,standards)%20*%20Conflict%20of%20interest%20(7%20standards)) Last access: 12.02.2026.

⁴⁶ Закон за мерките срещу финансирането на тероризма и на разпространението на оръжия за масово унищожение (ЗАГЛ. ИЗМ. – ДВ, БР. 49 ОТ 2025 Г.). Обн. ДВ. бр. 16 от 18 Февруари 2003 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

⁴⁷ Българска народна банка (2026). Официален уебсайт: <https://www.bnb.bg/>

⁴⁸ Комисия за финансов надзор (2026). Официален уебсайт: <https://www.fsc.bg/>

⁴⁹ Закон за мерките срещу изпирането на парите. Обн. ДВ. бр. 27 от 27 Март 2018 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

рекция „Финансово разузнаване“⁵⁰ и да прилагат загриженост. Това включва проверка на бенефициари срещу санкционни списъци (напр. ООН, ЕС, OFAC).

Държавна агенция „Национална сигурност“⁵¹ (ДАНС) и Специализирана Дирекция „Финансово разузнаване“⁵² координират разследванията, а Министерството на правосъдието⁵³ надзирава регистрацията на НПО по **Закона за юридическите лица с нестопанска цел**⁵⁴ (ЗЮЛНЦ). През 2025 г. са предложени изменения в ЗМФТ за по-строги мерки, включително оценка на ТФ рискове за НПО с дейности в конфликтни зони⁵⁵.

5.1.3. Препоръчителни практики за НПО

За да се предотвратят злоупотребите, FATF препоръчват саморегулация в четири области⁵⁶:

- **Организационна цялостност:** Независими съвети, етични кодекси и редовни одити.
- **Партньорства:** Загриженост за донори, бенефициари и партньори (проверка на санкции, писмени споразумения).
- **Финансова прозрачност:** Проследяване на средства чрез банки, годишни отчети и отказ от кеш в рискови зони.
- **Мониторинг на програми:** Рискова оценка преди проекти, посещения на място и съобщаване за отклонения.

В България НПО могат да се присъединят към саморегулиращи инициативи като тези на Българския хелзинкски комитет или международни стандарти (напр. ЕСФА⁵⁷).

Тези механизми са ефективни, когато са пропорционални и сътруднически, за да не се пречи на легитимната хуманитарна помощ. За конкретни случаи се препоръчва консултация с ДАНС или Специализирана Дирекция „Финансово разузнаване“.

Съществуващите регулативни механизми за предотвратяване на злоупотребите с благотворителни организации, особено в контекста на финансиране на тероризъм, представляват **многослойна, взаимосвързана система** от международни, европейски и национални инструменти. Те комбинират **превенция чрез прозрачност и контрол на риска** (FATF Препоръка 8, ЗМИП, EDD), **детекция чрез задължително докладване и**

⁵⁰ Специализирана Дирекция „Финансово разузнаване“ (2026). Достъп на: <https://www.riskmonitor.bg/bg/resurs/spetsializirana-direktsiya-finansovo-razuznavane-dans> Последен достъп: 12.02.2026.

⁵¹ Държавна агенция „Национална сигурност“ (2026). Официален уебсайт: <https://www.dans.bg/>

⁵² Специализирана Дирекция „Финансово разузнаване“ (2026). Достъп на: <https://www.riskmonitor.bg/bg/resurs/spetsializirana-direktsiya-finansovo-razuznavane-dans> Последен достъп: 12.02.2026.

⁵³ Министерство на правосъдието (2026). Официален уебсайт: <https://www.justice.government.bg/>

⁵⁴ Закон за юридическите лица с нестопанска цел. В сила от 01.01.2001 г. Обн. ДВ. бр. 81 от 6 Октомври 2000г., изм. ДВ. бр. 49 от 17 Юни 2025 г.

⁵⁵ Закон за мерките срещу финансирането на тероризма и на разпространението на оръжия з масово унищожени (ЗАГЛ. ИЗМ. – ДВ, БР. 49 ОТ 2025 Г.). Обн. ДВ. бр. 16 от 18 Февруари 2003 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

⁵⁶ FATF (2025). Access to: <https://www.fatf-gafi.org/en/documents/documents/bpp-combating-abuse-npo.html#:~:text=FATF%20Recommendation%208%20requires%20that,for%20the%20financing%20of%20terrorism> Last accessed: 12.02.2026.

⁵⁷ Standards for Good Governance of a CSO (available only in Bulgarian) (2026). Access to: [https://frgi.bg/en/kakvo-pravim/podkrepa-za-npo/standarti-za-npo/#:~:text=Standards%20for%20NGOs%20*%20Transparency%2C%20accountability%20and,standards\)%20*%20Conflict%20of%20interest%20\(7%20standards](https://frgi.bg/en/kakvo-pravim/podkrepa-za-npo/standarti-za-npo/#:~:text=Standards%20for%20NGOs%20*%20Transparency%2C%20accountability%20and,standards)%20*%20Conflict%20of%20interest%20(7%20standards) Last access: 12.02.2026.

автоматизиран скрининг (ДАНС, UN/EU списъци, TFTP) и **ефективни санкции** (замразяване на активи, наказателна отговорност по ЗМФТ и НК).

В казуса с хуманитарна помощ за конфликтна зона ключът е **ранното идентифициране на високия риск** и прилагането на **усилен дю дилидженс** – от проследимост на всяка транзакция над 1000 евро до проверка на реалните бенефициенти в зони под санкции. Институционалното сътрудничество (ДАНС, Europol, Egmont Group) и технологичните инструменти (FININT, blockchain tracing) позволяват не само реакция, но и **предотвратяване на злоупотребата преди средствата да достигнат терористични структури**.

5.2. Практически стъпки за разследване на казуса

Разследването на възможни злоупотреби с благотворителни организации, свързани с финансиране на терористични дейности или други престъпни практики, изисква координирани действия между различни институции и стриктно следване на законовите процедури. Ето и основните стъпки, които следва да се предприемат:

1. Събиране на данни

Събирането на подробни и надеждни данни е първата стъпка към установяване на възможни незаконни дейности. В този етап основната цел е да се съберат факти и доказателства за финансовите потоци на организацията.

- **Запитване към банки за всички трансфери от сметките на НПО (чл. 73 ЗМИП):**

Според Закона за мерки срещу изпирането на пари⁵⁸ следва да се подаде искане към съответните финансови институции за предоставяне на информацията относно всички трансфери от сметките на организацията, които могат да бъдат подозрителни. Това включва трансакции в и извън страната, както и всички подробности относно сумите, получателите и датите на преводите.

- **Анализ на IBAN, BIC, IP адреси на донори:**

Прегледът на данни за трансакции, свързани с даренията (например IBAN, BIC), както и мониторинг на IP адресите на донорите ще помогне за откриването на съмнителни източници. Ако донорите използват анонимни или подвижни IP адреси, това може да е индикатор за извършване на нелегални действия или прикриване на самоличност.

2. Международно сътрудничество

Поради глобалния характер на финансовите потоци, сътрудничеството с международни органи е от ключово значение за успешно разследване.

- **Чрез Egmont Group – обмен на FIU данни с държавата в конфликтната зона: Egmont Group⁵⁹** е международна мрежа за обмен на финансови разузнавателни данни (FIU⁶⁰). Разследващите органи могат да обменят информация с партньорски финансови разузнавателни единици в държави в конфликтни региони, за да установят дали средствата, събрани от НПО, са пренасочени към терористични структури.

- **Запитване към Europol SIENA за връзки с терористични клетки:**

⁵⁸ Закон за мерки срещу изпирането на пари. Обн. ДВ. бр. 27 от 27 Март 2018 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

⁵⁹ Egmont Group (2026). <https://egmontgroup.org/>

⁶⁰ Financial Intelligence Units (2026). <https://egmontgroup.org/members-by-region/>

Европейската мрежа за информация за сигурността **SIENA**⁶¹ (Secure Information Exchange Network Application) осигурява канал за обмен на чувствителна информация между правоохранителни органи в Европейския съюз. Възможността за проверка на връзките на НПО-то с терористични групи и клетки в различни държави е съществени за установяване на международни финансови мрежи.

3. Замразяване и конфискация

Ако разследването сочи към злоупотреби, свързани с терористично финансиране, е необходимо да се предприемат незабавни действия за замразяване на средствата, свързани с подозрителни трансакции.

• **Предложение до Комисията по финансов надзор (чл. 25 ЗМФТ) → временно замразяване 72 ч.:**

В случай на доказателства за незаконни дейности, разследващите органи могат да подадат предложение до **Комисията по финансов надзор**⁶² за временно замразяване на сметките на НПО-то за период от 72 часа, което позволява да се предотврати прехвърлянето на средствата извън страната, докато се извършва допълнително разследване.

• **Съдебно решение за постоянно замразяване:**

След събиране на достатъчно доказателства съдът може да издаде заповед за **постоянно замразяване** на активите на организацията, ако се установи, че те са използвани за финансиране на терористична или друга незаконна дейност.

4. Наказателно преследване

След като бъдат събрани необходимите доказателства и след като средствата са замразени, разследващите органи трябва да предприемат стъпки за наказателно преследване на лицата, замесени в незаконни дейности.

• **Прокуратурата повдига обвинение:**

Въз основа на събраните доказателства и резултатите от разследването, прокуратурата ще повдигне обвинения срещу отговорните лица в организацията. Това може да включва обвинения за **пране на пари, финансиране на тероризъм, нелегално разпределение на средства** и други свързани престъпления.

В допълнение, разследващите органи ще търсят и евентуални наказания за лица, които са умишлено сътрудничели или прикривали финансови потоци към терористични мрежи.

Разследването на злоупотреби с благотворителни организации, особено в контекста на финансиране на тероризъм или други престъпни дейности, изисква координирани усилия на множество национални и международни органи. Чрез събиране на данни, международно сътрудничество, замразяване на активи и активно наказателно преследване, може да се гарантира, че тези практики ще бъдат ефективно предотвратени и наказани.

Заклучение

Възможността благотворителни организации да бъдат използвани като прикритие за финансиране на терористични дейности е сериозна заплаха, която изисква внимателно

⁶¹ Secure Information Exchange Network Application (SIENA). <https://www.europol.europa.eu/how-we-work/services-support/siena>

⁶² Комисия за финансов надзор (2026). Официален уебсайт: <https://www.fsc.bg/>

наблюдение и действие на всички нива. Съмнителната благотворителна организация, събираща средства за хуманитарна помощ в конфликтни зони, може да предизвика подозрения по редица признаци, като липса на прозрачност в отчетността, натиск за бързо дарение, и неясност относно начина на използване на събраните средства. В тези случаи, банковите институции играят ключова роля в идентифицирането и предотвратяването на злоупотреби чрез стриктно спазване на изискванията за мониторинг на финансови потоци, използване на системи за откриване на подозрителни транзакции и активно прилагане на различни принципи.

Освен това, съществуват важни регулативни механизми, които предоставят рамка за предотвратяване на финансови злоупотреби, като законите за предотвратяване на прането на пари и финансирането на тероризъм, както и международни и национални институции за контрол и надзор. Използването на тези механизми – като мониторинг на финансовите трансакции, замразяване на средства и международно сътрудничество с разузнавателни и правоприлагащи органи – е от решаващо значение за предотвратяване на злоупотреби и защита на обществото от рисковете, свързани с финансирането на тероризъм.

За да бъдат ефективни в борбата срещу злоупотребите, е необходима тясна координация между институциите, включително финансови органи, правоприлагащи агенции и международни партньори. В крайна сметка, изградената система за отчетност, прозрачност и сътрудничество е ключова за запазване на доверието в благотворителния сектор и защита на средствата, предназначени за хуманитарни цели.

ИЗПОЛЗВАНИ ИЗТОЧНИЦИ

Българска народна банка (2026). Официален уебсайт: <https://www.bnb.bg/>

Държавна агенция „Национална асигурност“ (2026). Официален уебсайт: <https://www.dans.bg/>

Закон за мерките срещу изпирането на пари. Обн. ДВ. бр. 27 от 27 Март 2018 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

Закон за мерките срещу финансирането на тероризма и на разпространението на оръжия за масово унищожение (ЗАГЛ. ИЗМ. – ДВ, БР. 49 ОТ 2025 Г.). Обн. ДВ. бр. 16 от 18 Февруари 2003 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

Комисия за финансов надзор (2026). Официален уебсайт: <https://www.fsc.bg/>

Министерство на правосъдието (2026). Официален уебсайт: <https://www.justice.government.bg/>

Специализирана Дирекция „Финансово разузнаване“ (2026). Достъп на: <https://www.riskmonitor.bg/bg/resurs/spetsializirana-direktsiya-finansovo-razuznavane-dans> Последен достъп: 12.02.2026.

CashApp (2026). <https://cash.app/>

Egmont Group (2026). <https://egmontgroup.org/>

FATF (2025). Access to: <https://www.fatf-gafi.org/en/topics/fatf-recommendations.html> Last accessed: 12.02.2026.

FATF (2025). Access to: <https://www.fatf-gafi.org/en/documents/documents/bpp-combating-abuse->

- [npo.html#:~:text=FATF%20Recommendation%208%20requires%20that,for%20the%20financing%20of%20terrorism](#) Last accessed: 12.02.2026.
- Financial Intelligence Units (2026). <https://egmontgroup.org/members-by-region/> Holy Land Foundation for Relief and Development (2026). https://web.archive.org/*/http://www.hlf.org
- Levitt, M. (2002). Charitable and Humanitarian Organizations in the Network of International Terrorist Financing. – In: The Washington institute for Near East Policy. Access to: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/charitable-and-humanitarian-organizations-network-international-terrorist-financing> Last accessed: 12.02.2026.
- Levitt, M. (2004). Charitable Organizations and Terrorist Financing: A War on Terror Status-Check. – In: The Washington institute for Near East Policy. Access to: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/charitable-organizations-and-terrorist-financing-war-terror-status-check> Last accessed: 12.02.2026.
- Levitt, M. (2003). Subversion from Within: Saudi Funding of Islamic Extremist Groups Undermining U.S. Interests and the War on Terror from within the United States. – In: The Washington institute for Near East Policy. Access to: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/subversion-within-saudi-funding-islamic-extremist-groups-undermining-us-interests> Last accessed: 12.02.2026.
- RUSI (2007). The funding of terrorism through charities. Access to: <https://www.rusi.org/publication/funding-terrorism-through-charities> Accessed: 12.02.2026.
- Shanahan, R. (2018). Charities and terrorism: Lessons from the Syrian crisis. – In: Lowy Intitute. Access to: <https://www.lowyinstitute.org/publications/charities-terrorism-lessons-syrian-crisis> Last accessed: 12.01.2026.
- Standards for Good Governance of a CSO (available only in Bulgarian) (2026). Access to: [https://frgi.bg/en/kakvo-pravim/podkrepa-za-npo/standarti-za-npo/#:~:text=Standards%20for%20NGOs%20*%20Transparency%2C%20accountability%20and,standards\)%20*%20Conflict%20of%20interest%20\(7%20standards](https://frgi.bg/en/kakvo-pravim/podkrepa-za-npo/standarti-za-npo/#:~:text=Standards%20for%20NGOs%20*%20Transparency%2C%20accountability%20and,standards)%20*%20Conflict%20of%20interest%20(7%20standards) Last access: 12.02.2026.
- The United Nations (2026). <https://www.un.org>
- TowneBank (2025). Charity Fraud. Access to: <https://www.townebank.com/personal/resource/security/fraud/charity-fraud/> Last accessed: 12.01.2026.
- Venmo (2026). <https://venmo.com/>
- Word Bank Group (2026). <https://www.worldbank.org>

ЗАПОДОЗРЕНИ ТРАНЗАКЦИИ В МЕСТНА БАНКА

*Елис Кара¹, Лилия Паунова², Нуртен Хасан³, Валерия Стайковска⁴,
Вера Маджарова⁵, Николай Дяков⁶*

Казус 1 – Заподозрени транзакции в местна банка – Същност, цели и задачи на казуса

Местна банка получава транзакции от чуждестранна компания, която няма видима бизнес дейност в страната. Те биват необичайно високи суми, раздробени на по-малки части (СМЪРФИНГ), за да се избегне засичане от автоматичните системи за мониторинг.

Задачите към казуса са: да бъдат изяснени какви са техниките за пране на пари в ситуацията, кои са стъпките, които банката трябва да предприеме съгласно Закона за мерките срещу изпиране на пари⁷ (ЗМИП) и какъв следва да бъде изготвеният доклад за подозрителна дейност във финансовото разузнаване.

Целта на разработката е да покаже и насочи читателя към проблематиката на ситуацията, да разясни ключови понятия от нормативната рамка и да определи стъпки/мерки за противодействие на тази нелегална дейност.

В настоящата разработка нормативно и академично ще се ръководим и придържаме към посочените накрая източници.

1. Предикатни престъпления. От къде са дошли парите? Какво се нарушава? Правна рамка по Глава 7 от НК на Република България⁸

По своята същност процесът на изпиране на мръсни пари и тяхното „изсветляване“ включва интегрирането на престъпни пари или активи в легалната икономика с цел използването им за покупка на други легални стоки/активи/услуги, но по такъв начин, че процесът да не бъде подозрителен за властите. Като първообрази на прането на пари могат да бъдат разгледани китайските търговци от преди 2000 години, лихварите в Средновековна Европа, пиратите по времето на крал Джеймс I, гангстерите в САЩ от XX век и др.⁹ Самото „изпиране“ на генерираните средства се извършва след някакво извършено предикатно престъпление, чрез което те биват генерирани. Целта е да изглежда, че парите са придобити от легална дейност така, че нарушителите на закона да могат да ги използват спокойно и с минимален риск от разкриване. Изпирането на пари може да бъде определено като вторична престъпна дейност. В НК на страната ни¹⁰ като предикатни се разглеждат не само престъпления, генериращи облаги, но и някои други общественно-

¹ Специалност: Счетоводство

² Специалност: Счетоводство

³ Специалност: Счетоводство

⁴ Специалност: Финанси

⁵ Специалност: Финанси

⁶ Специалност: Национална сигурност

⁷ Закон за мерките срещу изпирането на пари. Обн. ДВ. бр. 27 от 27 Март 2018 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

⁸ Наказателен кодекс. В сила от 1.05.1968 г. Обн. ДВ. бр. 26 от 2 Април 1968 г., изм. и доп. ДВ. бр. 115 от 30 Декември 2025 г.

⁹ Петрунов, Г. (2016). Изпиране на пари – мащаб, ефекти, публични политики. София, ИК – УНСС.

¹⁰ Наказателен кодекс. В сила от 1.05.1968 г. Обн. ДВ. бр. 26 от 2 Април 1968 г., изм. и доп. ДВ. бр. 115 от 30 Декември 2025 г.

пасни деяния. В чл. 253, 253а и 253б от НК се посочва, че: „Който извърши финансова операция или сделка с имущество, или прикрива произхода, местонахождението, движението или действителните права върху имущество, за което знае или предполага, че е придобито чрез престъпление или друго общественоопасно деяние, се наказва за изпиране на пари“. В повечето случаи престъпниците/перачите на пари изтърпяват наказания като лишаване от свобода до 2 години или глоба от 5000 – 10000 лв. При неспазване от страна на дадено длъжностно лице на мерките от ЗМИП се предвижда до 3 години лишаване от свобода и глоба от 1000 – 3000 лв.¹¹

Като примери за такива предикатни престъпления могат да бъдат отнесени следните: участие в организирана престъпна група и рекет, отвличания, тероризъм и финансиране на тероризъм, сексуална и детска сексуална експлоатация, поръчкови убийства, нереално фактуриране, фиктивен внос и износ на стоки, лихварство, нелегална миграция, трафик на хора, търговия и пренос на наркотици, трафик на оръжия и крадени стоки, трафик на природни ресурси, фалшификации на лекарства и потребителски стоки, морско пиратство, корупция, киберпрестъпления, измами, фалшифициране на валута и други¹².

Важен аспект е и определянето на **списък с лица** (предимно финансови институции), които са задължени да прилагат мерките за противодействие на изпирането на пари, които включват: идентификация на клиента, докладване за съмнителни сделки и транзакции, съхранение на информация и др.

Тези лица са определени в ЗМИП¹³ и включват:

- БНБ и кредитните институции
- Българската народна банка¹⁴ (БНБ), когато извършва операции и сделки с неограничен кръг лица.
- кредитните институции, които извършват дейност на територията на Република България по Закона за кредитните институции.
- Други доставчици на платежни услуги
- доставчиците на платежни услуги по смисъла на Закона за платежните услуги и платежните системи и техните представители.
- Финансови институции
- финансовите институции по смисъла на Закона за кредитните институции¹⁵.
- Обменни бюра
- Застрахователи и застрахователни посредници
- застрахователи и застрахователни посредници със седалище в Република България, които са получили лиценз при условията и по реда на Кодекса за заст-

¹¹ Наказателен кодекс. В сила от 01.05.1968 г. Обн. ДВ. бр. 26 от 2 Април 1968 г., изм. и доп. ДВ. бр. 115 от 30 Декември 2025 г.

¹² Петрунов, Г. (2016). Изпиране на пари – мащаб, ефекти, публични политики. София, ИК – УНСС.

¹³ Закон за мерките срещу изпирането на пари. Обн. ДВ. бр. 27 от 27 Март 2018 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

¹⁴ Българска народна банка (2026). Официален уебсайт: <https://www.bnb.bg/>

¹⁵ Закон за кредитните институции. В сила от 01.01.2007 г. Обн. ДВ. бр. 59 от 21 Юли 2006 г., изм. и доп. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

- раховането, когато извършват дейност по класовете застраховки по раздел I на приложение № 1 към Кодекса за застраховането¹⁶;
- застрахователи и застрахователни посредници, които са получили лиценз в друга държава-членка и осъществяват дейност на територията на Република България, по един или повече от класовете застраховки по раздел I на приложение № 1 към Кодекса за застраховането;
 - застрахователи със седалище в държави извън държава-членка, получили лиценз от Комисията за финансов надзор да осъществяват дейност в Република България чрез клон, по един или повече от класовете застраховки по раздел I на приложение № 1 към Кодекса за застраховането¹⁷.
 - Лизингови предприятия
 - Пощенски оператори
 - пощенските оператори, лицензирани да извършват пощенски парични преводи съгласно Закона за пощенските услуги и техните представители по чл. 22 от същия закон, на които е възложено изпълнението на отделни дейности от пощенската услуга, свързани с осъществяването на пощенски парични преводи.
 - Инвестиционни посредници
 - инвестиционните посредници, получили лиценз при условията и по реда на Закона за пазарите на финансови инструменти.
 - Колективни инвестиции
 - колективните инвестиционни схеми и другите предприятия за колективно инвестиране, получили лиценз, разрешение или регистрирани при условията и по реда на Закона за дейността на колективните инвестиционни схеми и на други предприятия за колективно инвестиране.
 - Управляващи дружества и алтернативни инвестиционни фондове
 - управляващите дружества и лицата, управляващи алтернативни инвестиционни фондове, получили лиценз или регистрирани при условията и по реда на Закона за дейността на колективните инвестиционни схеми и на други предприятия за колективно инвестиране.
 - Пенсионни дружества
 - пенсионноосигурителните дружества, получили лиценз при условията и по реда на Кодекса за социално осигуряване, с изключение на дейността им по управление на фондове за допълнително задължително пенсионно осигуряване.
 - Одитори
 - регистрираните одитори.
 - Данъчни консултанти и счетоводители
 - лицата, които по занятие предоставят счетоводни услуги и/или консултации в областта на данъчното облагане;

¹⁶ Кодекс за застраховането. В сила от 01.01.2016 г. Обн. ДВ. бр. 102 от 29 Декември 2015 г., изм. и доп. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

¹⁷ Кодекс за застраховането. В сила от 01.01.2016 г. Обн. ДВ. бр. 102 от 29 Декември 2015 г., изм. и доп. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

- лица, които като основна стопанска или професионална дейност предоставят съдействие или съвети по данъчни въпроси чрез свързани лица.
 - Нотариуси
 - нотариусите и помощник-нотариусите по заместване.
 - Правни консултанти
- Лица, по занятие предоставящи правни консултации, когато:
- подпомагат или участват в планирането или изпълнението на операция, сделка или друго правно/фактическо действие на клиент, по отношение на:
 - а) покупко-продажба на недвижим имот или прехвърляне на предприятие;
 - б) управление на средства, финансови инструменти или други активи;
 - в) откриване, управление или разпореждане с банкова сметка, спестовна сметка или сметка за финансови инструменти;
 - г) набавяне на средства за учредяване на юридическо лице или друго правно образувание, увеличаване на капитала, заем или други форми на набавяне на средства за дейността;
 - д) учредяване, регистриране, организиране на дейността или управление на доверителна собственост, търговец или друго юридическо лице;
 - е) доверително управление на имущество, включително тръстове, попечителски фондове и чуждестранни правни образувания;
 - действат за сметка на и/или от името на клиент във финансови операции;
 - действат за сметка на и/или от името на клиент в сделки с недвижим имот;
 - предоставят адрес на управление, адрес за кореспонденция, офис и/или други услуги за регистрация/функциониране на юридическо лице или друго образувание;
 - Лица, които предоставят услуги за регистрация и доверително управление
 - а) адрес на управление, адрес за кореспонденция и други подобни услуги;
 - б) учредяване, регистриране, организиране на дейността и/или управление на търговец или друго юридическо лице;
 - в) доверително управление на имущество или на друго юридическо лице, включително:
 - изпълнение/организация на длъжността директор или подобна;
 - изпълнение на доверителен собственик в тръстове и подобни юрисдикции;
 - изпълнение на длъжността номинален акционер в чуждо юридическо лице, различно от дружество, чийто акции се търгуват на регулаторен пазар.
 - Частни съдебни изпълнители
 - частните съдебни изпълнители и помощник-частните съдебни изпълнители.
 - Недвижими имоти
 - лица, които по занятие посредничат в сделки с недвижими имоти, включително наемни сделки, при които месечният наем възлиза на или надвишава 10 000 евро или еквивалент в друга валута (изм. – ДВ, бр. 94 от 2019 г.).
 - Доставчици на криптоактиви

- доставчиците на услуги за криптоактиви, получили лиценз по Закона за пазарите на криптоактиви, с изключение на дейността им по предоставяне на съвети относно криптоактиви (нова – ДВ, бр. 54 от 2025 г.)
- Търговци на оръжие, петрол и петролни продукти
- Организатори на хазартни игри
- организаторите на хазартни игри, получили лиценз за организиране на хазартни игри в Република България съгласно Закона за хазарта (изм. – ДВ, бр. 42 от 2019 г.; в сила от 28.05.2019 г.; изм. – ДВ, бр. 21 от 2021 г.)
- Лица, които предоставят паричен заем срещу залагане на вещи
- Юридически лица с нестопанска цел (НПО)
- юридическите лица с нестопанска цел с изключение на тези, които не извършват благотворителни, религиозни, културни, образователни, социални или полезни за обществото дейности и попадат в някоя от следните категории, уредени в специален закон:
 - а) творчески съюзи и сродни организации в областта на културата;
 - б) съсловни и браншови организации, работодателски и синдикални организации, стопанските камари и други сдружения в конкретни отрасли.
- Професионални футболни клубове (изм. – ДВ, бр. 21 от 2021 г.)
- Политически партии
- Национален администратор по смисъла на регламент
- изпълнителният директор на Изпълнителната агенция по околна среда като национален администратор по смисъла на Регламент (ЕС) № 389/2013 и свързаните решения.
- Посредници в търговията с изкуство
- лица, по занятие търгуват или действат като посредници в търговията с произведения на изкуството, включително чрез галерии и аукционни къщи, когато стойността на сделката или свързаните сделки възлиза на или надвишава 10 000 евро или еквивалент в друга валута (изм. – ДВ, бр. 94 от 2019 г.)
- Посредници в търговията с изкуството в свободни зони
- лица, които по занятие съхраняват, търгуват или действат като посредници в търговията с произведения на изкуството в свободни зони, когато стойността е 10 000 евро или повече (нова – ДВ, бр. 94 от 2019 г.; изм. – ДВ, бр. 84 от 2023 г.)
- Лица, предоставящи достъп до депозитни касети
- лица, по занятие предоставящи достъп до депозитни касети в обществени трезори, с изключение на лица по т. 1.
- Лица, обслужващи кредити
- лица, обслужващи кредити по Закона за лицата, обслужващи кредити, и купувачите на кредити¹⁸ (нова – ДВ, бр. 50 от 2025 г.; в сила от 20.06.2025 г.)
- Купувачи на кредити

¹⁸ Закон за лицата, обслужващи кредити, и купувачите на кредити. В сила от 20.06.2025 г. Обн. ДВ. бр. 50 от 20 Юни 2025 г.

- купувачите на кредити по Закона за лицата, обслужващи кредити, и купувачите на кредити¹⁹ (нова – ДВ, бр. 50 от 2025 г.; в сила от 20.06.2025 г.)
- Контрол и отговорни:
- Контролът по прилагането на закона се упражнява от председателя на Държавната агенция „Национална сигурност“.
- Контролни органи са определените от председателя на Държавна агенция „Национална сигурност“ длъжностни лица от състава на дирекция „Финансово разузнаване“ на агенцията²⁰.

Според Специалната група за финансови действия срещу изпирането на пари²¹ (FATF) процесът на изпиране на мръсните пари преминава през три етапа – пласиране (вкарване на парите в легалната финансова система), напластяване (отдалечаване от първоизточника чрез напластяване на множество операции и транзакции) и интеграция (опериране с изпраните пари в легалната икономика).

Рисковете, които поставя прането на пари специално пред банките, са:

- репутационен риск
- правен риск
- риск от концентрация на капитали
- влошаване на кореспондентските връзки на банката
- компрометиране управлението на банката²².

Тези ефекти от навлизането на мръсни пари във финансовата институция могат да се появят отделно или заедно. Но резултатът е един – компрометиране на банковата сигурност. Банките извършват редица действия, за да избегнат този риск, част от които са: идентификация на клиентите, наблюдение и анализ на транзакциите, докладване за подозрителни операции към Дирекция „Финансово разузнаване“ към ДАНС²³, сътрудничество с Българска народна банка²⁴ (БНБ), Държавна агенция „Национална сигурност“²⁵ (ДАНС), Прокуратурата²⁶, провеждане на ежегодни обучения на банковия персонал, разкриващи най-новите тенденции в прането на пари и други.

¹⁹ Закона за лицата, обслужващи кредити, и купувачите на кредити. В сила от 20.06.2025 г. Обн. ДВ. бр. 50 от 20 Юни 2025 г.

²⁰ Специализирана Дирекция „Финансово разузнаване“ (2026). Достъп на: <https://www.riskmonitor.bg/bg/resurs/spetsializirana-direktsiya-finansovo-razuznavane-dans> Последен достъп: 12.02.2026.

²¹ FATF (Financial Action Task Force). Официален сайт: <https://www.fatf-gafi.org/en/home.html>

²² Петрунов, Г. (2013). Противодействие на изпирането на пари. София, ИК – УНСС.

²³ Специализирана Дирекция „Финансово разузнаване“ (2026). Достъп на: <https://www.riskmonitor.bg/bg/resurs/spetsializirana-direktsiya-finansovo-razuznavane-dans> Последен достъп: 12.02.2026.

²⁴ Българска народна банка (2026). Официален уебсайт: <https://www.bnb.bg/>

²⁵ Държавна агенция „Национална сигурност“ (2026). Официален уебсайт: <https://www.dans.bg/>

²⁶ Прокуратура на Република България. Официален сайт: <https://prb.bg/>

Важно е да се акцентира, че **банките у нас**, които винаги са акционерно дружество²⁷ (АД), се водят и спазват Международните счетоводни стандарти²⁸ и Международните стандарти за финансово отчитане²⁹, което води до строго определени регламентирани процедури и засилен контрол. Банките, както и техните служители стриктно спазват Закона за счетоводството³⁰ (ЗСч), Закона за кредитните институции³¹ (ЗКИ), както и ЗМИП³².

Според чл. 3 от ЗМИП **мерките за превенция** на използването на финансовата система за целите на изпирането на пари са³³:

1. комплексна проверка на клиентите;
2. събиране и изготвяне на документи и друга информация при условията и по реда на този закон³⁴;
3. съхраняване на събраните и изготвените за целите на този закон документи, данни и информация;
4. (доп. – ДВ, бр. 94 от 2019 г.) оценка на риска от изпиране на пари и финансиране на тероризма;
5. разкриване на информация относно съмнителни операции, сделки и клиенти;
6. разкриване на друга информация за целите на този закон;
7. контрол върху дейността на задължените субекти по раздел II от тази глава³⁵;
8. обмен на информация и взаимодействие на национално равнище, както и обмен на информация и взаимодействие между дирекция "Финансово разузнаване" на Държавна агенция "Национална сигурност", звената за финансово разузнаване на други държави и юрисдикции, както и с компетентните в съответната сфера органи и организации на други държави.

Според чл. 10 от ЗМИП³⁶ комплексната проверка на клиентите включва:

1. идентифициране на клиенти и проверка на тяхната идентификация въз основа на документи, данни или информация, получени от надеждни и независими източници;
2. идентифициране на действителния собственик и предприемане на подходящи действия за проверка на неговата идентификация по начин, който дава достатъчно осно-

²⁷ Закон за кредитните институции. В сила от 01.01.2007 г. Обн. ДВ. бр. 59 от 21 Юли 2006 г., изм. и доп. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г. Чл. 7. (1) Банката се учредява като акционерно дружество и доколкото в този закон не е предвидено друго, за нея се прилага Търговският закон. В сила от 01.07.1991 г. Отражена деноминацията от 05.07.1999 г. Обн. ДВ. бр. 48 от 18 Юни 1991 г., изм. ДВ. бр. 87 от 17 Октомври 2025 г.

²⁸ Регламент (ЕС) № 1606/2002 относно международните счетоводни стандарти. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2002/1606/oj/bul>

²⁹ Международни стандарти за финансово отчитане (МСФО), приети от Европейския съюз. <https://eur-lex.europa.eu/BG/legal-content/summary/international-financial-reporting-standards-ifs-adopted-by-the-european-union.html>

³⁰ Закон за счетоводството. В сила от 01.01.2016 г. Обн. ДВ. бр. 95 от 8 Декември 2015 г., изм. и доп. ДВ. бр. 115 от 30 Декември 2025 г.

³¹ Закон за кредитните институции. В сила от 01.01.2007 г. Обн. ДВ. бр. 59 от 21 Юли 2006 г., изм. и доп. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

³² Закон за мерките срещу изпирането на пари. Обн. ДВ. бр. 27 от 27 Март 2018 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

³³ Закон за мерките срещу изпирането на пари. Обн. ДВ. бр. 27 от 27 Март 2018 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

³⁴ Закон за мерките срещу изпирането на пари. Обн. ДВ. бр. 27 от 27 Март 2018 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

³⁵ Закон за мерките срещу изпирането на пари. Обн. ДВ. бр. 27 от 27 Март 2018 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

³⁶ Закон за мерките срещу изпирането на пари. Обн. ДВ. бр. 27 от 27 Март 2018 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

вание на лицето по чл. 4 да приеме за установен действителния собственик, включително прилагане на подходящи мерки за изясняване на структурата на собственост и контрол на клиента;

3. събиране на информация и оценка на целта и характера на деловите взаимоотношения, които са установени или предстои да бъдат установени с клиента, в предвидените в закона случаи;

4. (изм. – ДВ, бр. 42 от 2019 г.), в сила от 28.05.2019 г., доп. – ДВ, бр. 94 от 2019 г., изм. – ДВ, бр. 84 от 2023 г.) изясняване на произхода на средствата;

5. (изм. – ДВ, бр. 84 от 2023 г.) текущо наблюдение върху установените делови взаимоотношения, задълбочена проверка и анализ на сделките и операциите, извършвани през цялото времетраене на тези взаимоотношения, за да се установи доколко те съответстват на рисковия профил на клиента и на събраната при прилагане на мерките по т. 1 – 4 информация за клиента и/или за неговата стопанска дейност, както и да поддържат и своевременно да актуализират относимите документи, данни и информация.

2. Определяне на етапите, които банката следва при засичане на необичайна/подозрителна операция

2.1. Обща рамка

Банките като задължени лица по Закона за мерките срещу изпирането на пари (ЗМИП) са длъжни да прилагат мерки за идентификация на клиента, мониторинг на операции и подаване на доклади до Финансовото разузнаване (ДАНС) при наличие на подозрение за изпиране на пари или финансиране на тероризъм. Основните правни източници са именно ЗМИП и правилникът/насоките за прилагане, както и указанията на БНБ и ДАНС.

2.2. Етапи на банката – стъпка по стъпка

1. **Засичане (Initial detection)** – Това се случва благодарение на автоматизирани системи за мониторинг³⁷ (AML systems) – софтуерни платформи, които следят всички входящи и изходящи транзакции по зададени правила и модели (например прагове по суми, честота на плащанията, географски корелации, необичайни контрагенти или промяна в типичното поведение на клиента). Тези системи са комбинация от правила (rule-based) – напр. аларма при превод над 10 000 евро или при поредица малки преводи от различни изпращачи – и по-напреднали аналитични/машинно-обучаващи модели, които търсят аномалии в моделите на плащане. Прагът от примерно 10 000 евро е често използвана нормативна граница за автоматично задължително уведомяване в много юрисдикции. Измамниците и при практикуващите пране на пари го избягват чрез структуриране/смърфинг – разделяне на големи суми на множество по-малки транзакции под прага, за да не предизвикат автоматична аларма и последваща проверка. Тази тактика намалява вероятността от незабавна идентификация, но също така създава други индикатори (повтарящи се малки вхо-

³⁷ AML systems (2026). https://www.veriverica.com/use-case/fraud-detection?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=21053600790&utm_term=anti%20money%20laundering%20software&utm_content=794612655484&gad_source=1&gad_campaignid=21053600790&gclid=Cj0KCQiA2bTNBhDjARIsAK89wIE6fLGgzYy-8T5QQDhw8YeqMUPMbZBG9E2Ldqr8dxXisZHPrcqyl0aApZGREALw_wcB.

дящи плащания от различни източници, несъответствие със декларирана дейност), които модерните системи също могат да научат да разпознават.

2. **Записване на първични данни в системата за вътрешен мониторинг** представлява административният и технически процес, при който информацията за подозрителната операция се въвежда във вътрешната база данни или софтуер на банката, предназначен за наблюдение на клиентските операции. Това не е самата автоматична аларма, а официалната регистрация на съмнителното събитие, която стартира вътрешната процедура за анализ и оценка на риска. Служителят, който е засякъл операцията (или системата, която е генерирала сигнал), е длъжен да въведе подробности за клиента, сумите, датата, контрагента и основанието за съмнение в регистър или в специализирана AML-платформа на банката³⁸. Тези първични данни позволяват на отдела „Съответствие“ да извърши проследимост и последваща проверка (Правна основа: ЗМИП, както и Насоките на БНБ за вътрешен контрол, задължават банките да поддържат механизми за:

- непрекъснат мониторинг на бизнес взаимоотношенията и операциите;
- идентификация и документиране на необичайни операции;
- съхранение на информацията за период не по-кратък от пет години;
- и възможност за предоставяне на данни на ДАНС и надзорните органи при поискване.)
- Първичен вътрешен анализ³⁹ (Preliminary internal review)
 - Събиране на налични документи (договори, фактури, кореспонденция, KYC документи) и проверка за предишни транзакции/връзки.
 - Оценка: дали операцията е технически/служебно обяснима или поражда основание за по-задълбочен анализ (Цел: да се елиминират „фалшивите положителни“ случаи и да се фокусира ресурсът върху реално подозрителните).

3. **Оценка на риска и определяне на рисков профил⁴⁰ (Risk assessment & profiling)** – представлява процесът, чрез който банката анализира клиента и неговите операции, за да определи вероятността те да бъдат свързани с изпиране на пари или финансиране на тероризъм. Всеки клиент и сметка се оценяват по набор от критерии – произход на средствата, държава на регистрацията, вид дейност, обем и честота на транзакциите, както и наличие на политическа или свързана експозиция (PEP статус). Ако установеното ниво на риск надвишава вътрешноопределения праг, банката е длъжна да приложи разширена комплексна проверка (Enhanced Due Diligence), която включва допълнително събиране на документи, проверка на източниците на средства и по-задълбочен контрол върху последващите операции. Насоките за тази оценка са регламентирани в ЗМИП и в издадените от БНБ и ДАНС указания относно оценка и профилиране на клиенти по рискови категории.

³⁸ Мерки срещу изпирането на пари (2026). https://www.compliance-navi.com/zmip-aml/?gad_source=1&gad_campaignid=23378805304&gclid=Cj0KCCQiA2bTNBhDjARIsAK89wIENCIZSFKtGnwZaDNWNNsFUZYsBxUC1SZkw2AoSuVMVrzb4MLkoqaskaAo2tEALw_wcB

³⁹ PCT International Search and Preliminary Examination Guidelines (2026). https://www.wipo.int/en/web/pct-system/texts/ispe/21_27_30

⁴⁰ PCT International Search and Preliminary Examination Guidelines (2026). https://www.wipo.int/en/web/pct-system/texts/ispe/21_27_30

4. **Решение от Офицера по съответствие / Вътрешния отдел (Compliance decision)** – Офицерът по съответствие или отговорният отдел решава дали сигналът остава вътрешен или се квалифицира като подозрителна операция, която подлежи на докладване до Финансовото разузнаване. Документация на анализа и основанията за взетото решение (включително при отказ да се докладва – записване на причините)

5. **Подаване на доклад до Финансовото разузнаване (STR/SAR submission)** – Ако операцията е квалифицирана като подозрителна се подава официален доклад (в електронна форма/съгласно изискванията) до ДАНС/ФРП. Наложена е забрана за уведомяване на клиента/трети лица относно докладването (неоповестяване, т.н.)

6. **Архивиране и последващ мониторинг** са заключителният етап от процеса по контрол и превенция на изпирането на пари. Банките са длъжни да съхраняват цялата свързана документация – включително КУС формуляри, анализи, вътрешна кореспонденция и доклади – за срок не по-кратък от пет години след приключване на взаимоотношението с клиента, съгласно чл. 67 от ЗМИП. През този период клиентът остава обект на продължаващ мониторинг, като при установяване на нови подозрителни действия банката трябва незабавно да уведоми компетентните органи (ДАНС, прокуратура, МВР) и да окаже пълно съдействие при разследването.

2.3. Ключови изисквания и времеви параметри

ЗМИП⁴¹, Наредба № Н-1 на ДАНС⁴² и насоките на БНБ⁴³ дават няколко ключови изисквания и времеви параметри.

- **Своевременност** – сигналът за подозрителна операция трябва да бъде подаден незабавно след установяването ѝ, като се избягват неоправдани забавяния, които могат да възпрепятстват разследването.
- **Точност и пълнота на данните** – всички доклади (SAR/STR) трябва да съдържат коректна, проверена и достатъчна информация за клиента, сметката и характера на операцията, за да позволят ефективен анализ от Финансовото разузнаване.
- **Проследимост** – всяка стъпка от вътрешния процес (от сигнализирането до подаването на доклада) трябва да бъде документирана, с посочени лица, дати и решения.
- **Съхранение на информацията** – всички материали по случая следва да се пазят най-малко пет години след приключване на взаимоотношението с клиента.
- **Обучение на персонала** – служителите, които работят с клиенти и трансакции, са длъжни да преминават ежегодни обучения за разпознаване на признаци на пране на пари и за актуални законодателни промени.

⁴¹ Закон за мерките срещу изпирането на пари. Обн. ДВ. бр. 27 от 27 Март 2018 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

⁴² НАРЕДБА № I-3 ОТ 13 НОЕМВРИ 2015 Г. ЗА СПЕЦИФИЧНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ, УСЛОВИЯТА И РЕДА ЗА ПОСТЪПВАНЕ НА ДЪРЖАВНА СЛУЖБА В ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ „НАЦИОНАЛНА СИГУРНОСТ“. В сила от 01.01.2016 г. Издадена от председателя на Държавна агенция „Национална сигурност“. Обн. ДВ. бр. 90 от 20 Ноември 2015 г., ...изм. и доп. ДВ. бр. 90 от 28 Октомври 2025 г.

⁴³ Българска народна банка (2026). Официален уебсайт: <https://www.bnb.bg/>

- **Вътрешен контрол и одит** – банката трябва да извършва регулярни вътрешни проверки на ефективността на своята АМЛ система и да коригира процедурите при установени слабости.
- **Документално обосноваване** – всяко решение да не се подава доклад трябва да бъде записано и мотивирано.
- **Поверителност** – служителите не трябва да уведомяват клиента за подаден доклад (стелт правило по ЗМИП).
- **Сътрудничество** – банката следва да съдейства с допълнителна информация при искане от ДАНС или други компетентни органи.

3. Изготвяне на примерна вътрешна процедура на банката при засичане на подозрителна операция

3.1. Цел и обхват

Целта при изготвяне на примерна вътрешна процедура на банката при засичане на подозрителна операция е да се осигури единен, състоятелен и документируем ред за откриване, оценка, ескалация и подаване на доклади за подозрителна дейност в съответствие с изискванията на ЗМИП и вътрешните регулации на банката. Обхватът включва всички клонове, дъщерни дружества и служители, ангажирани с обработка на плащания и Know Your Customer⁴⁴ (KYC).

3.2. Отговорности

- **Фронт-офис служител** – първично засичане и подаване на вътрешен сигнал в системата.
- **Мониторинг екип** – извършва първичен анализ и събира допълнителни доказателства.
- **Офицер по съответствие (Compliance Officer)** – взема окончателното решение за подаване на SAR/STR и подписва доклада.
- **Правен отдел** – при необходимост консултира и оценява правните рискове или координацията с правоохранителните органи⁴⁵.

⁴⁴ Know Your Customer (2026). https://www.au10tix.com/landing/idv-1/?utm_source=google_ads&utm_medium=cpc&utm_campaign=EMEA-general&utm_term=kyc%20banking&utm_content=KYC&gad_source=1&gad_campaignid=15985117649&gclid=Cj0KCCQIA2bTNBhDjARIsAK89w1EL6oXopkyQ0yPijJWJ2bO2qM1bYW2LYT8zUSf8uk1cyLVq9beFyxsaArTtEALw_wcB.

⁴⁵ Know Your Customer (2026). https://www.au10tix.com/landing/idv-1/?utm_source=google_ads&utm_medium=cpc&utm_campaign=EMEA-general&utm_term=kyc%20banking&utm_content=KYC&gad_source=1&gad_campaignid=15985117649&gclid=Cj0KCCQIA2bTNBhDjARIsAK89w1EL6oXopkyQ0yPijJWJ2bO2qM1bYW2LYT8zUSf8uk1cyLVq9beFyxsaArTtEALw_wcB.

3.3. Процедурни стъпки

1. **Инициране** – Служител попълва вътрешна форма/сигнал в системата за мониторинг (поля: идентификатор на сметка, име на клиента, вид операция, сума, дата, кратко описание на съмнението). Генерира се автоматично уведомление до екипа за мониторинг.

2. **Първична проверка**

- Проверка на КУС досието: валидност на документи, бенефициенти, собственост.
- Сравнение с предишни транзакции и профил на клиента.
- Изискване на допълнителни документи/обяснения от клиента (ако това няма да компрометира разследването или ще представлява уведомление – преценка на Риска по ЗМИП).
- Вътрешен доклад (1 – 2 страници) с препоръка: (а) отказ; (б) наблюдение; (в) доклад до ДАНС.

3. **Анализ и оценка**

- Преглед на събраните данни, извършване на разширен анализ (поток на трансакции, връзки с третите лица, офшорни плащания и т.н.).
- Класификация по ниво на риска (ниско/средно/високо).
- Приемане на решение: подава се SAR/STR или не. Всички решения се документират с мотиви.

4. **Подаване на доклад (STR) към ДАНС**

- Попълване на официалната форма/електронен модул (според изискванията на ДАНС).
- Прикачване на съпътстващи доказателства: стенограми/скрийнове от системи, копия на договори/фактури, банкови извлечения, писмени обяснения и др.
- Сигналят се подава по каналите, определени от ДАНС, и се регистрира вътре в системата на банката.

5. **Последващи действия и съхранение**

- Архивиране на цялата документация за минимум нормативно изискуем срок.
- Продължаващ мониторинг и уведомяване на вътрешните ръководители при нови факти.
- При искане – съдействие на разследващите органи с допълнителни данни и извлечения.

Примерен шаблон за вътрешен сигнал (за система/вътрешен регистър)

- Вътрешен №: _____
- Дата/Час: _____
- Подал: (име/служебен номер)
- Клиент/Контрагент: (наименование, ЕИК/Идентификатор, държава на регистрация)
- Сметка/IBAN: _____
- Описание на операцията: (дати, суми, изпращащи/получаващи)
- Конкретни основания за подозрение: (напр. раздробяване на плащания под прага; липса на икономическа обосновка; несъответствие с дейността)
- Приложени документи/доказателства: (списък)
- Препоръка на мониторинг екипа: (напр. доклад до ДАНС/наблюдение/отказ)

- Решение на Compliance Officer: (решение, мотиви, дата, подпис)
- Ако е подаден SAR – рег. № на подаден доклад и дата.

Предложената процедура и шаблони предоставят оперативна рамка, която съчетава изискванията на ЗМИП и добрите практики, описани в насоките на регулаторите. Препоръчително е да адаптирате шаблоните към конкретната ИТ-система и вътрешната организационна структура на вашата банка и да актуализирате „праговете“ и ролите съобразно реалния риск и ресурси.

3. Възможни нарушения на банката. Санкции

В нашия случай, при който местна банка получава големи транзакции, но на малки части от чуждестранна компания, която не извършва икономическата си дейност на територията на Република България, възможните нарушения, които банката може да извърши, са:

- **Неизвършена или непълна идентификация на клиента (KYC нарушение)**

Know Your Customer⁴⁶ (KYC) представлява регулаторна и фундаментална процедура по ЗМИП, която спомага банката да идентифицира клиента, провери собствениците му, да оцени риска и какъв тип икономическа дейност извършва. В този случай, банката не е изпълнила регулаторното изискване, тоест не е установено дали фирмата има реална дейност и няма адекватна информация за произхода на тези парични средства.

- **Недостатъчна оценка на риска и липса на разширена комплексна проверка**

Чуждестранните компании и най-вече тези, които не извършват реална дейност на територията на Република България, представляват по-висок риск. Ако нашата местна банка не е извършила задължителната проверка, това представлява нарушение на процедурите по управление на риска. Проверката е от изключително значение и е предвидена точно за клиенти, които имат съмнителен профил, с необичайни транзакции и структурирани преводи.

- **Неправилен и непълен мониторинг на транзакциите**

Всяка банка има за цел да засича поредица от малки транзакции с еднакъв произход, необичайно високи суми или несъответствие между транзакциите и профила на клиента. Мониторингът е изключително важна дейност, която спомага по-лесно и навременно откриване на изпирането на пари. Ако той бъде пренебрегнат, банката нарушава Закона за мерки срещу изпирането на пари, както и вътрешните си правила. Това от своя страна ще доведе до засилен надзор, предписания за промяна на вътрешните системи и външни одити от страна на БНБ⁴⁷.

- **Неподаване на доклад за подозрителна дейност (SAR) към ДАНС**

Този вид нарушение е едно от най-тежките нарушения, защото това е очевидното прикриване на признаците за изпирането на пари или незаконна дейност.

⁴⁶ Know Your Customer (2026). https://www.a10tix.com/landing/idv-1/?utm_source=google_ads&utm_medium=cpc&utm_campaign=EMEA-general&utm_term=kyc%20banking&utm_content=KYC&gad_source=1&gad_campaignid=15985117649&gclid=Cj0KCOiA2bTNBhDjARIsAK89wlEL6oXopkyQ0yPijJWJ2bO2qM1bYW2LYT8zUSf8uk1cyLVq9beFyxsaArTtEALw_wcB.

⁴⁷ Българска народна банка (2026). Официален уебсайт: <https://www.bnb.bg/>

- **Препятстване на проверката или укриване на информация**

Ако банката не предостави необходимите документи, забави проверката или опита да прикрие пропуски, това е допълнително нарушение по ЗМИП.

Административните и паричните **санкции** са посочени в чл. 116 в ЗМИП⁴⁸. При еднократно нарушение, ако деянието не съставлява престъпление, глобите за физически лица (в това число и длъжностните лица) могат да варират от 1 000 лв. до 10 000 лв., а за юридическите лица (в случая нашата банка) – до 50 000 лв. При повторно нарушение глобата е от 2 000 до 20 000 лв. и имуществени санкции до 200 000 лв. При тежки или системни нарушения, ако деянието не съставлява престъпление, наказанията могат да бъдат: глоба от 5000 лв. до 2 000 000 лв. и имуществени санкции до 10 000 000 лв. или до 10 процента от оборота за годината⁴⁹.

При определяне на размера на видовете санкции наказващите органи вземат под внимание продължителността и обхвата на нарушението, дали е еднократно или е извършено повторно, степента на вреда, наличието на умисъл или пренебрежение, степен на съдействие, оказано на контролните органи, предприети ли са действия от банката след като е установено нарушение и финансовото състояние на нарушителя.

Санкциите могат да бъдат наложени от Държавна агенция „Национална сигурност“ – СД „Финансово разузнаване“ (ДАНС), която приема и анализира докладите за подозрителни операции и извършва проверки за съответствие с разпоредбите на ЗМИП. При нарушения участва в процесите по налагане на административни мерки. Българската народна банка⁵⁰ (БНБ) извършва надзор върху банките и платежните институции.

Освен вече изброените парични санкции, съществуват и редица последици, които могат да повлияят на дългосрочната стабилност на банката. В случай, че тя е позволила тези трансакции от чуждестранната компания и не е докладвала на съответния контролен орган, тя е изложена на:

- **Репутационни щети** – накърняване публичния имидж на банката;
- **Ограничения върху определени финансови операции като международни преводи или временно отнема на лиценза;**
- **Правни последици** – наказателни производства срещу длъжностни лица (чл.253 от Наказателният Кодекс), разследване срещу ръководството или граждански иски;
- **Икономически и оперативни разходи** – банката може да понесе значителни разходи за вътрешни одити и проверки, въвеждане на корективни мерки, инвестиция в по-сигурна ИТ система и допълнителни обучения за служителите на банката.

⁴⁸ Закон за мерките срещу изпирането на парите. Обн. ДВ. бр. 27 от 27 Март 2018 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

⁴⁹ Закон за мерките срещу изпирането на парите. Обн. ДВ. бр. 27 от 27 Март 2018 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

⁵⁰ Специализирана Дирекция „Финансово разузнаване“ (2026). Достъп на: <https://www.riskmonitor.bg/bg/resurs/spetsializirana-direktsiya-finansovo-razuznavane-dans> Последен достъп: 12.02.2026.

4. Анализ на техниките и схемите за пране на пари

4.1. Фази на прането на пари

Изпирането на пари представлява процес, чрез който незаконно придобити парични средства – от престъпления като корупция, трафик, контрабанда или укриване на данъци – се преобразуват така че да изглеждат като легални средства. Целта е да се прикрие истинският произход на парите, за да могат те свободно да се използват в официалната икономика. Ако трябва да обясним този процес по по-лесен начин, то това е процес в който превръщаме „мръсни пари“ в „чисти пари“, които да използваме без да подлежим на наказателна отговорност.

Изпирането на пари се разглежда като процес, който преминава основно през три фази – пласиране, наслагване и интеграция. В нашия доклад ще представим основно тези фази⁵¹:

1. Първа фаза: Пласиране

Първият етап от процеса на изпиране на пари се нарича „пласиране“ (placement). През него незаконно придобитите средства за първи път се въвеждат в законната финансова система като това може да се случи по най-различни начин. Като примери можем да кажем директното депозирание на пари в банка; много на брой дребни вноски, известни като „смърфинг“ (ще го разгледаме по-надолу по-подробно); операции в казина или други действия, които целят да прикрият реалния произход на средствата. Основната идея на тази фаза е парите да бъдат „откъснати“ от мястото и обстоятелствата, при които са придобити, и да започнат да изглеждат като част от легален финансов поток, например под формата на депозит или начална инвестиция. Този етап се счита за най-рисков⁵².

2. Втора фаза: Наслагване

Вторият етап от процеса на изпиране на пари се нарича „наslagване“ (layering). След като е преминал процесът на пласиране, средствата вече са въведени в легалната финансова система и започва най-сложният етап от престъпната дейност. В тази фаза се извършват поредица от финансови операции – международни преводи, конвертиране на валути, фиктивни търговски сделки, издаване на фалшиви фактури и други, които имат за цел да заличат връзката между парите и тяхното незаконно начало. Много често за целта се използват офшорни компании, подставени лица или банкови сметки в юрисдикции със слаба регулация и строга банкова тайна. Чрез натрупването на множество такива операции се създава сложна верига – своеобразни „пластове“ – които значително затрудняват проследяването на движението на средствата.

3. Трета фаза: Интеграция

Третият етап от процеса на изпиране на пари се нарича интеграция (integration). В последния етап от процеса средствата, които вече са преминали през различни форми на прикриване, се вливат отново в легалната икономика. На този етап те се представят като напълно законни приходи. Това обикновено се осъществява чрез инвестиции в недвижими имоти, различни търговски предприятия, финансови инструменти, благородни метали, луксозни стоки и други активи, които изглеждат напълно легитимни. След толкова много предходни трансакции проследяването на произхода на парите става почти невъз-

⁵¹ По Петрунов, Г. (2016). Изпиране на пари – мащаб, ефекти, публични политики. София, ИК – УНСС.

⁵² Петрунов, Г. (2016). Изпиране на пари – мащаб, ефекти, публични политики. София, ИК – УНСС.

можно без задълбочено и мащабно разследване. Интеграцията представлява финалния етап от успешното изпиране, при който престъпниците могат необезпокоявано да се възползват от средствата, без да предизвикват съмнения.

Въпреки че трите фази се разглеждат като общоприет модел на изпиране на пари, реалната практика показва, че процесът невинаги протича в ясно определена последователност и понякога се ограничава само до част от тях. Но познаването на трите основни фази остава от съществено значение за ефективното разкриване и предотвратяване на прането на пари. То дава възможност на финансовите институции и надзорните органи да разпознават признаци на риск и да предприемат адекватни мерки за противодействие.

4.2. Илюстрация на процеса по изпиране на пари с пример

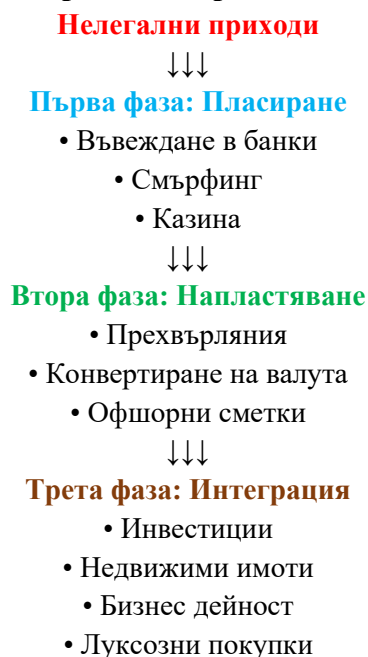
За да представим по-ясно как изглеждат трите етапа на изпиране на пари, ще разгледаме пример, описан в практиката на САЩ⁵³.

В конкретния случай човек, занимаващ се с незаконна търговия с наркотици, решава да прикрие получените средства. Вместо да внесе голяма сума наведнъж, той прави множество дребни депозити, всеки под 10 000 долара, по банковата сметка на своята майка, за да избегне задължителното докладване към властите. След това придобива малък магазин, чрез който започва да представя доходите си като напълно легални.

Трите фази на процеса тук са следните:

- 1) **Пласиране** – постепенното внасяне на незаконните пари в банковата система чрез малки депозити;
- 2) **Напластяване** – използването на сметки и името на друго лице с цел да се скрие връзката между парите и първоначалния им източник;
- 3) **Интеграция** – закупуването на бизнес, който позволява средствата да изглеждат като приходи от законна дейност.

4.3. Схема на процеса по изпиране на пари

⁵³ Петрунов, Г. (2016). Изпиране на пари – мащаб, ефекти, публични политики. София, ИК – УНСС.

4.4. Последници от изпирането на пари

Както обяснихме в предходните точки, прането на пари представлява процес, чрез който незаконно придобити парични средства се въвеждат в легалната икономика и се представят като законни. Както се досещате този процес оказва сериозни негативни последици върху икономическите, финансовите и социалните системи на държавите, които ще се опитаме да представим в подточки:

- Подкопаване на легалната икономика: Фирмите, използвани за пране на пари, често смесват законни и незаконни приходи и могат да си позволят да предлагат стоки и услуги на изкуствено ниски цени. Това поставя легалните компании в неравностойно положение. В развиващите се икономики големи обеми „мръсни“ пари могат да отслабят държавния контрол върху икономическата политика;
- Нарушаване на стабилността на финансовите институции: Масовото движение на незаконни капитали подкопава доверието във финансовата система, оказва влияние върху валутните курсове и лихвените проценти и увеличава риска за националната и глобалната финансова стабилност;
- „Изкривяване“ на финансовите пазари: Нелегалните средства могат да нарушат нормалното функциониране на финансовите пазари, особено в развиващи се икономики, което затруднява инвестиционната среда и развитието на капиталовите пазари;
- Неустойчиво икономическо развитие: „Престъпните“ капитали често се инвестират без реален икономически ефект, с цел единствено легализиране на средствата. Това води до изкривено развитие на отрасли, ниска производителност и забавяне на икономическия растеж;
- Ограничаване на държавната икономическа политика: Концентрацията на „мръсни“ пари в определени региони или сектори отслабва ролята на държавата в управлението на икономиката. Големите незаконни капитали могат да повлияят на валутната и фискалната политика и да създадат монополни структури;
- Намалени бюджетни приходи и увеличени разходи: Тъй като незаконните доходи не се декларират, данъчните постъпления намаляват, което води до дефицити и по-високи данъци за гражданите. Държавата е принудена да увеличава разходите за контрол и борба с престъпността;
- Нарушаване на пазарната организация: Престъпни групи с голям капитал могат да придобиват стратегически предприятия, например чрез приватизация, като по този начин влияят върху цели отрасли. Това засилва нелоялната конкуренция и икономическата власт на престъпните структури.

Прането на пари представлява не просто финансово престъпление, а сериозен икономически и социален проблем. То подпомага дейността на организираната престъпност, нарушава нормалното функциониране на легалната икономика и застрашава стабилността на финансовите системи. За да се противодейства ефективно на това явление, е необходимо международно сътрудничество, строг контрол върху финансовите потоци и прилагане на адаптивни, но ефективни механизми за наблюдение, които да не възпрепятстват нормалната икономическа активност.

5. Приложими техники в процеса на изпиране на пари

5.1. Структуриране (смърфинг) и трансгранични техники за пране на пари

Структурирането, известно още като смърфинг, представлява умишлено разделяне на голяма сума пари на множество по-малки транзакции, всяка от които остава под прага за задължително докладване. Целта е да се избегне наблюдение от финансовите институции и органите за финансово разузнаване. Тази техника е широко използвана, тъй като позволява незаконните средства да бъдат въведени в легалната икономика, без да привличат внимание на системите за мониторинг⁵⁴.

Най-честите форми на смърфинг включват различни подходи. Сред тях е раздробяване на внасянията или преводите – вместо един голям трансфер, сумата се разделя на множество по-малки депозити. Друг метод е използването на множество лица (смърфове), които извършват малки плащания или преводи от името на основния извършител. Средствата могат да се разпределят през различни банки и клонове, за да се избегне връзка между операциите, а често се прилага и „цикличност на дребни транзакции“, което означава многократни вноски и тегления, които остават под праговете за автоматично докладване. Смърфингът често се комбинира и с други техники, като използване на фиктивни фирми, обменни бюра или покупка на лесно ликвидни активи, за да се прикрие произходът на парите⁵⁵.

Основната цел на смърфинга е да се затрудни проследяването на паричните потоци и да се създаде илюзия за законност на финансовите операции. В резултат незаконно придобитите средства се въвеждат в легалната икономика под формата на множество дребни и на пръв поглед нормални транзакции, което замъглява връзката между престъпния източник и крайните бенефициенти.

Пример за такъв случай е следният:

Физическо лице „А“ получава 120 000 лв. от неустановен източник.

В рамките на 3 месеца сумата е разделена на няколко части и чрез 12 различни лица са направени по вноски; по 10 вноски всяко лице – общо 1 200 транзакции, осъществени през различни клонове на четири банки.

Всички вноски остават под прага за автоматично докладване, използвани са множество лица и сметки, а времето и географското разпределение прави връзката между операциите трудно откриваема.

Индикаторите за подозрителна дейност включват многобройни дребни вноски от различни лица за кратък период, несъответствие между профила на клиента и обема на операциите, чести преводи между сметки, последвани от бързи тегления, както и липса на реална икономическа дейност, която да обясни паричните потоци.

В случай на идентифициране на подобен модел банката е задължена да подаде доклад за подозрителна дейност до компетентните органи, като могат да последват разследване, блокиране на сметки и наказателна отговорност за пране на пари и съучастие.

За превенция и откриване на смърфинг се прилагат различни мерки. Те включват мониторинг на модели чрез автоматичен анализ на повторяеми шаблони от дребни тран-

⁵⁴ Андреева, М. (2020). Какво е общото между прането на пари и смърфовете? Достъп на: <https://www.riskcompliance.bg/news/smurfing/> Последен достъп: 12.02.2026.

⁵⁵ Андреева, М. (2020). Какво е общото между прането на пари и смърфовете? Достъп на: <https://www.riskcompliance.bg/news/smurfing/> Последен достъп: 12.02.2026.

закции, проверки по принципа КҮС и проверка на източника на средства и целта на преводите. Също така се използва анализ на връзки между контрагенти чрез мрежови анализи, за да се разкрият общи бенефициенти, а обучението на служители повишава осведомеността за рисковите индикатори и правилното докладване на подозрителни операции.

5.2. Трансгранични преводи чрез кухи компании

При използване на чуждестранни компании без реална икономическа дейност целта е да се прикрие произхода и собствеността на средствата, като те се въвеждат в легалната икономика под формата на „чисти“ трансакции. Основният инструмент в тези схеми са „кухите“ компании – юридически лица, които формално съществуват, но нямат реална стопанска дейност. Често те са регистрирани в офшорни юрисдикции, където данъчният и банковият контрол е слаб, а действителният собственик може да остане анонимен.

Трансграничните банкови преводи се използват за прехвърляне на средства между различни държави, което значително затруднява проследяването на паричния поток. За допълнително замъгляване на собствеността се използват номинални акционери и директори, които формално контролират фирмите, но в действителност не взимат решения. Често се прилагат и фалшиви договори и фактури, симулиращи сделки за стоки или услуги, които не се извършват в действителност. Друга популярна техника е т.нар. „кръгови преводи“ (round-tripping), при които средствата се връщат обратно в страната на произход като легитимна инвестиция, създавайки илюзия за законност.

Схемите за трансгранично пране на пари могат да се разгледат и през призмата на основните фази, определени от FATF⁵⁶. Layering⁵⁷ включва многократни междубанкови трансфери с цел замъгляване на следата на парите. Structuring⁵⁸ се състои в раздробяване на преводите под отчетните прагове, за да не бъдат засечени. Concealment⁵⁹ цели скриване на действителния собственик чрез офшорни дружества и сложни корпоративни структури. А Trade-Based Money Laundering⁶⁰ прикрива средствата чрез фиктивни тър-

⁵⁶ FATF (2025). Access to: <https://www.fatf-gafi.org/en/topics/fatf-recommendations.html> Last accessed: 12.02.2026.

⁵⁷ Layering (слоеобразуване) е втората и най-сложна фаза в процеса на изпиране на пари, която се състои точно в извършването на многократни, сложни финансови трансакции. Parfitt, N. (2023). How Criminals Use Layering in Money Laundering. – In: Feedzai. Access to: <https://www.feedzai.com/blog/how-criminals-use-layering-in-money-laundering/> Last accessed: 12.02.2026.

⁵⁸ Structuring (структуриране) е специфична техника за пране на пари, при която големи суми пари (често незаконно придобити) се раздробяват на множество по-малки трансакции, които са под прага за задължително докладване (reporting threshold) пред държавните органи. Kohn, Kohn&Colapinto (2025). What is Structuring in Money Laundering? . Access to: <https://kkc.com/frequently-asked-questions/structuring-in-money-laundering/> Last accessed: 12.02.2026.

⁵⁹ Прикриването (concealment) на действителния собственик (Ultimate Beneficial Owner – UBO) чрез офшорни дружества и сложни корпоративни структури е метод за избягване на прозрачност, използван за скриване на контрола върху активи, извършване на пране на пари, корупция или данъчни измами. Тази практика разделя законното притежание от реалния контрол, като прави проследяването на лицата, облагодетелстващи се от дейността, изключително трудно за регулаторните органи. The Egmont Group (2021). Concealment of Beneficial Ownership. Access to: <https://egmontgroup.org/news/concealment-of-beneficial-ownership/> Last accessed: 12.02.2026.

⁶⁰ Raiffeisen Bank International AG (2026). Fortify Your Banking Transactions. Access to: https://www.rbinternational.com/en/campaign/risk-mitigation.html?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=DCA_B2B_SEM_AO_Conversion_R

говски операции, използвайки фактури и международни сделки, без реална икономическа активност.

5.3. Вътрешни преводи между свързани лица

Когато се извършват парични преводи в рамките на една корпоративна група, често се използват специфични техники, за да се прецени дали операциите са реални или целят прикриване на незаконни средства. В тези случаи се прилагат принципите на трансферното ценообразуване, които позволяват да се анализира дали цените и условията на вътрешнофирмените трансакции съответстват на пазарните стандарти.

Най-често използваните методи включват: метода на сравнимите неконтролирани цени (CUP), при който се сравняват цените на подобни сделки между независими страни; метода на добавената стойност (Cost Plus), който определя справедлива цена чрез добавяне на стандартна печалба към разходите; метода на препродажбата, при който се анализира маржът между покупка и последваща продажба; метода на нетната печалба (TNMM), който се фокусира върху рентабилността на вътрешните операции; и метода на разпределената печалба (Profit Split), при който печалбата се разпределя пропорционално между свързаните лица според техния принос.

Освен финансовите модели, за проверка на вътрешните преводи се прилагат и одиторски и счетоводни техники. Те включват проследяване на плащанията, проверка на сключени договори и оценка на икономическата логика на трансакциите, за да се гарантира, че паричният поток има реална основа и не е средство за прикриване на незаконни доходи.

5.4. Използване на офшорни зони и подставени фирми

Използването на офшорни зони и подставени фирми е една от често срещаните техники за прикриване на действителния произход и собственост на средства. В този контекст съществуват няколко ключови етапа за идентифициране, анализ и превенция на рисковете⁶¹.

Първата стъпка е определяне на рисковете, като тук сигналните индикатори включват липса на прозрачност в собствеността, сложни корпоративни структури, плащания към юрисдикции с висока степен на секретност и използване на номинални директори или фиктивни адреси.

Следващ етап е събирането на доказателства, което обхваща учредителни документи, списъци на акционери, банкови извлечения и SWIFT съобщения, договори и фактури, данни от публични регистри и OSINT източници, както и проверки за санкции и политически връзки (PEP screening).

Аналитичните техники включват проследяване на паричните потоци (Money Flow), проверка на счетоводни записи и фактури чрез forensic accounting, графично изобразяване на връзките между субекти чрез network analysis и откриване на необичайни модели на преводи чрез anomaly detection.

[isk-2026_GEN&utm_term=FraudCyberAttackRiskCampaign&utm_id=23438849991&gad_source=1&gad_campaignid=23438849991&gclid=Cj0KCQIA2bTNBhDjARIsAK89wIF6IC8KZCROQnPP9XAId7GNn92M5bMzZ1JlOHKONZQ94nl7G19SPoaAm1xEALw_wcB](https://isk-2026.GEN&utm_term=FraudCyberAttackRiskCampaign&utm_id=23438849991&gad_source=1&gad_campaignid=23438849991&gclid=Cj0KCQIA2bTNBhDjARIsAK89wIF6IC8KZCROQnPP9XAId7GNn92M5bMzZ1JlOHKONZQ94nl7G19SPoaAm1xEALw_wcB) Last accessed: 12.02.2026.

⁶¹ По Петрунов, Г. (2016). Изпиране на пари – мащаб, ефекти, публични политики. София, ИК – УНСС.

При идентифициране на нередности се предприемат регулаторни и правни действия, като подаване на сигнал до Финансовото разузнаване (FIU), искания за международна правна помощ, блокиране на сметки и замразяване на активи, както и разкриване на действителните собственици на фирмите.

Накрая, превенцията в организациите е ключова. Това включва въвеждане на политики за KYC и EDD (задълбочено познаване на клиента), мониторинг на плащания към рисков юрисдикции, обучение на служители по комплайънс и AML, както и изискване на декларации за действителна собственост. Така организациите могат да минимизират риска от използване на офшорни структури за пране на пари.

6. Доклад за подозрителната дейност. Роля на ДАНС в случая

Чуждестранната компания, която осъществява финансови трансакции към банката, няма видима бизнес дейност в Р. България. При използването на метода СМЪРФИНГ автоматично се поражда съмнение по отношение на произхода на средствата, които тя трансферира. От тук следва да се провери дали въпросната компания попада в списъците на международни институции за финансово разузнаване, за организации със съмнителна репутация, и дали отговаря на критерии за съмнение, по отношение на методите за трансфер на финансови средства. В случая е видно само, че компанията не е българска и в случая е редно да се направи оценка на риска, според каквито са критериите на ДАНС, на база на които е възможно да се определи до каква степен дейността и финансовите операции на компанията са подозрителни или не са. За целта е необходимо да се събере информация за дейност и финансово състояние на въпросната компания. Следните критерии биха могли да се приложат при анализа за дейността на компанията и да се категоризират като подозрителни или не, показатели, които компанията проявява по различни критерии.

Прилагане на поне два от следните способности:

- събиране на информация от клиента за основната му дейност, включително за действителния и очаквания обем на деловите взаимоотношения и на операциите или сделките, които се очаква да бъдат извършвани в рамките на тези взаимоотношения, чрез попълване на въпросник или по друг подходящ начин;
- събиране на друга информация от официални независими източници – данни от публично достъпни регистри и бази от данни и др.

Режим на установяване произхода на средствата⁶² (чл. 66/ЗМИП)

- Използване на информация, събирана във връзка с изпълнението на изискванията на този или други закони и подзаконови нормативни актове, включително Валутния закон, която да показва ясен произход на средствата;
- Използване на информация, обменяна в рамките на групата, която да показва ясен произход на средствата, когато е приложимо;
- Проследяване на паричните потоци в рамките на установените делови взаимоотношения с клиента, при което да е виден ясен произход на средствата, когато е приложимо.

⁶² Закон за мерките срещу изпирането на парите. Обн. ДВ. бр. 27 от 27 Март 2018 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.

- При невъзможност – писмена декларация от клиента

Задължения за всички ЮЛ, правни образувания и лицата им за контакт:

- да получават,
- да разполагат и
- да предоставят в определените по закон случаи подходяща, точна и актуална информация относно физическите лица, които са техни действителни собственици, включително с подробни данни относно притежаваните от тях права

При съмнение за изпиране на пари и/или за наличие на средства с престъпен произход по реда и условията на чл. 72/ЗМИП.

При узнаване за ИП или за средства с престъпен произход – компетентни органи по НПК, ЗМВР или ЗДАНС и САД ФР.

При поискване по реда и условията на чл. 74 ЗМИП:

- Определен е срок за предоставяне на информацията (3 работни дни), който може да бъде съкратен или удължен от директора на САД ФР.

Възможност за определяне на формата.

- Въведена е възможност за даване на указания от страна на САД ФР за осъществяване на наблюдение на извършвани в рамките на деловото взаимоотношение сделки или операции за определен период и относно предоставяне на информация за същите на дирекцията:

1. контрол върху дейността на действащ субект.

2. обмен на информация и взаимодействие на национално равнище, както и обмен на информация и взаимодействие между дирекция „Финансово разузнаване“ на Държавна агенция „Национална сигурност“, звената за финансово разузнаване на други държави и юрисдикции, както и с компетентните в съответната сфера органи и организации на други държави.

3. Наднационална оценка на риска – Европейска комисия

4. Национална оценка на риска – установяване, оценка, разбиране и ограничаване на рисковете от ИП и ФТ на национално ниво.

5. Оценка на риска от задължените субекти – установяване, разбиране и оценяване на рисковете от ИП и ФТ на ниво субект

6. Отчитане на съответните рискови фактори, включително :

- клиентите,
- държавите или географските зони,
- предлаганите продукти и услуги,
- извършваните операции и сделки

7. Определяне рисковия профил на клиента и на деловото взаимоотношение с него.

Прилагане на мерките по ЗМИП в съответствие с определения рисков профил.

Оценки на риска на секторно равнище

8. Времевите интервали, през които се преглеждат и актуализират поддържаните бази от данни и клиентските досиета, при съобразяване на установеното и документирано при оценката на риска ниво на риска за клиентите и деловите взаимоотношения

9. Липса на адресна регистрация на компанията

10. Комплексна проверка на компанията

ИЗПОЛЗВАНИ ИЗТОЧНИЦИ

- Андреева, М. (2020). Какво е общото между прането на пари и смърфовете? Достъп на: <https://www.riskcompliance.bg/news/smurfing/> Последен достъп: 12.02.2026.
- Българска народна банка (2026). Официален уебсайт: <https://www.bnb.bg/>
- Държавна агенция „Национална сигурност“ (2026). Официален уебсайт: <https://www.dans.bg/>
- Закон за кредитните институции. В сила от 01.01.2007 г. Обн. ДВ. бр. 59 от 21 Юли 2006 г., изм. и доп. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.
- Закона за лицата, обслужващи кредити, и купувачите на кредити. В сила от 20.06.2025 г. Обн. ДВ. бр. 50 от 20 Юни 2025 г.
- Закон за мерките срещу изпирането на парите. Обн. ДВ. бр. 27 от 27 Март 2018 г., изм. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.
- Закон за счетоводството. В сила от 01.01.2016 г. Обн. ДВ. бр. 95 от 8 Декември 2015 г., изм. и доп. ДВ. бр. 115 от 30 Декември 2025 г.
- Кодекс за застраховането. В сила от 01.01.2016 г. Обн. ДВ. бр. 102 от 29 Декември 2015 г., изм. и доп. ДВ. бр. 16 от 10 Февруари 2026 г.
- Международни стандарти за финансово отчитане (МСФО), приети от Европейския съюз. <https://eur-lex.europa.eu/BG/legal-content/summary/international-financial-reporting-standards-ifs-adopted-by-the-european-union.html>
- Мерки срещу изпирането на пари (2026). https://www.compliance-navi.com/zmip-aml/?gad_source=1&gad_campaignid=23378805304&gclid=Cj0KCQiA2bTNBhDjARIsAK89wIENCIZSFkTgnwZaDNWNNsFUZYsBxUC1SZkw2AoSuVMVrzb4MLkoqskA Ao2tEALw_wcB
- Наказателен кодекс. В сила от 01.05.1968 г. Обн. ДВ. бр. 26 от 2 Април 1968 г., изм. и доп. ДВ. бр. 115 от 30 Декември 2025 г.
- НАРЕДБА № I-3 ОТ 13 НОЕМВРИ 2015 Г. ЗА СПЕЦИФИЧНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ, УСЛОВИЯТА И РЕДА ЗА ПОСТЪПВАНЕ НА ДЪРЖАВНА СЛУЖБА В ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ "НАЦИОНАЛНА СИГУРНОСТ". В сила от 01.01.2016 г. Издадена от председателя на Държавна агенция „Национална сигурност“. Обн. ДВ. бр.90 от 20 Ноември 2015 г., ...изм. и доп. ДВ. бр. 90 от 28 Октомври 2025 г.
- Петрунов, Г. (2016). Изпиране на пари – мащаб, ефекти, публични политики. София, ИК – УНСС.
- Петрунов, Г. (2013). Противодействие на изпирането на пари. София, ИК – УНСС.
- Прокуратура на Република България. Официален сайт: <https://prb.bg/>
- Регламент (ЕС) № 1606/2002 относно международните счетоводни стандарти. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2002/1606/oj/bul>
- Специализирана Дирекция „Финансово разузнаване“ (2026). Достъп на: <https://www.riskmonitor.bg/bg/resurs/spetsializirana-direktsiya-finansovo-razuznavane-dans> Последен достъп: 12.02.2026.
- AML systems (2026). https://www.ververica.com/use-case/fraud-detection?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=21053600790&utm_term=anti%20money%20laundering%20software&utm_content=794612655484&gad_sou

- [rce=1&gad_campaignid=21053600790&gclid=Cj0KCQiA2bTNBhDjARIsAK89wIF6fL GgzYy-8T5QQDHw8YeqMUPMbZBG9E2Ldqr8dxFXiszHPrcqyl0aApZGEALw_wcB](https://www.fatf-gafi.org/en/topics/fatf-recommendations.html)
 FATF (2025). Access to: <https://www.fatf-gafi.org/en/topics/fatf-recommendations.html> Last accessed: 12.02.2026.
- Know Your Customer (2026). https://www.au10tix.com/landing/idv-1/?utm_source=google_ads&utm_medium=cpc&utm_campaign=EMEA-general&utm_term=kyc%20banking&utm_content=KYC&gad_source=1&gad_campaignid=15985117649&gclid=Cj0KCQiA2bTNBhDjARIsAK89wIF6oXopkyQ0yPijJWJ2bO2qM1bYW2LYT8zUSf8uk1cyLVq9beFyxsaArTtEALw_wcB
- Kohn, Kohn&Colapinto (2025). What is Structuring in Money Laundering? Access to: <https://kkc.com/frequently-asked-questions/structuring-in-money-laundering/> Last accessed: 12.02.2026.
- Parfitt, N. (2023). How Criminals Use Layering in Money Laundering. – In: Feedzai. Access to: <https://www.feedzai.com/blog/how-criminals-use-layering-in-money-laundering/> Last accessed: 12.02.2026.
- PCT International Search and Preliminary Examination Guidelines (2026). https://www.wipo.int/en/web/pct-system/texts/ispe/21_27_30.
- Raiffeisen Bank International AG (2026). Fortify Your Banking Transactions. Access to: https://www.rbinternational.com/en/campaign/risk-mitigation.html?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=DCA_B2B_SEM_AO_Conversion_Risk-2026_GEN&utm_term=FraudCyberAttackRiskCampaign&utm_id=23438849991&gad_source=1&gad_campaignid=23438849991&gclid=Cj0KCQiA2bTNBhDjARIsAK89wIF6IC8KZCRQQnPP9XAIId7GNn92M5bMzZ1JIIOHKoNZQ94nl7G19SPoaAm1xEALw_wcB Last accessed: 12.02.2026.
- The Egmont Group (2021). Concealment of Beneficial Ownership. Access to: <https://egmontgroup.org/news/concealment-of-beneficial-ownership/> Last accessed: 12.02.2026.

АВТОРСКИ КОЛЕКТИВ

ФИНАНСОВО РАЗУЗНАВАНЕ

Българска, първо издание

Предпечатна подготовка: Гергана Георгиева

Пловдив, 2026

ISBN (online)